İŞKUR

2013

BOLU

İŞGÜCÜ PİYASASI ANALİZİ RAPORU

BOLU-2013 İŞGÜCÜ PİYASASI ARAŞTIRMASI EKİBİ

Nurcan Kutlu HABEK	- İşgücü Piyasası İzleme ve Değerlendirme & Danışmanlık ve İşe Yerleştirme Servis Şefi
Ali KILIÇ	- İş ve Meslek Danışmanı
Ali İhsan KILIÇ	- İş ve Meslek Danışmanı
Alper KAYA	- İş ve Meslek Danışmanı
Elif OTAKLI	- İş ve Meslek Danışmanı
Huri CANDAN	- İş ve Meslek Danışmanı
Kubilay YILMAZ	- İş ve Meslek Danışmanı
Merve BODUR	- İş ve Meslek Danışmanı
Nesrin KARABULUTOĞLU	- İş ve Meslek Danışmanı
Nihal GEZER	- İş ve Meslek Danışmanı
Nur YORUL	- İş ve Meslek Danışmanı
Selda AKAY	- İş ve Meslek Danışmanı
Sezen ARSLANTAŞ	- İş ve Meslek Danışmanı
Tahsin SARAÇ	- İş ve Meslek Danışmanı
Yeşim ONARAN	- İş ve Meslek Danışmanı
Zuhal OKAR	- İş ve Meslek Danışmanı

TÜRKİYE İŞ KURUMU GENEL MÜDÜRLÜĞÜ
BOLU ÇALIŞMA VE İŞ KURUMU İL MÜDÜRLÜĞÜ

İŞGÜCÜ PİYASASI ANALİZİ RAPORU
(2013)

Raporu Hazırlayanlar

Alper KAYA – İş ve Meslek Danışmanı

Kubilay YILMAZ – İş ve Meslek Danışmanı

Selda AKAY – İş ve Meslek Danışmanı

SUNUŞ

İşsizlik bütün dünyada olduğu gibi ülkemizin de en büyük sorunlarından birisidir. İşsizlik sadece ekonomik bir sorun olmanın ötesinde, kişisel ve toplumsal yönleri olan bir olgudur. Bu bağlamda işsizlik, ancak İşgücü piyasasının sürekli izlenmesi, doğru işgücü planlanması, nitelikli işgücünün ortaya çıkarılması ve sektörlerin eğitim ihtiyaçlarının belirlenmesi yoluyla kontrol altına alınabilir.

İşgücü Piyasasının dinamik bir yapısının olması sebebiyle, piyasaya etki eden kurum ve kuruluşların kendini sürekli yenileyen, piyasadaki değişimleri yakından izleyebilen ve gerektiğinde müdahale edebilen bir yapıya sahip olmalarını gerektirmektedir. Sektörlerin mevcut durumunu ve gelecek eğilimlerin ortaya koyulması, geleceğe yönelik uygun kararların alınması açısından Bolu ili İşgücü Piyasası araştırmasının katkısı ve önemi tartışılmazdır.

Bu rapor Bolu Çalışma ve İş Kurumu İl müdürlüğü tarafından Bolu ilinde Haziran Temmuz 2013 aylarında 10 ve daha fazla işçi istihdam eden; tarım, kamu, hane halklarında işverenler ve uluslararası kurum kuruluşlar dışındaki sektörlerin baz alındığı İşgücü Piyasası Araştırması sonuçları üzerinden hazırlanmış olup, 2014 yılı il istihdam ve mesleki eğitim kurulu çalışmalarına, işgücü eğitim faaliyetlerinin planlanmasına ışık tutacaktır.

İşgücü Piyasasında kaliteyi yükseltmeyi, piyasaya daha hakim bir konuma gelmeyi, modern bir istihdam kurumu olmayı hedefleyen İŞKUR bünyesine aldığı İş ve Meslek Danışmanları ile yola devam etmektedir. Bu bağlamda araştırmayı kendi imkanlarıyla yapan İş ve meslek danışmanlarına ve araştırmamıza katılan, Araştırma Bilgi Formunu sabırla ve hassasiyetle cevaplayan işverenlerimize teşekkür eder, sorunların çözümüne katkı sağlamalarını dilerim. Çalışmanın ilimizin, genel olarak da ülkemizin kalkınmasına ,insanımızın refahına, işletmelerimizin sorunlarına çözüm olmasını diler, emeği geçen herkesi tebrik ederim.

İbrahim ÖZÇİMEN

Bolu Valisi

ÖNSÖZ

Ülkemizin kalkınması, gelişmesi, refah düzeyinin yükseltilmesi; üretimin ve yatırımların artırılması ile mümkün olacaktır. Rekabetin uluslararası boyutta ve acımasız olduğu günümüz dünyasında, işletmelerin dolayısı ile ülkelerin söz sahibi olabilmeleri daha ucuza, daha kaliteli ve katma değeri yüksek teknolojik ürünler üretebilmeleriyle doğrudan orantılı olacaktır. Bu seviyeye ulaşabilmek için teknolojik yatırımlara ihtiyacının yanı sıra bilgili, becerikli ve bilgisini üretime dönüştürebilen kalifiye işgücüne ihtiyaç olacaktır.

Çalışma ve İş Kurumu Bolu İl Müdürlüğü olarak İlimizde 496 işletmemizle yüz yüze görüşerek yaptığımız İşgücü Piyasası Araştırmamız ildeki işgücü piyasasını analiz ederek piyasanın istihdam açısından mevcut durumunu, ihtiyaçlarını ve gelecekle ilgili beklentilerini belirlemek amacı ile yapılmıştır. Aynı çalışma bütün il müdürlüklerimizce yapılmakta ve ülkemizin istihdam röntgeni çekilmektedir. Analiz sonuçları toparlanıp değerlendirildikten sonra ülkemizin istihdam ve eğitim politikalarının belirlenmesinde yol gösterici olmaktadır.

Aranılan niteliklere sahip elemanı bulamadığını söyleyen işletmelerin oranının yüksek olması, yapılan araştırmada ortaya çıkan gerçeklerden birisidir. İşsizlik oranının yüksek olduğu ülkemizde bu durum vasıflı eleman sayısının az olduğunu göstermektedir. Netice olarak bu araştırma, insanımızın istihdam edilebilme özelliklerini artırma ve insanımıza meslek edindirme faaliyetlerini hızlandırma gereğini ortaya çıkarmaktadır. Çalışma ve İş Kurumu olarak yaptığımız mesleki eğitimlerin planlanmasında, yapılan İşgücü Piyasası Analizi temel dayanağımız olmaktadır.

Bolu İşgücü Piyasası Analiz sonuçlarını, bu yayın vasıtası ile tüm ilgili taraflar ve kamuoyu ile paylaşmış durumdayız. Çalışmanın ilimiz çalışma hayatına katkılar sağlayacağına inanıyorum. Bu eserin ortaya çıkmasında emeği ve katkısı olan herkese teşekkür ediyorum.

İsmail YALÇIN

Bolu Çalışma ve İş Kurumu İl Müdürü

İÇİNDEKİLER

SUNUŞ ..... **i**
ÖNSÖZ ..... **ii**
TABLOLAR LİSTESİ ..... **iv**
ŞEKİLLER LİSTESİ ..... **vi**
KISALTMALAR ..... **viii**
YÖNETİCİ ÖZETİ **9**

GİRİŞ **177**

BİRİNCİ BÖLÜM .....
İŞGÜCÜ PİYASASININ GENEL GÖRÜNÜMÜ
İŞGÜCÜ PiYASASINI ETKİLEYEN UNSURLAR:ARKA PLAN……..**19**
EKONOMİK VERİLER 199
NÜFUS GÖSTERGELERİ 266
EĞiTiM GÖSTERGELERİ 31
GENEL İŞGÜCÜ GÖSTERGELERİ 32
İŞKUR'A KAYITLI İŞGÜCÜ GÖSTERGELERİ 41

İKİNCİ BÖLÜM .....
İŞGÜCÜ PİYASASI TALEP ARAŞTIRMASI SONUÇLARI **65**
AMAÇ VE YÖNTEM 65
İŞYERLERİ VE MEVCUT İSTİHDAM 67
AÇIK İŞLER 71
TEMİNİNDE GÜÇLÜK ÇEKİLEN MESLEKLER 77
GELECEK DÖNEM İSTİHDAM EĞİLİMLERİ 81
İstihdam Artışı Beklenen Meslekler
İstihdam Azalışı Beklenen Meslekler
SONUÇ……..... 87

KAYNAKÇA **93**
EKLER .....
Ek 1- İl İşgücü Piyasası Talep Araştırması İşyeri Bilgi Formu 95
Ek 2- Ek 2a: Örnek Hacmi ve Örnek Seçimi 99
Ek 2b: Tahmin ve Notasyonlar 99
Ek 2c: Örnekleme Yapılan İller Listesi ve Örnek Sayıları(2012)……..... 101
Ek 2d : Örnekleme Yapılan İller Listesi ve Örnek Sayıları (2013)……..…… 102
Ek 3a- Tanım ve Kavramlar Sözlüğü 103
Ek 3b:Nüfus ve Konut Araştırması Kapsamında İl Düzeyinde Temel İşgücü Göstergeleri……
Ek 4- Ek Tablolar 110

TABLOLAR LİSTESİ

Sayfa No

Tablo 1. Sektörlerin GSKD İçerisindeki Oranları, TR 42, 2006-2010……... 20
Tablo 2. Kişi Başı GSKD Değerleri, 2006-2010, TR42 ve Türkiye…… 21
Tablo 3. 2012 Yılı Yatırım Teşvikleri…….22
Tablo 4. Sabit Yatırımların Sektörlere Göre Dağılımları, 2012, Bolu…… 23
Tablo 5. Kamu Yatırımları, 2013…… 23
Tablo 6. Açılıp Kapanan İşyerleri, Bolu……. 25
Tablo 7. Yerleşim Yerlerine Göre Nüfus, 2009-2012, Bolu……... 26
Tablo 8. Cinsiyet ve Yaş Grubuna Göre İldeki Nüfus, 2012…… 27
Tablo 9. Bitirilen Eğitime Düzeyine Göre TR42 Bölgesi Nüfusu, 2012 …….
Tablo 10. Göç Verileri, 2009-2012, Bolu……. 30
Tablo 11. Bolu İlinin Göç Verdiği ve Aldığı İller Sıralaması, 2012 ..……31
Tablo 12. Eğitim Seviyesine Göre Okullaşma Oranı, 2012-2013, Bolu……31
Tablo 13. Ortaöğretimde Kayıtlı Toplam Öğrenci Sayısı, 2012-2013, Bolu…….. 32
Tablo 14. TR42 Bölgesine ve Türkiye' ye Ait İşgücüne Katılım Oranları, 2005-2012…. 33
Tablo 15. TR42 Bölgesine ve Türkiye' ye Ait İşsizlik Oranları……35
Tablo 16. TR42 Bölgesine ve Türkiye' ye Ait İstihdam Oranları…….. 36
Tablo 17. Nedenine ve Eğitim Durumuna Göre İşgücüne Dahil Olmayanlar……..
Tablo 18. 2012 Yılı Kuruma Başvuranların Eğitim Durumlarına Göre Dağılımları, Bolu.42
Tablo 19. 2012 Yılı Kuruma Başvuranların Meslekleri, İlk Yirmi Sıra, Türkiye ve Bolu. 43
Tablo 20. Kurum Tarafından Yayınlanan Açık İşlerin Ağırlık Oranları ve Kuruma Başvuran Kişilerin Meslek Ağırlık Oranları, 2012, Bolu……. 44
Tablo 21. 2012 Yılı Kuruma Kayıtlı İşsizlerin Mesleklerine Göre Sıralaması, Türkiye ve Bolu, İlk Yirmi Sıra…… 46
Tablo 22. Kuruma Kayıtlı İşsizlerin Yaş Gruplarına Göre Dağılımları, Bolu…… 47
Tablo 23. 2012 Yılı Kurumca Yayınlanan Açık İşlerin Kamu ve Özel Sektöre Dağılımları, Türkiye ve Bolu…….. 49
Tablo 24. 2012 Yılı Yayınlanan Açık İşlerin Mesleklere Göre Dağılımı, İlk Yirmi Sıra, Türkiye ve Bolu…….. 50
Tablo 25. 2012 Yılı Açık İş Sayılarının Sektörlere Göre Dağılımları, Türkiye ve Bolu… 52
Tablo 26. 2012 Yılı Açık İşlerin Kişisel Durumlara Göre Dağılımları, Türkiye ve Bolu.. 52
Tablo 27. 2012 Yılı Kurumca Gerçekleştirilen İşe Yerleştirmelerin Eğitim Durumlarına Göre Dağılımı, Türkiye ve Bolu……. 55
Tablo 28. 2012 Yılı Kurumca İşe Yerleştirmelerde İlk 20 meslek, Türkiye ve Bolu……. 56
Tablo 29. İşe Yerleştirmelerin Sektörel Dağılımı, Türkiye ve Bolu, 2012……. 59
Tablo 30. 2012 Yılı Kurumca İşe Yerleştirmelerin Kişisel Durumlara Göre Dağılımı, Türkiye ve Bolu…….. 59
Tablo 31. 2012 Yılı İşsizlik Sigortası Hizmetlerinden Faydalananların Eğitim Durumlarına Göre Dağılımları, Türkiye ve Bolu…… 61
Tablo 32. 2012 Yılı İşsizlik Sigortasından Yararlananların Yaş Gruplarına Göre Dağılımları, Türkiye ve Bolu……. 62

Sayfa No

Tablo 33. Kurs Türlerine Göre Sayıları, Bolu…… 63
Tablo 34. 2012 Yılı Kursiyer Sayıları, Türkiye ve Bolu……64
Tablo 35. İŞKUR İşgücü Piyasası Araştırmaları (2007-2013)……66
Tablo 36. En Fazla Çalışanın Bulunduğu İlk Yirmi Meslek, Bolu……. 71
Tablo 37. Sektörlere Göre Açık İş Sayıları ve Oranları, Türkiye ve Bolu……..72
Tablo 38. En Fazla Açık İş Bulunan İlk 10 Meslek…… 74
Tablo 39. Ana Meslek Grupları İtibari ile Temininde Güçlük Çekilen Meslek Sayıları, Türkiye, Bolu…….....78
Tablo 40. 31 Aralık 2013 Tarihi İtibari ile Sektörlerde Beklenen Net İstihdam Değişimine İlişkin Sayılar, Bolu……82
Tablo 41. 31 Aralık 2013 İtibariyle İstihdam Artışı Beklenen İlk 10 Meslek, Türkiye, Bolu…….. 84
Tablo 42. 30 Haziran 2014 İtibariyle İstihdam Artışı Beklenen İlk 10 Meslek, Türkiye, Bolu……...86

ŞEKİLLER LİSTESİ

Sayfa No

Grafik 1. Ana Sektörlere Göre Gayrisafi Katma Değer- Kocaeli, Düzce, Bolu, Sakarya, Yalova (TR42), (1000TL), 2004-2008…… 19
Grafik 2. Gayri Safi Katma Değerin Sektörler Arasındaki Dağılımı, 2006-2010, TR 42……20
Grafik 3. Kişi Başı Gayrisafi Katma Değer, 2004-2008…… 21
Grafik 4. 2013 Kamu Yatırımlarının Sektörel Dağılımı, Bolu, 1000 TL……24
Grafik 5. Kamu Yatırımlarının Sektörel Dağılımı, 2013, Bolu ve Türkiye…… 25
Grafik 6. Geniş Yaş Gruplarına Göre Dağılım, Bolu, % ……28
Grafik 7. Çocuk Bağımlılık Oranı, Yaş Bağımlılık Oranı, Genel Bağımlılık Oranı, Bolu, 2012…… 28
Grafik 8. ÇBO, GBO ve YBO Oranları, 2009-2012, Bolu…… 29
Grafik 9. Çalışma Yaşındaki Nüfusun Bitirilen Eğitime Göre Dağılımı,2012, Bolu ve Türkiye……30
Grafik 10. Eğitim Durumuna Göre Kurumsal Olmayan Nüfus Oranları, TR42, 2012…... 33
Grafik 11. Geniş Yaş Grubu ve Eğitim Durumuna Göre İşgücü Durumu, 2012, TR42…. 34
Grafik 12. Geniş Yaş Grubu ve Eğitim Durumlarına Göre İşsizlik Oranları, TR42, 2012. 36
Grafik 13. Geniş Yaş Grubu ve Eğitim Durumuna Göre İstihdam Durumu, 2012, TR42.. 38
Grafik 14. Yıllar İtibariyle İktisadi Faaliyet Alanlarında İstihdam, TR42……..39
Grafik 15. Kayıtlılık ve Eğitim Durumuna Göre İstihdam, TR42, 2012…… 39
Grafik 16. İstihdam Edilenlerin İşteki Durumları, TR42, 2012…….. 40
Grafik 17. 2008-2012 Yılı Kuruma Başvuru Sayıları, Bolu……... 42
Grafik 18. 2009-2012 Yılı Kuruma Kayıtlı İşsizler, Bolu…….. 45
Grafik 19. Kuruma Kayıtlı İşsizlerin Bekleme Süreleri, Bolu…… 47
Grafik 20. 2012 Yılı Kuruma Kayıtlı İşsizlerin Eğitim Durumlarına Göre Dağılımları, Bolu…… 48
Grafik 21. Kurumca Yayınlanan Açık İş Sayıları, 2008-2012, Bolu…….. 49
Grafik 22. 2012 Yılı Açık İşlerin Meslek Gruplarına Göre Dağılımları, Türkiye ve Bolu. 51
Grafik 23. İşe Yerleştirme Sayıları, 2008-2012, Bolu…….53
Grafik 24. Eğitim Durumuna Göre İşe Yerleştirmelerin Cinsiyet Bazında Dağılımı, 2012, Bolu…….. 56
Grafik 25. 2012 Yılı Kurumca Gerçekleştirilen İşe Yerleştirmelerin Meslek Gruplarına Göre Dağılımı, Türkiye ve Bolu……57
Grafik 26. 2012 Yılı Kurumca İşe Yerleştirmelerin Sektörel Dağılımı, Bolu…… 58
Grafik 27. Sektörlere Göre Ziyaret Edilen İşyeri Oranı (%)……... 68
Grafik 28. Sektörlere Göre Çalışan Sayıları (%)……69
Grafik 29. Meslek Gruplarına Göre Çalışan Sayıları (%)…… 70
Grafik 30. Sektörlere Göre Açık İş Oranları, Bolu…… 73
Grafik 31. Meslek Gruplarına Göre Açık İş Oranları, Türkiye, Bolu, (%)……73
Grafik 32.En Fazla Açık İş Bulunan İlk 10 Mesleğin Toplam Açık İşler İçerisindeki Ağırlığı……75
Grafik 33. Açık İşler İçin Talep Edilen Eğitim Düzeyleri, Bolu……75

Sayfa No

Grafik 34. Açık İşler İçin Talep Edilen Beceri Düzeyleri, Bolu……76
Grafik 35. Açık İşlerin Karşılanma Yolları, Türkiye, Bolu…… 77
Grafik 36. Temininde Güçlük Çekilen Mesleklerin Sektörlere Göre Dağılımı, Bolu…….78
Grafik 37. Temininde Güçlük Çekilen Mesleklerin Meslek Gruplarına Göre Dağılımları, Bolu, Türkiye……..79
Grafik 38. Temininde Güçlük Çekilen İlk 10 Meslek ve Oranları, Bolu……80
Grafik 39. Mesleklerin Temininde Güçlük Çekilme Nedenleri, Türkiye, Bolu……. 81
Grafik 40. Sektörlere Göre Net İstihdam Değişim Oranları, Bolu, Türkiye……83
Grafik 41. 31 Aralık 2013 Tarihi İtibari ile Net İstihdam Değişiminin Meslek Gruplarına Göre Dağılımı, %..... 84
Grafik 42. 31 Aralık 2013 Tarihi İtibari ile Net İstihdam Değişiminin Meslek Gruplarına Göre Dağılımı, %..... 85

KISALTMALAR

AB : Avrupa Birliği
ABD : Amerika Birleşik Devletleri
ADNKS : Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi
AİO : Açık iş Oranı
Bk. : Bakınız
ÇBO : Çocuk Bağımlılık Oranı
EUROSTAT : Avrupa Birliği İstatistik Ofisi
GBO : Genel Bağımlılık Oranı
GSKD : Gayri Safi Katma Değer
ILO : International Labor Organization (Uluslararası Çalışma Örgütü)
ISCO : International Standard Classification of Occupations (Uluslararası Meslek Sınıflama Standardı)
İBBS : İstatistiki Bölge Birimleri Sınıflaması
İEP : İşbaşı Eğitim Programı
İO : İşsizlik oranı
İKO : İşgücüne katılma oranı
İŞKUR : Türkiye İş Kurumu
İPA : İşgücü Piyasası Analizi
İÖ : İşsizlik Ödeneği
NACE : European Classification of Economic Activities (Avrupa Birliği'nde Ekonomik Faaliyetlerin İstatistiki Sınıflaması)
NİDO : Net İstihdam Değişim Oranı
OECD : Organization for Economic Co-operation And Development (Ekonomik Kalkınma ve İşbirliği Örgütü)
TİPTA : Türkiye İşgücü Piyasası Talep Araştırması
TMS : Türk Meslekler Sözlüğü
TÜİK : Türkiye İstatistik Kurumu
TYP : Toplum Yararına Program
YBO : Yaşlı Bağımlılık Oranı

YÖNETİCİ ÖZETİ

TR 42 bölgesinde kişi başı GSKD 2006 ve 2010 yılları arasında Türk Lirası bazında % 77 artış göstermiştir. Bu oran Dolar bazında % 68,8' dir. Türkiye genelinde kişi başı GSKD 2006 ve 2010 yılları arasında Türk Lirası bazında % 83,5 artış gösterirken, Dolar bazında % 74,9 artış göstermiştir.

Kalkınma Bakanlığı' nın 2011 yılı illerin sosyo-ekonomik gelişmişlik sıralaması listesinde Bolu ili 11. sırada görünmektedir. Listenin ilk üç sırasında İstanbul, Ankara ve İzmir yer alırken son üç sıra Ağrı, Hakkari ve Muş illerinden oluşmaktadır.

2009-2012 yılı adrese dayalı nüfus sistemi sonuçlarına bakıldığında, Bolu ili 2012 nüfusu 281.080' dir. İlin nüfusu içerisinde kadın-erkek oranı birbirine çok yakındır. Bolu ilinde nüfusun % 35,4' ü belde/köylerde, % 64,6' sı il/ilçe merkezlerinde ikamet etmektedir.

Bolu ilinde 2012 yılı çalışabilir nüfus (15-64) kayıtlarına bakıldığında, 281.080 olan toplam nüfusun 193.903' ünü çalışabilir nüfus oluşturmaktadır. Bolu ilinde 2012 yılı çalışabilir nüfus oranı, Bolu toplam nüfusunun % 69' unu oluşturmaktadır. Bu grubun Bolu içerisinde cinsiyet dağılımı % 50,3 erkek, % 49,7 kadın nüfus oranlarıyla birbirine çok yakındır.

Bolu ilinin 2010 yılı hariç 2009, 2011 ve 2012 yıllarındaki net göç değişimi pozitif yönde olmuştur. 2009 yılındaki ülke genelinde oluşan ekonomik kriz Bolu ili 2010 göç değerlerini etkilemiş olabilir.

2012 yılında Bolunun en fazla göç aldığı ilk üç il, İstanbul, Ankara ve Düzce şeklinde sıralanırken, en fazla göç verdiği ilk üç il Ankara, İstanbul ve Düzce şeklindedir.

2012-2013 yılında Bolu' da ortaöğretime kayıtlı toplam 18.198 öğrenci bulunmaktadır. Toplam öğrencilerin 10.309' u mesleki ve teknik ortaöğretimde yer alırken 7.889' u genel ortaöğretimde yer almaktadır. Yani ortaöğretimde kayıtlı öğrenci sayısının % 56,6' sı mesleki ve teknik ortaöğretimde okurken % 43,4' ü genel ortaöğretimde okumaktadır.

2012 yılında TR42 bölgesinde işgücüne katılım oranı % 53,7 görünürken, bu oran Türkiye genelinde % 50' dir. İşgücüne katılım oranının TR42 bölgesinde 2008 yılından itibaren Türkiye ortalamasının üstünde olduğu görünmektedir. TR42 bölgesinde en yüksek artışın 2010 ve 2011 yılları arasında % 8,7 olduğu görünmektedir.

2012 yılında TR42 bölgesinde işsizlik oranı % 10,5 görünürken, bu oran Türkiye genelinde 1,3 puan azalış göstererek % 9,8 olarak görünmektedir. İşsizlik oranının TR42 bölgesinde sadece 2008 yılı hariç Türkiye ortalamasının üstünde olduğu görünmektedir. TR42 bölgesinde işsizlik oranındaki en yüksek artışın 2008 ve 2009 yılları arasında % 13,3 olduğu görünmektedir. TR42 bölgesindeki 2012 yılı işsizlik oranı 2011 yılı ile kıyaslandığında yaklaşık % 12 oranında azalırken, bu oran Türkiye genelinde % 6 olarak hesaplanmaktadır.

2012 yılında TR42 bölgesinde istihdam oranı % 48,1 görünürken, bu oran Türkiye genelinde % 45,4' dir. İstihdam oranının TR42 bölgesinde 2008 yılından itibaren Türkiye ortalamasının üstünde olduğu görünmektedir. En yüksek artışın 2010 ve 2011 yılları arasında % 10,3 olduğu görünmektedir.

TR42 bölgesinde 2012 yılında tarım dışında çalışanların % 82,77' si ücretli, maaşlı ve yevmiyeli olarak çalışmaktadırlar. Tarım dışında çalışanların % 14,87' si işveren ve kendi hesabına çalışırken % 2,46' lık kısmı ise ücretsiz aile işçisi olarak çalışmaktadır. Tarım sektöründe çalışanları

incelendiğinde ise, sektörde çalışanların % 48,01' i işveren ve kendi hesabına çalışırken % 47,65 oranında da ücretsiz aile işçisi olarak çalışan bulunmaktadır.

Bolu ilinde İŞKUR' a 2012 yılında toplam 9.651 başvuru olmuştur. Kuruma yapılan başvuru sayılarındaki en büyük artış 2011' den 2012 yılına geçince gerçekleşmiştir ve bu oran % 76,3' dür. 2012 yılında kuruma başvuran 9.651 kişiden 5.513' ü erkek, 4138' i kadındır. 2012 yılında kuruma yapılan başvuru sayısı 2008 yılına kıyasla % 142,5 artmıştır.

Kuruma yapılan başvurular eğitim durumlarına göre incelendiğinde, Bolu' da en yüksek başvuru grubunu ilköğretim mezunları oluşturmaktadır ve bu oran % 50,2' dir. Bolu' da birinci sırada bulunan ilköğretim mezunlarını, % 34 ile ortaöğretim (lise ve dengi) mezunları ve % 7 ile lisans mezunları takip etmektedir.

2012 yılında Türkiye genelinde kuruma yapılan başvuru sayısı 2.296.325' dir. Bolu ili 9.651 başvuru sayısıyla Türkiye geneli başvuru sayısının % 0,4' ünü oluşturmaktadır. 2012 yılı Türkiye ve Bolu' da kuruma yapılan başvurularda ilk üç sırada aynı mesleklerin olduğu görünmektedir; beden işçisi (genel), büro memuru (genel) ve beden işçisi (temizlik). Beden işçiliği şeklinde yapılan başvuru Türkiye genelinde yapılan toplam başvurunun % 24,9' unu oluştururken, Bolu' daki bu oran % 45,8' dir.

Bolu ilinde 2012 yılında İŞKUR tarafından yayınlanan açık işlerin oranlarına bakıldığında ilk sırada % 67,8 ile beden işçisi (genel) mesleği görünmektedir. İkinci sırada % 5, oranı ile metal mamuller montaj işçisi yer alırken, üçüncü sırada % 2,6 oranı ile satış elemanı (tanıtım) mesleği yer almaktadır.

2012 yılı itibariyle Bolu İŞKUR' a kayıtlı işsiz sayısı 8.092' dir. Türkiye genelinde bu rakam 2.372.262' dir. Bolu ili işsiz kayıtları, Türkiye genelindeki rakamın % 0,3' ünü oluşturmaktadır. Bolu İŞKUR' a kayıtlı işsizlerin % 49,8' i erkeklerden, % 50,2' si kadınlardan oluşmaktadır. Kuruma kayıtlı işsiz sayısında 2011 ile 2012 yılı kıyaslandığında 2012 yılında kuruma kayıtlı işsiz sayısı % 21,7 oranında azalmıştır.

2012 yılı Bolu ve Türkiye' de kuruma kayıtlı işsizlerin mesleki sıralamasına bakıldığında her iki sıralamanın da beden işçisi (genel), büro memuru (genel) ve beden işçisi (temizlik) mesleklerinden oluştuğu görünmektedir. Bolu' da Türkiye genelinden farklı olarak kasiyer, aşçı ve orman işçisi meslekleri sıralamada ilk on sıraya yerleşmiştir. Bolu' da kuruma kayıtlı işsizlerin % 43' ü beden işçisi (genel) mesleğinden oluşurken, Türkiye' de bu oran % 24,5' dir.

Bolu' da İŞKUR' a kayıtlı kişilerin bekleme süreleri incelendiğinde, ilk üç sıra, % 28 ile 1 yıl daha fazla bekleyenler, % 14,1 ile 8-12 ay bekleyenler bekleyenler ve % 8,4 ile 1-2 ay bekleyenlerden oluşmaktadır.

Bolu İŞKUR' a kayıtlı işsizlerin % 20,3' ü 25-29 yaş grubundan, % 19' u 20-24 yaş grubundan, % 17,4' ü ise 30-34 yaş grubundan oluşmaktadır. Kurum kayıtlarına göre genç işsiz (15-24 yaş) oranı % 21,6' dır.

2012 yılı Bolu' da kuruma kayıtlı işsizler eğitim durumlarına göre incelendiğinde lise altı mezunlarının oranı % 50,1, lise ve dengi meslek okulu mezunlarının oranı % 32,5, yükseköğretim mezunlarının oranı ise % 16,3' dür.

Kurumca yayınlanan açık iş sayısı 2008 yılında 1.035 iken 2012 yılında 4.290' dır. En büyük artış 2011 yılından 2012 yılına gelindiğinde % 94,1 oran ile olmuştur.

2012 yılında Çalışma ve İş Kurumu İl Müdürlüğü' nce Türkiye genelinde yayınlanan açık iş sayısı 991.804' dür. Bu sayının 851.136' sı özel sektöre, 140.668' i ise kamu sektörüne aittir. 2012 yılı içerisinde Bolu' da yayınlanan açık iş sayısı 4.290 olup bu sayının 3.616' sı özel sektöre, 674' ü ise kamu sektörüne aittir. Bolu ili özel sektörde yayınlanan açık iş sayısı Türkiye genelinde özel sektörde yayınlanan açık iş sayısının % 0,4' ünü oluştururken, kamu sektöründeki bu oran % 0,5' dir.

Açık işlerin mesleklere göre dağılımı incelendiğinde, Türkiye genelinde ilk 5 sıranın beden işçisi (genel), beden işçisi (temizlik), temizlik görevlisi, satış elemanı (tanıtım) ve büro memuru (genel) mesleklerinden oluştuğu görünmektedir. Bolu' da ise ilk 5 sıradaki meslekler, beden işçisi (genel), metal mamuller montaj işçisi, satış elemanı (tanıtım), şoför-yük taşıma ve beden işçisi (temizlik)dir. Birinci sırada bulunan beden işçiliği Türkiye genelinde toplam açık iş sayısının % 37' sini oluştururken, Bolu' daki bu oran % 67,8' dir.

Türkiye genelinde 2012 yılındaki açık işlerin meslek gruplarına göre dağılımları incelendiğinde, ilk sırada 506.818 açık iş ilanı ve % 51,1 oranı ile nitelik gerektirmeyen meslekler grubu bulunmaktadır. İkinci sırada 118.845 açık iş ilanı ve % 12 oranı ile hizmet ve satış elemanları meslek grubu, üçüncü sırada ise 102.277 açık iş ilanı ve % 10,3 oranı ile sanatkarlar ve ilgili işlerde çalışanlar meslek grubu yer almaktadır. Bolu ili için, ilk sırada Türkiye genelinde olduğu gibi nitelik gerektirmeyen meslekler grubu yer almaktadır. 3.103 açık iş ilanı ve % 72,3 oranlı nitelik gerektirmeyen meslekler grubunu, 352 açık iş ilanı ve % 8,2 oranı ile tesis ve makine operatörleri ve montajcılar ile 325 açık iş ilanı % 7,6 oranı ile hizmet ve satış elemanları meslek grubu takip etmektedir.

2012 yılında İŞKUR tarafından işverenlerin isteği doğrultusunda yayınlanan açık işler sektörlere göre incelendiğinde Türkiye genelinde ilk üç sırada sırası ile, % 33,9 ile imalat, % 9,5 ile toptan ve perakende ticaret, % 9,1 ile diğer hizmet faaliyetleri sektörleri yer almaktadır. Bolu ilinde bu sıralama, % 61 ile imalat, % 9,8 ile inşaat, % 5,7 ile diğer hizmet faaliyetleri sektörleri şeklindedir.

2012 yılında Türkiye genelinde yayınlanan açık işlerin % 87,6' sını kişisel durumu normal olanlar, % 12,4' ünü kişisel durumu engelli olanlar oluşturmaktadır. Bolu' da ise açık işlerin % 91,1' ini kişisel durumu normal olanlar, % 8,4' ünü ise kişisel durumu engelli olanlar oluşturmaktadır.

2012 yılında Bolu İŞKUR tarafından gerçekleştirilen işe yerleştirme sayısı 3.601' dir. 3.601 kişinin, % 68' ini erkek istihdamı oluştururken, % 32' sini kadın istihdamı oluşturmaktadır. Bolu İŞKUR tarafından işe yerleştirme sayısı, 2008 ve 2012 yılları arasında yıldan yıla artış göstermiştir. Kurum tarafından gerçekleştirilen işe yerleştirme sayısında 2008 ve 2012 yılı kıyaslandığında yaklaşık % 727' lik, 2011 ve 2012 yılları kıyaslandığında ise yaklaşık % 224' lük bir artış görünmektedir.

2012 yılında İŞKUR tarafından Türkiye genelinde gerçekleştirilen işe yerleştirme sayısı 556.587' dir. Bolu' daki bu sayı 3.601' dir. Bolu bu sayıyla Türkiye genelinde kurumca yapılan toplam işe yerleştirmenin % 6' sını oluşturmaktadır. Bolu ili, Türkiye genelinde özel sektöre işe yerleştirilenlerin % 0,7' sini, kamuya işe yerleştirilenlerin % 0,5' ini oluşturmaktadır. Türkiye genelinde işe kurumca gerçekleştirilen işe yerleştirmelerin % 75,3' ü özel sektöre, % 24,7' si kamu sektörüne olmuştur. Bolu

için özel sektör oranı Türkiye ortalamasından 7,2 puan yüksektir (% 82,5). Bolu ilinde 2012 yılında özel sektöre işe başlayan kişi sayısı 22.931' dir. Bolu İŞKUR' un özel sektöre işe yerleştirme etki oranı % 13 olarak hesaplanmaktadır.

2012 yılı Türkiye genelinde ve Bolu' da kurumca gerçekleştirilen işe yerleştirmeler eğitim durumlarına göre incelendiğinde, ilk üç sıranın aynı eğitim durumlarından oluştuğu görünmektedir. Birinci sırada bulunan ilköğretim mezunlarının Türkiye' deki oranı % 57,2 iken Bolu' da % 58,4, ikinci sırada bulunan ortaöğretim (lise ve dengi) mezunlarının Türkiye' deki oranı % 28,7 iken Bolu' da % 32,4, önlisans mezunlarının Türkiye' deki oranı % 5,8 iken Bolu' daki oranı % 4,9' dur. Eğitim durumlarına göre en düşük istihdam Türkiye genelinde ve Bolu' da doktora mezunlarında gerçekleşmiştir.

Türkiye ve Bolu' da İŞKUR tarafından 2012 yılında işe yerleştirilenler mesleklerine göre incelendiğinde, Türkiye genelinde ilk 5 sıranın beden işçisi (genel), beden işçisi (temizlik), temizlik görevlisi, güvenlik görevlisi ve satış elemanı mesleklerinden oluştuğu görünürken, Bolu' da bu sıralamanın beden işçisi (genel), metal mamuller montaj işçisi, satış elemanı (tanıtım), temizlik görevlisi ve beden işçisi (temizlik) mesleklerinden oluştuğu görünmüştür. Türkiye ve Bolu' da ilk sırada bulunan beden işçiliği, Türkiye genelinde toplam işe yerleştirmelerin % 41,3' ünü oluştururken, Bolu' da % 72,6' sını oluşturmaktadır.

Türkiye ve Bolu' da 2012 yılında kurumca gerçekleştirilen işe yerleştirmeler meslek gruplarına göre incelendiğinde, Türkiye' de ilk üç sırada sırası ve oranı ile, % 57,2 ile nitelik gerektirmeyen meslekler grubu, % 11,8 ile hizmet ve satış elemanları meslek grubu, % 8,8 ile tesis ve makine operatörleri ve montajcılar meslek grubu, Bolu' da ilk üç sırada sırası ve oranı ile, % 77,8 ile nitelik gerektirmeyen meslekler grubu, % 8,1 ile tesis ve makine operatörleri ve montajcılar meslek grubu ve % 5,6 ile ile hizmet ve satış elemanları meslek grubu yer almaktadır. En az istihdam edilen meslek grubu Türkiye genelinde yöneticiler meslek grubundakiler iken, Bolu' da yöneticiler ve nitelikli tarım, ormancılık ve su ürünleri çalışanları meslek grubundakilerdir.

Bolu' da kurumca yapılan işe yerleştirmeler sektörel bazda incelendiğinde, ilk üç sıranın % 64,5 ile imalat sektörü, % 9 ile inşaat sektörü ve % 4,9 ile diğer hizmet faaliyetleri sektörlerinden oluştuğu görünmektedir.

2012 yılı kurumca yapılan işe yerleştirmelerde Türkiye genelinde normal statüde bulunanların oranı % 93,6' dır. Ülke genelinde işe yerleştirilen engelli sayısı 35.531' dir ve bu sayı toplam işe yerleştirmelerin % 6,4' ünü oluşturmaktadır. Bolu ilinde normal statüde işe yerleştirilenler toplam işe yerleştirme sayısının % 93,5' ini oluştururken bu oranıyla Türkiye ortalamasından 0,1 puan düşükdür. Bolu ilinde işe yerleştirilen engelli sayısı 228' dir ve bu sayı toplam işe yerleştirmelerin % 6,3' ünü oluşturmaktadır.

2012 yılı Türkiye genelinde ve Bolu' da kurumca gerçekleştirilen işe yerleştirmeler eğitim durumlarına göre incelendiğinde, ilk üç sıranın aynı eğitim durumlarından oluştuğu görünmektedir. Birinci sırada bulunan ilköğretim mezunlarının Türkiye' deki oranı % 57,2 iken Bolu' da % 58,4, ikinci sırada bulunan ortaöğretim (lise ve dengi) mezunlarının Türkiye' deki oranı % 28,7 iken Bolu' da % 32,4, önlisans mezunlarının Türkiye' deki oranı % 5,8 iken Bolu' daki oranı % 4,9' dur. Eğitim

durumlarına göre en düşük istihdam Türkiye genelinde ve Bolu' da doktora mezunlarında gerçekleşmiştir.

2012 yıl sonu itibari ile Türkiye genelinde işsizlik ödeneği devam eden kişi sayısı 168.835' dir. İşsizlik ödeneği biten kişi sayısı 75.032, işsizlik ödeneği ödemesi kesilen kişi sayısı 121.852' dir. 2012 yılında Türkiye genelinde işsizlik ödeneği biten, devam eden, kesilen olmak üzere toplam kişi sayısı 365.719' dur. Bolu ilinde 2012 yılı itibari ile işsizlik ödeneği devam eden kişi sayısı 370' dir. İşsizlik ödeneği biten kişi sayısı 224, işsizlik ödeneği ödemesi kesilen kişi sayısı 491' dir. Bolu' da işsizlik ödeneği biten, devam eden, kesilen olmak üzere toplam kişi sayısı 1.085' dir. Bolu bu sayıyla Türkiye genelindeki toplam sayının % 0,3' ünü oluşturmaktadır.

2012 yılı Türkiye genelinde ve Bolu ilinde işsizlik ödeneğinden şu anda yararlanan, işsizlik ödeneği devam eden, işsizlik ödemesi kesilen kişiler yaş gruplarına göre incelendiğinde, toplam sayı içerisinde en yüksek orana sahip yaş grubu 30-34 yaş grubu aralığındakilerdir. Bunu sırası ile, 25-29 yaş grubu ve 35-39 yaş grubundakiler takip etmektedir.

2012 yılında Türkiye genelinde İŞKUR tarafından düzenlenen kurs sayısı 27351' dir. Bu sayı içerisinde en yüksek oran % 29,3 ile işbaşı eğitim programına (İEP) aittir. İkinci ve üçüncü sırada sırası ve oranlarıyla, % 18 ile işgücü yetiştirme kursu/TYP (Toplum Yararına Çalışma Programı) ve % 16,7 ile işgücü yetiştirme kurslar/istihdam garantili kurslar takip etmektedir. En düşük düzenlenen kurs sayısı eski hükümlülere yönelik kurslardır (20). Bolu ilinde 2012 yılı içerisinde İŞKUR tarafından düzenlenen kurs sayısı 98' dir. Bolu bu sayıyla Türkiye genelinde düzenlenen kursların % 0,4' ünü oluşturmaktadır. Bolu ilinde ilk sırada % 62,2 oranı ile işgücü yetiştirme kursu/TYP yer almaktadır. İkinci sırada % 10,2 oranıyla işgücü yetiştirme kursu/istihdam garantili yer alırken, üçüncü sırada % 9,2 ile işgücü yetiştirme kursu/genel bulunmaktadır.

2012 yılı içerisinde Türkiye genelinde düzenlenen 27.351 kursa 464.645 kursiyer katılmıştır. Kursiyerlerin % 59,6' sı erkeklerden, % 40,4' ü kadınlardan oluşmaktadır. Kurs türleri arasında en çok katılım sağlanan ilk üç sıra sırası ile, 186.599 ile işgücü yetiştirme kursu/TYP, 116.451 ile işgücü yetiştirme kursu/istihdam garantili ve 24.953 ile girişimcilik kursundan oluşmaktadır. Bolu ilinde 2012 yılında düzenlenen 98 kursa 2.206 kursiyer katılmıştır. Kursiyerlerin % 69,4' ü kadınlardan 30,6' sı erkeklerden oluşmaktadır. Kadın kursiyer katılımcı oranı Türkiye geneline göre Bolu' da daha fazladır. Bolu ili, Türkiye genelinde İŞKUR tarafından düzenlenen kurslara katılanların % 0,5' ini oluşturmaktadır. Kurs türleri arasında en çok katılım sağlanan ilk üç sırayı , 971 ile işgücü yetiştirme kursu/TYP, 248 ile işgücü yetiştirme kursu/istihdam garantili, 217 ile işgücü yetiştirme kursu/genel oluşturmaktadır.

Araştırma kapsamında Bolu' da 481 işyerinde toplam 19.044 çalışan istihdam edilmektedir ve toplam çalışanların % 71,3' ü erkeklerden, % 28,7' si kadınlardan oluşmaktadır. İşletme başına düşen ortalama çalışan sayısı 39,6' dır. Türkiye genelinde ise 183.667 işyerinde 5.595.354 kişi istihdam edilmektedir. Türkiye' deki işyerlerinde çalışan kadınların oranı % 23,1 ile, işletme başına düşen ortalama çalışan sayısı 30,5 ile Bolu ortalamasının altındadır.

İşyerlerinde çalışan sayısının en yüksek olduğu sektör Bolu' da % 49,8, Türkiye' de % 35,6 payıyla imalat sektörüdür. Bunu Bolu' da % 13,9 ile toptan ve perakende ticaret ve % 8,1 ile konaklama ve

yiyecek hizmeti faaliyetleri sektörleri izlemektedir. Türkiye' de ise % 16,5 toptan ve perakende ticaret, % 11,7 ile inşaat sektörleri izlemektedir.

Kadınların Bolu' da Türkiye geneline göre daha fazla çalışma yaşamı içerisinde oldukları görünmektedir. Kadınlar ağırlıklı olarak İmalat sektöründe çalışmaktadır.

Bolu ilinde çalışanların yaklaşık % 34'9 u sanatkarlar ve ilgili işlerde çalışanlar meslek grubunda çalışmaktadır. Bu oran Türkiye geneli ile karşılaştırıldığında yüksek bir orandır. Bunun dışında, nitelik gerektirmeyen meslekler grubunda ve hizmet ve satış elemanı meslek grubunda Bolu çalışan sayısı ortalaması, Türkiye ortalamasından yüksektir.

Araştırma sonucunda toplam 481 işyerinde en fazla istihdam edilen ilk beş meslek, beden işçisi (genel), piliç kesim ve işleme elemanı, konfeksiyon işçisi, şoför-yük taşıma ve kesimhane işçisidir. Erkeklerde en fazla istihdam edilen ilk 5 meslek, beden işçisi (genel), şoför-yük taşıma, piliç kesim ve işleme elemanı, kesimhane işçisi ve deri işçisi meslekleri iken, kadınlarda bu sıralama konfeksiyon işçisi, piliç kesim ve işleme elemanı, beden işçisi (genel), kesimhane işçisi ve beden işçisi (temizlik) şeklindedir.

Araştırma kapsamında Bolu' da en fazla açık iş bulunan ilk üç sektör sırasıyla, imalat, toptan ve perakende ticaret ve konaklama ve yiyecek hizmeti faaliyetleri sektörleridir. Türkiye' de bu sıralama, imalat, toptan ve perakende ticaret ve inşaat sektörü şeklindedir.

Bolu ilinin açık iş oranı Türkiye genelinin 1,9 puan altındadır. Yani, Bolu ilinin ilgili dönemde istihdam kapasitesi Türkiye ortalamasına göre düşüktür.

Bolu' da açık işlerin dokuz ana meslek grubunda dağılımına bakıldığında, toplam 496 açık iş sayısının içinde en fazla açık iş oranına sahip meslek grubunun % 30,9 ile nitelikli tarım, ormancılık ve su ürünleri çalışanları meslek grubu olduğu görünmektedir. Daha sonra sırasıyla 2. ve 3. sırada % 4,5 ile hizmet ve satış elemanları meslek grubu ve % 4 ile teknisyenler, teknikerler ve yardımcı profesyonel meslek grubu yer almaktadır. Türkiye genelinde açık iş oranın en yüksek olduğu meslek grubu tesis ve makine operatörleri ve montajcılar meslek grubudur.

Araştırma kapsamında toplanan açık işlerin mesleklere göre sıralaması yapıldığında ise Bolu' da piliç kesim ve işleme elemanı, beden işçisi (genel), garson (servis elemanı), kümes bakım işçisi ve şoför-yük taşıma ilk 5 sırada yer almıştır. Türkiye genelinde ilk beş sıra makineci (dikiş), beden işçisi (genel), garson (servis elemanı) ve temizlik görevlisinden oluşmaktadır.

Açık işler için talep edilen eğitim düzeyleri incelendiğinde, Bolu' da ilk sırada farketmez seçeneği yer almaktadır ve oranı % 30' dur. 2. ve 3. sırada lise altı mezunları (% 23) ve lise (genel lise, meslek lisesi) (% 15) bulunmaktadır.

Bolu ilinde açık işler için talep edilen beceri düzeyleri incelendiğinde işverenler tarafından en çok istenen beceri düzeyi % 81 oranıyla kişinin mesleğe ilişkin yeterli bilgisidir. Fiziki ve bedensel yeterlilik ve takım çalışması da işverenlerin istihdam edeceği kişilerden en çok istedikleri nitelik ve beceriler arasındadır. Anket sonuçlarına göre yabancı dil bilgisi ve proje tabanlı çalışma işverenin en az talep ettikleri beceri düzeyleri arasındadır.

Bolu' da işverenlerin eleman temininde en çok kullandıkları metot İŞKUR ve akraba-eş dost kanallarıdır. Özel istihdam büroları işverenlerin eleman açıklarını karşılamada en az kullandıkları yöntemdir. İŞKUR' un kullanılma oranı Türkiye geneline göre yüksektir. Türkiye genelindeki işletmelerin eleman temininde en çok kullandıkları yöntem akraba-eş dost kanalıdır.

Bolu ilinde 31 Aralık 2013 tarihi itibariyle 654 kişilik istihdam artışı beklenmektedir. Bu sayı, ilgili dönemde Türkiye' de 263.906 kişidir.

Bolu'da 31 Aralık 2013 tarihinde net istihdam artış oranı en fazla olan sektör % 10,7' lik oranıyla gayrimenkul faaliyetleri sektörüdür. Mesleki, bilimsel ve teknik faaliyetler sektörü, % 7,1 oranıyla gayrimenkul sektöründen sonra net istihdam artışı beklenen ikinci sektördür. 31 Aralık 2013 tarihi itibariyle net istihdam azalışı beklenen sektör bulunmamaktadır.

31 Aralık 2013 itibariyle meslekler bazında beklenen artışa bakıldığında Bolu için ilk üç sırada beden işçisi (genel), garson ve kesimhane işçisi yer almaktadır. Türkiye sıralamasında ilk üç meslek ise makineci (dikiş), temizlik görevlisi, güvenlik görevlisinden oluşmaktadır.

31 Aralık 2013 tarihi itibari ile net istihdam değişimin meslek grupları üzerindeki dağılımında ilk sırada % 33,06' lık oranı ile sanatkarlar ve ilgili işlerde çalışanlar meslek grubu bulunmaktadır.

30 Haziran 2014 tarihi itibari ile net istihdam değişiminin meslek gruplarına göre dağılımında ilk sırada % 97,39' luk oranı ile nitelikli tarım, ormancılık ve ürünleri çalışanları meslek grubu bulunmaktadır. İkinci sırada tesis ve makine operatörleri ve montajcılar meslek grubu % 7 oranı ile yer alırken, üçüncü sırada % 4,4 oranı ile hizmet ve satış elemanları meslek grubu bulunmaktadır.

Araştırma kapsamında 30 Haziran 2014 itibari ile Bolu' da ilk sırada kesimhane işçisi bulunmaktadır. Bolu' da ikinci ve üçüncü sırada kümes bakım işçisi ve garson almaktadır. Türkiye genelinde ilk sırada güvenlik görevlisi mesleği yer alırken, ikinci ve üçüncü sırada temizlik görevlisi ve makineci bulunmaktadır.

GİRİŞ

Bolu İşgücü Piyasası Analizi' nin amacı illerde istihdam ve işsizlik sorununun çözümüne yönelik işgücü yapısı ile sektörler bazında personel, eğitim, nitelik gibi ihtiyaçların belirlenmesine yönelik güncel bilgi derlenmesini sağlamaktır. Bu raporda işgücü arzı ve talebine ilişkin temel veriler sunulacaktır. Bu çerçevede Bolu için İşgücü Piyasası Talep Araştırması gerçekleştirilmiştir. Bolu ili İşgücü Piyasasının Talep Araştırması' nın amacı tüm ilçe ve köylerini de kapsayacak biçimde Bolu ilinde işsizliğin indirgenmesi ve iller bazında sektörlere göre istihdam politikalarının oluşturulması için işverenlerin işgücü talebini değişik boyutlarıyla tespit etmek ve işgücü piyasasında mevcut, geçmiş ve gelecek dönemde meydana gelen veya gelmesi beklenen mesleki değişim ve gelişimleri izlemeye katkıda bulunmaktır. Böyle bir talep Araştırması ile desteklenen Bolu İşgücü Piyasası Analizi'nin özellikle işgücünün talep açısından ve gelecek kısa dönemde eğilimlerinin ölçülmesi, ihtiyaç duyulan işgücünün eğitim ve becerilerinin tespit edilmesi, işgücü arzı ve talebi arasındaki dengesizliğin hangi koşullarda ortadan kalkabileceğinin belirlenmesi ve bu dengesizliğin giderilmesine yardımcı olacak politika ve önerilerin geliştirilmesi gibi hedefleri vardır. Bir bütün olarak bu rapor, işgücü politikalarının tümüne veri sağlayabilecek bir çalışma olarak değerlendirilebilir.

Bolu İşgücü Piyasası Analizi raporu iki temel bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde İşgücü piyasasını etkileyen unsurlardan genel ekonomik yapı, demografik özellikler ve eğitim durumu, genel işgücü göstergeleri ve İŞKUR' a kayıtlı işgücü göstergeleri raporun ilk kısmını oluşturmaktadır. Bu bölümde Bolu ili özelinde en son veriler ışığında İŞKUR kapsamında gerçekleşen arz ve talep eşleştirmelerine bakmakta, bu çerçevede Bolu ilinde açık işlere yapılan başvurular, bu işlere yapılan yerleştirmeler ve işgücü yetiştirme çabalarını özetlemektedir. Raporun ikinci bölümünde ise Bolu ili işgücü piyasasına talep yönünden bakmakta ve Bolu İli İşgücü Piyasası Talep Araştırmasının sonuçlarını derlemektedir. Bu çerçevede işyerlerinin dağılımı, çalışanların dağılımı, 2013 yılında işe giriş-çıkışlar, açık iş, temininde güçlük çekilen meslekler, işverenlerin gelecek istihdam beklentisi gibi bileşenlere ait veriler özetlenmektedir. Raporun değerlendirme ve sonuç bölümünde ise işgücü piyasanın önemli unsurları arasındaki ilişkilerden yola çıkarak işgücü arzı ve talebi açısından karşılaştırmalı bir değerlendirme yapılmakta ve politika önerileri sunulmaktadır.

Bolu İşgücü Piyasası Analizi raporunda çeşitli kaynaklardan derlenen veriler kullanılmıştır. İlk bölüm çerçevesinde genel ekonomik durum, demografik yapı ve eğitim durumuna ait verilerle, Bolu ili işgücü piyasasında işgücü arzına ait veriler Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) tarafından hazırlanan Genel Nüfus Sayımları ve Hanehalkı İşgücü Anketlerine dayanmaktadır. Bu verilerden bir kısmı Bolu iline özel olsa da, işgücü arzına ait birçok veri il bazında değil NUTS2 bölgelendirme sistemi çerçevesinde Bolu ilinin yer almış olduğu TR42 bölgesi (Kocaeli, Düzce, Bolu, Sakarya, Yalova) geneline ait verilerdir. Bu verilerin büyük çoğunluğu 2012 yılına aittir. Bolu iline özel kayıtlı işgücü ve kayıtlı işsizlere ilişkin en yeni veriler Bolu Çalışma ve İş Kurumu İl Müdürlüğü tarafından temin edilmiştir. Raporun işgücü talebi ile ilgili bölümünde ise İşgücü Piyasası Talep Araştırması'nın sonucunda elde edilen veriler kullanılmaktadır. Araştırma çerçevesi Bolu ilinde 10 ve daha fazla kişi çalışanı olan yerel birim işyerleri[1] ile sınırlıdır. İşyerleri listesi TÜİK' in 2012 yılı İşyeri Kayıt

[1] Yerel birim coğrafi olarak tanımlanan bir yerdeki mal ve hizmetlere ilişkin faaliyetleri ya da bunların bir kısmını yürüten bir girişim ya da girişimin bir parçasıdır. Yerel birim girişimin; merkez, büro, mağaza, büfe, fabrika, atölye, maden ocağı, şantiye, otel, lokanta, kafe, okul, hastane, depo gibi adresi coğrafi olarak tanımlanabilen bir yerdeki yerleşik olan

Sistemi listesinden oluşturmuştur[2]. İktisadi faaliyetlerin sınıflamasında Avrupa Birliği Ekonomik Faaliyetler Sınıflaması NACE Rev.2 kullanılmış ve sınıflamada yer alan 21 ana sektörden 18'si[3] kapsama dahil edilmiştir[4]. Bolu için İşgücü Piyasası Talep Araştırması'nın alan uygulaması 15 Mayıs-30 Haziran 2013 tarihleri arasında gerçekleştirilmiş, araştırmada yüz yüze görüşme yöntemi kullanılmıştır. Elde edilen sonuçlar içerisinde işyeri cevap durumlarına göre ağırlıklandırma yapılmıştır. Alan uygulaması sırasında alanda kapanan, faaliyeti kapsam dışına çıkan, mükerrer olan ve referans yılında faaliyette bulunmayan birimler kapsam dışında değerlendirilmiş, birimin cevap vermeyi reddetmesi, alanda bulunamaması, el değiştirmesi gibi cevapsızlık durumunun oluşması halinde cevapsızlık düzeltmesi[5] yapılmıştır. Bu yolla değişkenler bazında elde edilen sonuçların cevapsızlık nedeniyle ortaya çıkacak yanlılık etkileri giderilmiştir.

Tüm iller ve Türkiye geneli için ayrı ayrı hazırlanan İşgücü Piyasası Analizi Raporlarına **www.iskur.gov.tr** adresi üzerinden erişebilirsiniz.

---

bölümüdür. Bu yerde ekonomik faaliyet tek bir girişim için bir ya da daha çok kişinin tam gün ya da kısmi olarak çalışmasıyla yürütülür. Girişim merkezinin bulunduğu yer de bir yerel birimdir.

[2] Çeşitli nedenlerle görüşülemeyen işyerleri için işyeri cevapsızlık formu doldurulmuştur.

[3] Madencilik ve taşocakçılığı; İmalat; Elektrik, gaz, buhar ve iklimlendirme üretimi ve dağıtımı; Su temini, kanalizasyon, atık yönetimi ve iyileştirme faaliyetleri; İnşaat; Toptan ve perakende ticaret, motorlu kara taşıtlarının ve motosikletlerin onarımı; Ulaştırma ve depolama; Konaklama ve yiyecek hizmeti faaliyetleri; Bilgi ve iletişim; Finans ve sigorta faaliyetleri; Gayrimenkul faaliyetleri; Mesleki, bilimsel ve teknik faaliyetler; İdari ve destek hizmet faaliyetleri; Eğitim; İnsan sağlığı ve sosyal hizmet faaliyetleri; Kültür,sanat,eğlence,dinlence ve spor; ve Diğer hizmet faaliyetleri.

[4] Kapsama dahil edilmeyen sektörler Tarım, orman, balıkçılık; Kamu yönetimi ve savunma, zorunlu sosyal güvenlik; Hanehalklarının işverenler olarak faaliyetleri (Hanehalkları tarafından kendi kullanımlarına yönelik olarak ayrım yapılmamış mal ve hizmet üretim faaliyetleri); Uluslararası örgütler ve temsilciliklerinin faaliyetleri.

[5] Cevapsızlık düzeltmesi aşağıdaki gibi hesaplanmıştır.

R®= cevapsızlık düzeltmesi

R®=seçilmiş uygun birim sayısı (kapsam dışı birimler hariç) / cevaplı birim sayısıdır.

BİRİNCİ BÖLÜM

İŞGÜCÜ PİYASASINI ETKİLEYEN UNSURLAR

İşgücü piyasası, ekonomik ve demografik faktörlerden çok yakından etkilenir. Örneğin ekonomik gelişmeler, yatırımlar, nüfus ve nüfus artış hızı, göç ve eğitim istihdamı ve dolayısıyla işsizliği doğrudan etkilemektedir. Bu nedenle, birinci bölümde işgücü piyasasının arka planını oluşturması açısından, Bolu ilinin genel ekonomik durumu, demografik yapısı ve nüfusunun eğitim durumu ele alınacaktır.

1.1 EKONOMİK VERİLER

Bolu ilinin de içerisinde yer aldığı TR42 bölgesi 2006- 2010 yılı, tarım, sanayi ve hizmet sektörlerine ait gayri safi katma değer miktarları ve toplam miktarları Grafik 1' de gösterilmiştir.

Grafik 1. Ana Sektörlere Göre Gayrisafi Katma Değer- Kocaeli, Düzce, Bolu, Sakarya, Yalova (TR42), (1000TL), 2006-2010

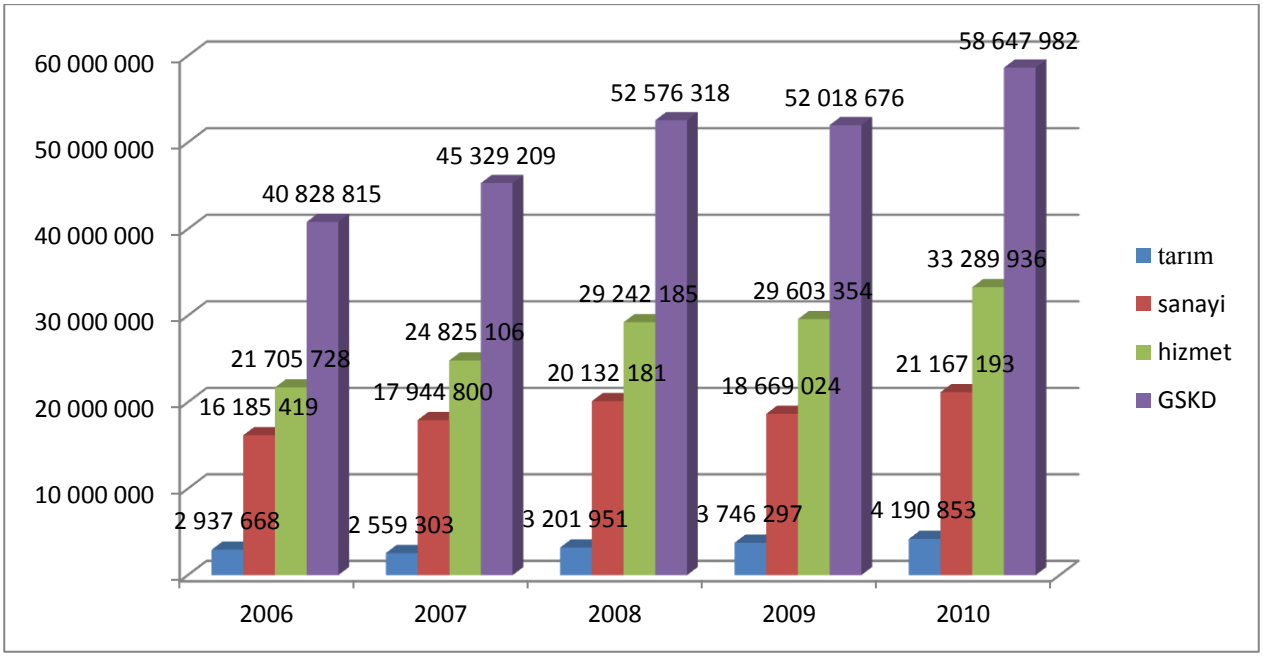

Kaynak: TÜİK

Grafik 1 incelendiğinde, Bolu ilinin de içerisinde yer aldığı TR42 bölgesinde 2006-2010 yılları arasında toplam gayri safi katma değer % 43,6 artış göstermiştir. 2006-2010 yılları arasında en yüksek artışı % 53,4 ile hizmetler sektörü gösterirken, daha sonra sırasıyla, % 42,7 ile tarım sektörü, % 30,8 ile sanayi sektörü göstermiştir. 2010 yılı içerisinde toplam gayri safi katma değerin % 56,8' ini hizmetler sektörü, % 36,1' ini sanayi sektörü, % 7,1' ini tarım sektörü oluşturmaktadır.

Grafik 2' de TR 42 bölgesi 2006-2010 yılları arasındaki gayrisafi katma değerin sektörler arasındaki dağılımı gösterilmiştir.

Grafik 2. Gayri Safi Katma Değerin Sektörler Arasındaki Dağılımı, 2006-2010, TR 42

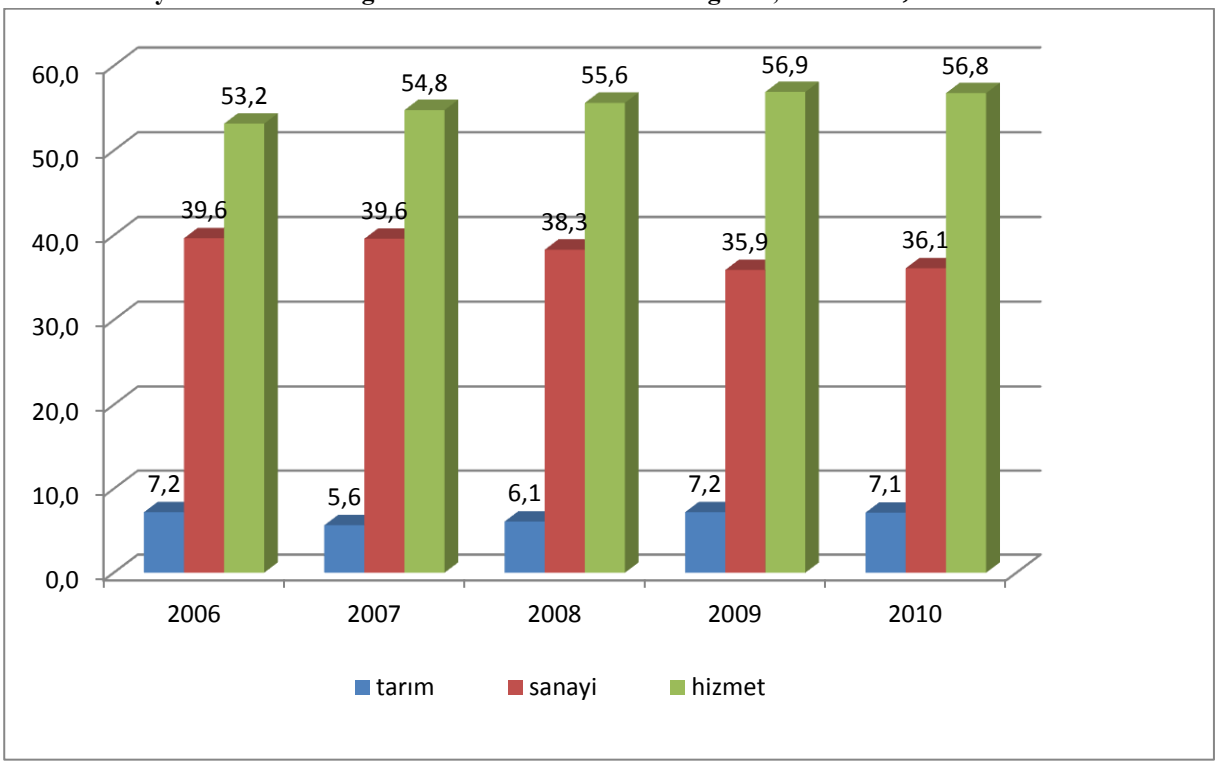

Kaynak: TÜİK

Grafik 2 incelendiğinde, TR 42 bölgesinde 2010 yılında toplam gayri safi katma değerin % 56, 8' ini hizmet sektörü oluşturmaktadır.

Tablo 1' de TR 42 bölgesinde sektörlerin GSKD içindeki payları gösterilmiştir.

Tablo 1. Sektörlerin GSKD İçerisindeki Oranları, TR 42, 2006-2010

TR42					
	2006	**2007**	**2008**	**2009**	**2010**
Tarım	7,2	5,6	6,1	7,2	7,1
Sanayi	39,6	39,6	38,3	35,9	36,1
Hizmet	53,2	54,8	55,6	56,9	56,8
TÜRKİYE					
	2006	**2007**	**2008**	**2009**	**2010**
Tarım	9,4	8,5	8,5	9,1	9,5
Sanayi	28,2	27,8	27,2	25,3	26,4
Hizmet	62,4	63,7	64,3	65,6	64,1

Kaynak: TÜİK

Tablo 2' de TR42 bölgesinde ve Türkiye genelinde 2006-2010 yılları arasındaki kişi başı GSKD değerleri Türk Lirası ve Dolar cinsinden gösterilmiştir.

Tablo 2. Kişi Başı GSKD Değerleri, 2006-2010, TR42 ve Türkiye

TR42							
	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
TL	10.286	11.758	13.847	15.029	16.990	16.436	18.215
$	7.183	8.725	9.612	11.563	13.265	10.641	12.128
TÜRKİYE							
	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
TL	7.307	8.338	9.632	10.744	12.020	12.000	13.406
$	5.103	6.187	6.686	8.267	9.384	7.769	8.926

Kaynak: TÜİK

Tablo 2 incelendiğinde TR 42 bölgesinde kişi başı GSKD 2006 ve 2010 yılları arasında Türk Lirası bazında % 77 artış göstermiştir. Bu oran Dolar bazında % 68,8' dir. Türkiye genelinde kişi başı GSKD 2006 ve 2010 yılları arasında Türk Lirası bazında % 83,5 artış gösterirken, Dolar bazında % 74,9 artış göstermiştir.

Grafik 3' de 2006-2010 Bolu ilinin de içerisinde bulunduğu TR42 bölgesine ait, kişi başına gayrisafi katma değer oranları gösterilmiştir

Grafik 3. Kişi Başı Gayrisafi Katma Değer, 2006-2010

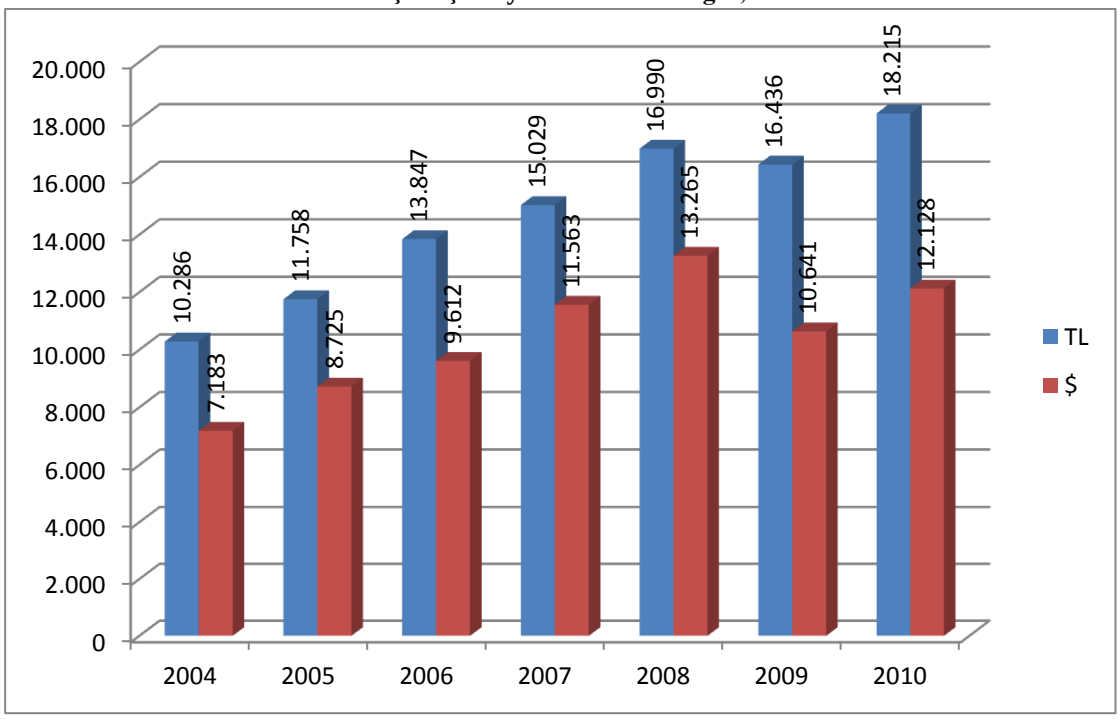

Kaynak: TÜİK

Bolu ilinin de içerisinde yer aldığı TR42 bölgesinde 2006-2010 yılları arasında kişi başı gayri safi katma değer % 77 artış göstermiştir. En yüksek artışın % 17,8 ile 2005 ile 2006 yılları arasında

olduğu görünmektedir. TR42 bölgesinde 2004-2010 yılları arasındaki kişi başı gayri safi katma değer Türkiye ortalamasının üstündedir.

Tablo 3' de 2012 yılındaki Bolu' da yapılan yatırım teşvikleri gösterilmiştir.

Tablo 3. 2012 Yılı Yatırım Teşvikleri

İli / İlçesi	Belge Adedi	Sabit Yatırım (Milyon TL)	İstihdam	İli / İlçesi	Belge Adedi	Sabit Yatırım (Milyon TL)	İstihdam
Genel Toplam	**3.058**	**46.154**	**107.500**	Niğde	33	294	1.021
Ankara	148	3.636	5.034	Çorum	16	287	425
İstanbul	407	3.608	14.567	Muğla	42	276	1.269
Kocaeli	109	2.917	4.371	Zonguldak	12	269	251
Tekirdağ	91	2.848	2.565	Düzce	30	268	1.139
Mardin	52	1.792	2.286	Hatay	31	244	1.527
Malatya	25	1.752	1.286	Batman	55	216	3.161
Eskişehir	38	1.643	1.611	Ordu	27	197	958
Muhtelif İller	17	1.573	1.085	Burdur	20	170	383
Kırıkkale	16	1.544	909	Adıyaman	30	154	967
Bursa	148	1.495	3.233	Çanakkale	14	145	335
Karaman	15	1.453	335	Erzincan	4	138	69
Konya	102	1.449	2.582	Aksaray	21	130	436
Antalya	61	1.234	4.199	Sivas	27	114	450
Gaziantep	131	1.175	3.485	Kastamonu	26	104	650
Bingöl	19	1.135	641	Yozgat	19	95	598
İzmir	137	1.121	3.843	Gümüşhane	8	88	171
Adana	47	797	2.244	Çankırı	11	86	686
Erzurum	12	637	196	Siirt	16	82	271
Samsun	28	621	1.267	Amasya	14	67	262
Kahramanmaraş	67	615	2.561	Iğdır	13	66	588
Şırnak	11	613	610	Bitlis	15	65	655
Diyarbakır	64	597	1.949	Karabük	12	60	370
Yalova	26	583	2.076	Hakkari	8	50	326
Kayseri	57	565	1.623	Ağrı	12	49	306
Sakarya	45	506	1.325	Isparta	12	45	125
Balıkesir	39	500	939	Nevşehir	18	44	274
Trabzon	18	480	809	Kars	5	42	147
Manisa	64	471	4.084	Muş	12	40	730
Şanlıurfa	71	454	3.853	Tokat	13	35	964
Bolu	14	426	2.031	Bartın	6	32	321
Mersin	43	418	844	Sinop	10	32	523
Osmaniye	25	402	1.205	Rize	10	31	100
Aydın	17	370	700	Uşak	17	28	79
Kırklareli	21	359	652	Kilis	8	19	133
Kütahya	24	344	773	Kırşehir	6	14	162
Bilecik	22	329	606	Tunceli	5	10	104
Elazığ	24	327	822	Artvin	3	10	58
Afyonkarahisar	36	318	896	Edirne	3	9	40
Van	30	315	796	Gökçeada	4	9	76
Denizli	67	305	1.227	Ardahan	2	8	43
Giresun	19	303	227	Bozcaada	1	3	0

Kaynak: www.ekonomi.gov.tr

Bolu' da 2012 yılındaki yatırım teşviklerine bakıldığında yatırım belge adedinin 14, sabit yatırım 426 milyon TL, bu yatırımlardan sağlanan istihdamın ise 2.031 kişi olduğu görünmektedir. Bolu ilindeki 2012 yatırım miktarı Türkiye genelindeki yatırım miktarının % 0,9' unu oluşturmaktadır.

Tablo 4 ‘ de 2012 yılında Bolu ilindeki sabit yatırımların sektörlere göre dağılımları gösterilmiştir.

Tablo 4. Sabit Yatırımların Sektörlere Göre Dağılımları, 2012, Bolu

Sektörler	Sabit Yatırımların Toplamı (Milyon TL)	
	Yerli Sermaye	İstihdam
İMALAT	204	1.699
ENERJİ	70	30
HİZMET	75	51
TARIM	74	240

Kaynak: www.ekonomi.gov.tr

Tablo 4’ den 2012 yılı sabit yatırımların sektörel dağılımları incelendiğinde Bolu ilindeki sabit yatırımların % 48’ ini imalat sektörü oluşturmaktadır. En fazla istihdamda imalat sektöründe gerçekleşmiştir.

Tablo 5’ de 2013 kamu yatırımlarının il bazında dağılımı gösterilmiştir.

Tablo 5. Kamu Yatırımları, 2013

SIRA	İLLER	TOPLAM	SIRA	İLLER	TOPLAM
1	ADANA	361 099	42	KONYA	623 754
2	ADIYAMAN	293 934	43	KÜTAHYA	354 552
3	AFYONKARAHİSAR	249 388	44	MALATYA	209 553
4	AĞRI	276 913	45	MANİSA	246 529
5	AMASYA	155 451	46	KAHRAMANMARAŞ	515 399
6	ANKARA	3 664 716	47	MARDİN	1 458 881
7	ANTALYA	615 317	48	MUĞLA	204 638
8	ARTVİN	433 038	49	MUŞ	172 211
9	AYDIN	189 958	50	NEVŞEHİR	68 580
10	BALIKESİR	280 964	51	NİĞDE	96 880
11	BİLECİK	67 639	52	ORDU	299 817
12	BİNGÖL	398 614	53	RİZE	110 518
13	BİTLİS	92 930	54	SAKARYA	417 976
14	BOLU	77 253	55	SAMSUN	320 009
15	BURDUR	113 738	56	SİİRT	72 682
16	BURSA	415 292	57	SİNOP	167 435
17	ÇANAKKALE	243 332	58	SİVAS	167 435
18	ÇANKIRI	121 262	59	TEKİRDAĞ	247 046
19	ÇORUM	135 317	60	TOKAT	136 822
20	DENİZLİ	194 204	61	TRABZON	223 509
21	DİYARBAKIR	914 826	62	TUNCELİ	62 163
22	EDİRNE	152 577	63	ŞANLIURFA	789 586
23	ELAZIĞ	252 827	64	UŞAK	83 137
24	ERZİNCAN	177 671	65	VAN	402 240
25	ERZURUM	360 246	66	YOZGAT	155 578
26	ESKİŞEHİR	503 956	67	ZONGULDAK	133 600
27	GAZİANTEP	420 830	68	AKSARAY	316 415
28	GİRESUN	143 184	69	BAYBURT	46 929
29	GÜMÜŞHANE	82 040	70	KARAMAN	165 826
30	HAKKARİ	155 301	71	KIRIKKALE	135 817
31	HATAY	633 627	72	BATMAN	244 590
32	ISPARTA	105 473	73	ŞIRNAK	133 779
33	İÇEL	511 121	74	BARTIN	80 699
34	İSTANBUL	2 246 210	75	ARDAHAN	50 621
35	İZMİR	1 209 754	76	IĞDIR	89 539
36	KARS	181 580	77	YALOVA	63 516
37	KASTAMONU	113 658	78	KARABÜK	86 325
38	KAYSERİ	407 837	79	KİLİS	60 120
39	KIRKLARELİ	137 825	80	OSMANİYE	79 592
40	KIRŞEHİR	85 216	81	DÜZCE	97 131
41	KOCAELİ	395 514	82	MUHTELİF İLLER	25 776 601

Kaynak: www.ekonomi.gov.tr

Tablo 5 incelendiğinde 2013 toplam kamu yatırımının 44.434.287.000 TL olduğu, toplam miktarın ilk üç ilini sırasıyla, 3.664.716.000 TL ile Ankara, 2.246.210.000 TL ile İstanbul, 1.458.881 TL ile Mardin oluşturmaktadır. Muhtelif iller 21.590.040 TL ile toplam yatırım miktarının % 48,5' ini, Ankara % 7,9' unu, İstanbul % 5,7' sini oluşturmaktadır.

Grafik 4' de Bolu ili için 2013 kamu yatırımlarının sektörel dağılımı gösterilmiştir.

Grafik 4. 2013 Kamu Yatırımlarının Sektörel Dağılımı, Bolu, 1000TL

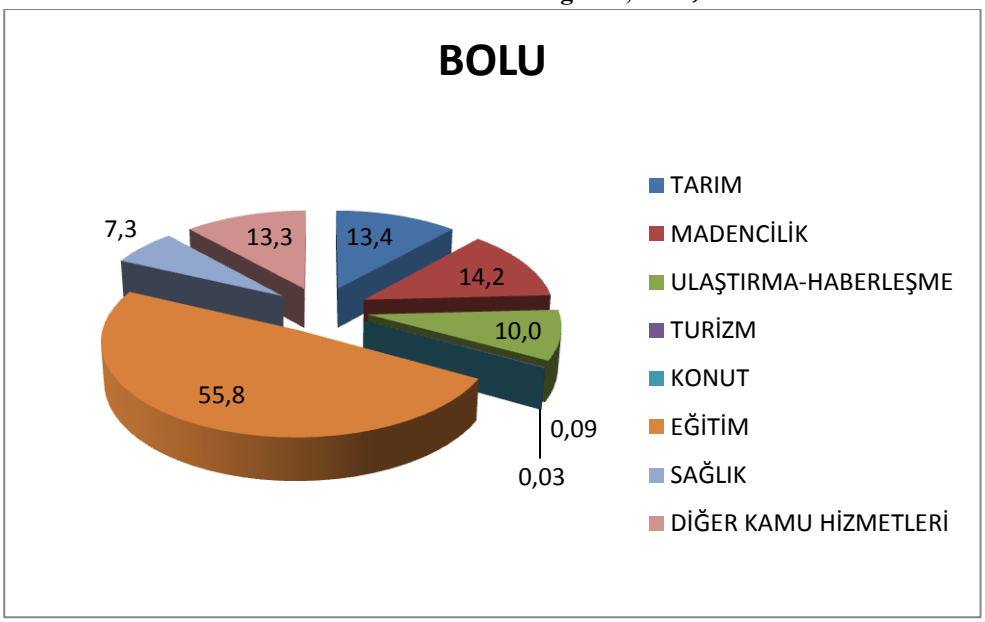

Kaynak: Kalkınma Bakanlığı

2013 Bolu kamu sektörü yatırım miktarı 77.253.000 TL' dir. İlk üç sıradaki sektör sırasıyla 43.145.000 TL ile eğitim, 10.323.000 TL ile tarım, 10.309.000 TL ile diğer kamu hizmetleridir. Eğitim sektörü toplam yatırım miktarının % 55,8' ini, tarım % 13,4' ünü, diğer kamu hizmetleri % 13,3' ünü oluşturmaktadır.

Grafik 5 ' de 2013 yılı kamu yatırımlarının Bolu ve Türkiye' de sektörel dağılımları gösterilmiştir.

Grafik 5. Kamu Yatırımlarının Sektörel Dağılımı, 2013, Bolu ve Türkiye

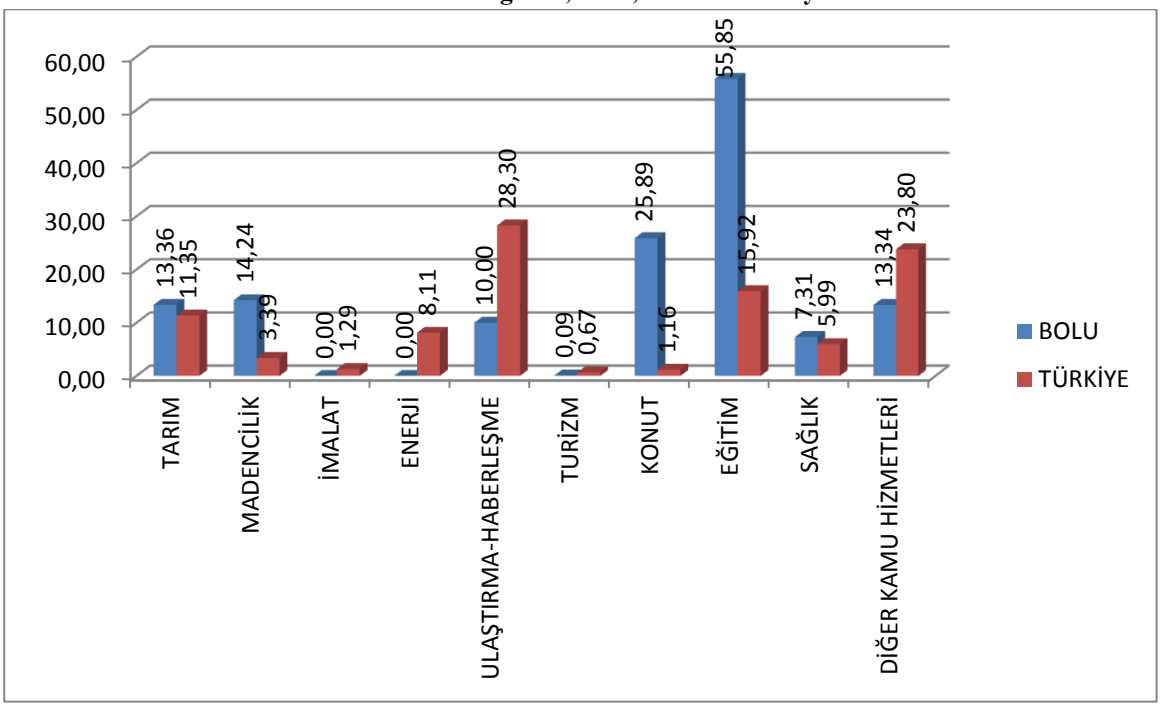

Kaynak: TÜİK

Grafik 5 incelendiğinde 2013 yılında Türkiye genelinde gerçekleşen kamu yatırımlarında ilk sırada % 28,3' lük oranıyla ulaştırma-haberleşme sektörü bulunmaktadır. İkinci sırada % 23,8' lik oranıyla diğer kamu hizmetleri yer alırken, üçüncü sırada % 15,9' luk oranıyla eğitim sektörü yer almaktadır.

Tablo 6' da 2012 yılında Bolu' da 2012 yılında ve 2013 yılında 8 aylık dönemde açılıp kapanan işyerleri gösterilmiştir.

Tablo 6. Açılıp Kapanan İşyerleri, Bolu

İL ADI	2012 OCAK-ARALIK (12 AYLIK)							
	KURULAN			TASFİYE		KAPANAN		
	ŞİRKET	KOOP.	GER. KİŞİ TİC. İŞL.	ŞİRKET	KOOP.	ŞİRKET	KOOP.	GER. KİŞİ TİC. İŞL.
BOLU	57	4	112	25	19	19	17	52

İL ADI	2013 OCAK-AĞUSTOS(8 AYLIK)							
	KURULAN			TASFİYE		KAPANAN		
	ŞİRKET	KOOP.	GER. KİŞİ TİC. İŞL.	ŞİRKET	KOOP.	ŞİRKET	KOOP.	GER. KİŞİ TİC. İŞL.
BOLU	57	3	86	30	4	17	12	386

Kaynak : TOBB

Tabloda Ocak-Aralık 2012, Ocak-Ağustos 2013 dönemlerine ait Bolu' da açılıp ve kapanan şirket, kooperatif ve gerçek kişi ticari işletmelerin sayıları gösterilmiştir. 2012 yılında yeni açılan işyerlerinin % 64,7' sini gerçek kişi ticari işletmeleri oluşturmaktadır. 2013 yılının ilk 8 ayındaki kurulan işyerleri incelendiğinde yine en büyük oran % 58,9 ile gerçek kişi ticari işletmelere aittir. 2013 yılının ilk 8 aylık döneminde kapanan işyerleri incelendiğinde ise gerçek kişi ticari işletmelerin % 93' lük oranı göze çarpmaktadır.

1.2 NÜFUS GÖSTERGELERİ

İşgücü piyasası ile demografik yapı arasında çok ciddi bir ilişki vardır. Çalışma çağı, nüfusun artması veya azalması istihdam ve işsizlik oranlarını doğrudan etkilemektedir. Örneğin, Türkiye geneline bakıldığında işgücü piyasasının temel özelliklerinden birisi çalışma çağı nüfusunun istihdamdan daha hızlı artması ve artan nüfusa yeterli iş imkanlarının sağlanamamasıdır.

Tablo 7' de 2011 yılına ait Türkiye ve Bolu ili toplam nüfusları ve ilçe, beldelere dağılımları gösterilmiştir.

Tablo 7. Yerleşim Yerlerine Göre Nüfus, 2009-2012, Bolu

		Toplam			İl ve ilçe merkezleri			Belde ve Köyler		
		Toplam	Erkek	Kadın	Toplam	Erkek	Kadın	Toplam	Erkek	Kadın
BOLU	2012	281.080	139.805	141.275	181.613	91.240	90.373	99.467	48.565	50.902
	2011	276.506	137.385	139.121	175.553	88.257	87.296	100.953	49.128	51.825
	2010	271.208	133.958	137.250	169.962	84.390	85.572	101.246	49.568	51.678
	2009	271.545	135.227	136.318	170.071	85.545	84.526	101.474	49.682	51.792

Kaynak: TÜİK

2009-2012 yılı adrese dayalı nüfus sistemi sonuçlarına bakıldığında, Bolu ili 2012 nüfusu 281.080' dir. İlin nüfusu içerisinde kadın-erkek oranı birbirine çok yakındır. Bolu ilinde nüfusun % 35,4' ü belde/köylerde, % 64,6' sı il/ilçe merkezlerinde ikamet etmektedir.

Tablo 8’ de Bolu ili 2012 yılı nüfusunun yaş gruplarına ve cinsiyete göre dağılımı gösterilmiştir.

Tablo 8. Cinsiyet ve Yaş Grubuna Göre İldeki Nüfus, 2012

Yaş grubu	Toplam	Erkek	Kadın
'0-4'	17.239	8.813	8.426
'5-9'	17.461	9.002	8.459
'10-14'	18.888	9.615	9.273
'15-19'	22.076	11.130	10.946
'20-24'	24.276	12.381	11.895
'25-29'	21.196	11.090	10.106
'30-34'	22.717	11.590	11.127
'35-39'	20.746	10.575	10.171
'40-44'	19.065	9.522	9.543
'45-49'	17.862	8.878	8.984
'50-54'	16.741	8.281	8.460
'55-59'	15.937	7.798	8.139
'60-64'	13.287	6.320	6.967
'65-69'	10.272	4.772	5.500
'70-74'	8.896	3.984	4.912
'75-79'	6.749	3.055	3.694
'80-84'	4.912	1.934	2.978
'85-89'	2.288	897	1.391
'90+'	472	168	304
Toplam	**281.080**	**139.805**	**141.275**

Kaynak: TÜİK ADNKS Sonuçları

Tablo 8 incelendiğinde ve Bolu ilinde 2012 yılı çalışabilir nüfus (15-64) kayıtlarına bakıldığında, 281.080 olan toplam nüfusun 193.903’ ünü çalışabilir nüfus oluşturmaktadır. Bolu ilinde 2012 yılı çalışabilir nüfus oranı, Bolu toplam nüfusunun % 69’ unu oluşturmaktadır. Bu grubun Bolu içerisinde cinsiyet dağılımı % 50,3 erkek, % 49,7 kadın nüfus oranlarıyla birbirine çok yakındır.

Grafik 6' da Bolu ili nüfusunun geniş yaş gruplarına göre dağılımı gösterilmiştir.

Grafik 6. Geniş Yaş Gruplarına Göre Dağılım, Bolu, %

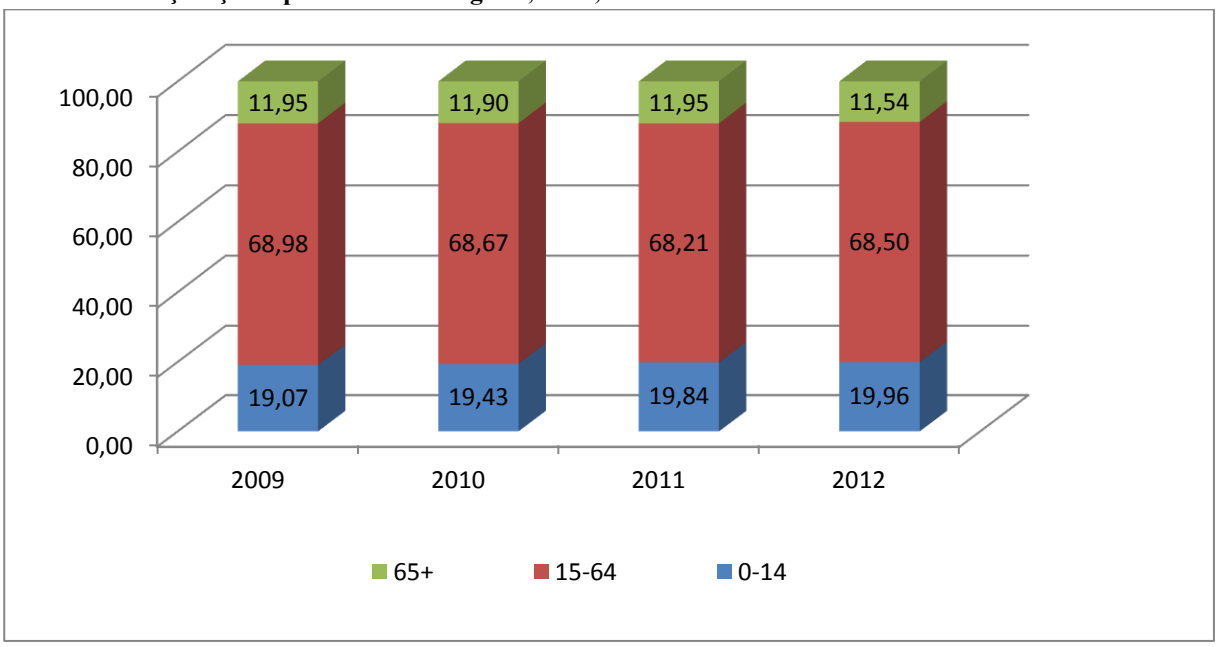

Kaynak: TÜİK

Grafik 6' dan Bolu ilinde nüfusun geniş yaş grubuna göre dağılımı incelendiğinde çalışabilir yaştaki (15-64) nüfus oranının 2009 yılından 2012 yılına kadar arttığı gözlenmektedir. 0-14 yaş aralığındaki nüfusun ise yıldan yıla toplam nüfus içerisindeki payının azaldığı görünmektedir.

Grafik 7' de 2012 yılı Bolu ilinin çocuk bağımlılık, yaşlı bağımlılık ve genel bağımlılık oranları verilmiştir.

Grafik 7. Çocuk Bağımlılık Oranı, Yaş Bağımlılık Oranı, Genel Bağımlılık Oranı, Bolu, 2012

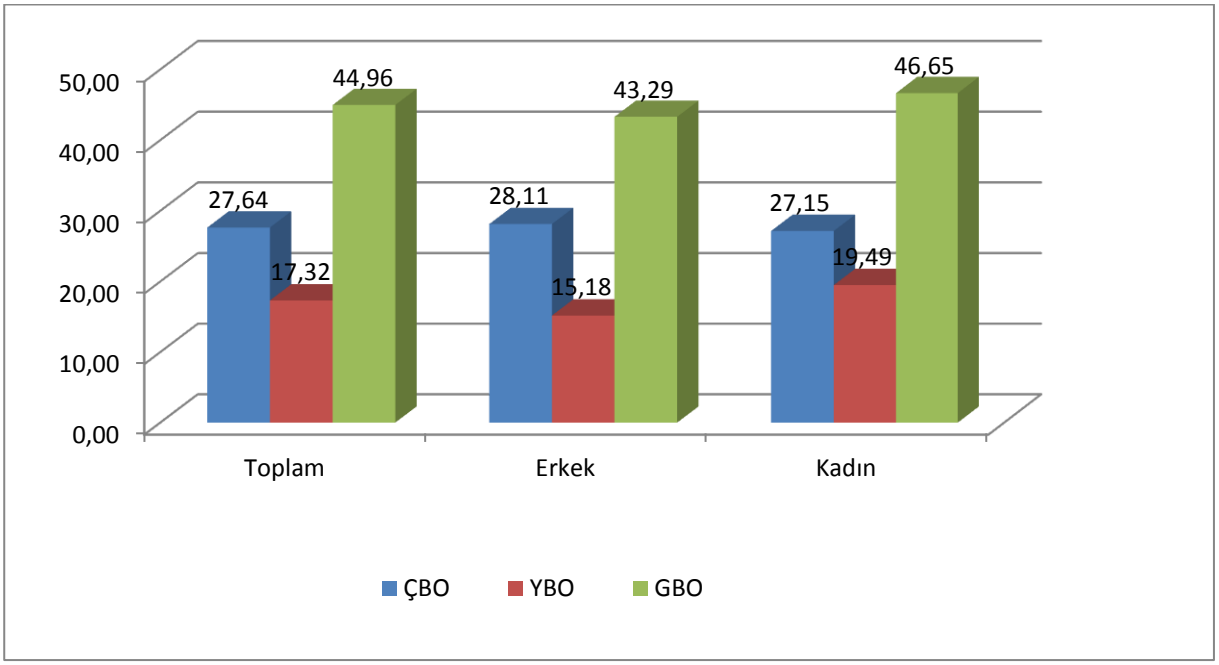

Kaynak: TÜİK

Grafik 7' den 2012 yılı Bolu' da toplam oranlar üzerinden Genel Bağımlılık Oranı, Yaşlı Bağımlılık Oranı ve Çocuk Bağımlılık Oranı incelendiğinde, Bolu ilinde her 100 kişinin bakmakla yükümlü olduğu çocuk ve yaşlı sayısı (GBO) oranı % 44,96, çalışma çağındaki her 100 kişinin bakmakla yükümlü olduğu çocuk sayısı (ÇBO) oranı % 27,64, çalışma çağındaki her 100 kişinin bakmakla yükümlü olduğu yaşlı sayısı (YBO) oranı % 17,32 olduğu görünmektedir.

Grafik 8' de Bolu ili 2009-2012 yılları arasındaki ÇBO, YBO ve GBO oranları gösterilmiştir.

Grafik 8. ÇBO, GBO ve YBO Oranları, 2009-2012, Bolu

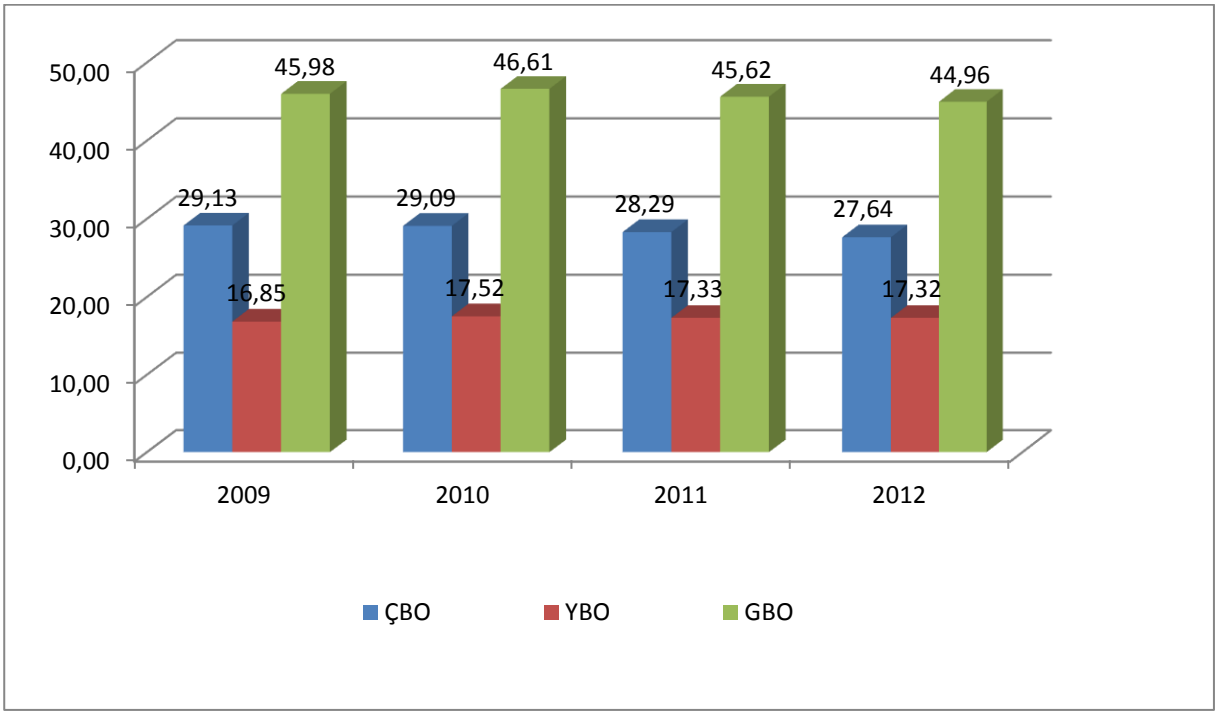

Kaynak: TÜİK

Grafik 9' da Bolu ili ve Türkiye geneli 2012 yılı, çalışma yaşındaki nüfusun bitirilen eğitime göre dağılımı gösterilmiştir.

Grafik 9. Çalışma Yaşındaki Nüfusun Bitirilen Eğitime Göre Dağılımı, 2012, Bolu ve Türkiye

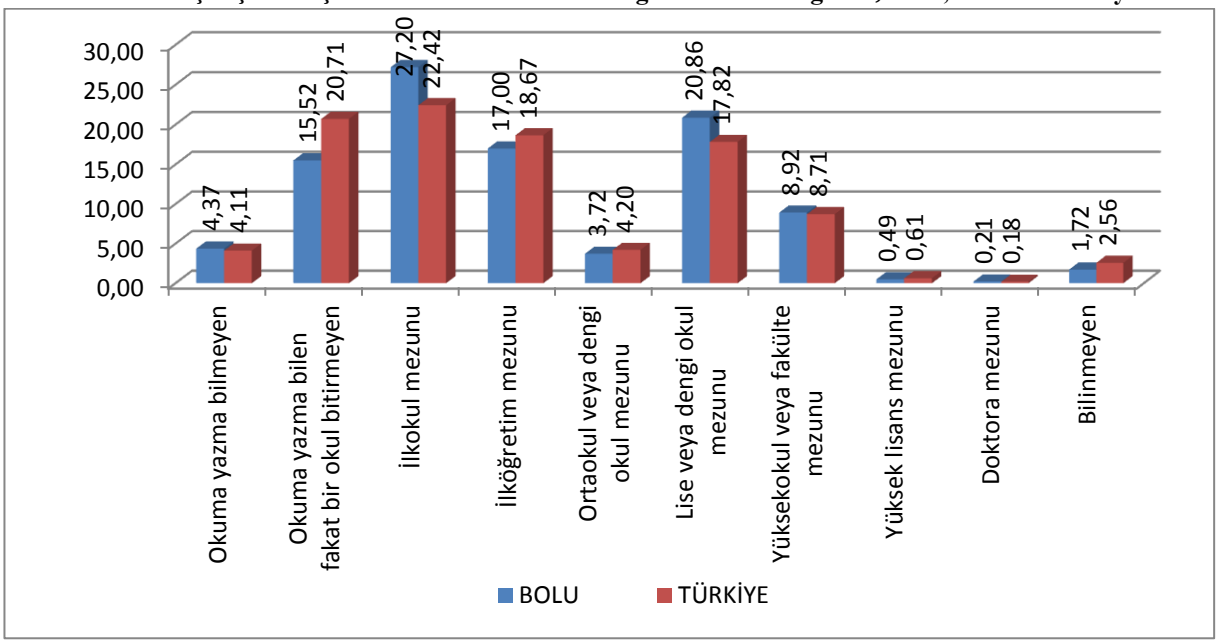

Kaynak: TÜİK

Bolu ili toplam çalışabilir nüfus, eğitim durumlarına göre incelendiğinde, ilk üç sıra % 27,2 ile ilkokul mezunları, % 20,9 ile lise veya dengi okul mezunları, % 17' si ilköğretim mezunlarından oluşmaktadır. Grafikten Türkiye geneli toplam çalışabilir nüfus eğitim durumlarına göre incelendiğinde ise, ilk sırada % 22,4 ile ilkokul mezunları, ikinci sırada % 20, 7 ile okuma yazma bilen fakat bir okul bitirmeyenler, üçüncü sırada da % 18,7 ile ilköğretim mezunları yer almaktadır. Bolu ili ile Türkiye geneli çalışabilir nüfus karşılaştırıldığında ve bu grubun eğitim durumları incelendiğinde, Bolu ile Türkiye arasında çok ciddi farklar göze çarpmamaktadır.

Tablo 9' da 2012 yılı TR42 bölgesinde bitirilen eğitim durumuna göre nüfus verileri gösterilmiştir.

Tablo 9. Bitirilen Eğitim Düzeyine Göre TR42 Bölgesi Nüfusu, 2012

Bitirilen eğitim düzeyi	BOLU		
	Toplam	Erkek	Kadın
Okuma yazma bilmeyen	11.337	1.946	9.391
Okuma yazma bilen fakat bir okul bitirmeyen	40.264	18.735	21.529
İlkokul mezunu	70.581	29.338	41.243
İlköğretim mezunu	44.127	23.423	20.704
Ortaokul veya dengi okul mezunu	9.644	6.577	3.067
Lise veya dengi okul mezunu	54.144	31.752	22.392
Yüksekokul veya fakülte mezunu	23.147	13.606	9.541
Yüksek lisans mezunu	1.260	764	496
Doktora mezunu	545	334	211
Bilinmeyen	4.467	2.260	2.207
Toplam	**259.516**	**128.735**	**130.781**

Kaynak: TÜİK

Tablo 9' dan TR42 bölgesinde 2012 yılı bitirilen eğitime göre nüfusun dağılımı incelendiğinde, ilk sırada % 27,2 oranı ile ilkokul mezunları, ikinci sırada % 20,9 ile lise ve dengi okul mezunu, üçüncü sırada ise % 17 ile ilköğretim mezunları yer almaktadır. Erkek nüfus içerisinde en yüksek oran % 24,7 ile lise ve dengi meslek okulu mezunlarında iken, kadın nüfus içerisinde % 31,6 ile ilkokul mezunlarındadır.

Tablo 10' da Bolu iline ilişkin 2009-2012 yılları arasındaki göç bilgileri verilmiştir.

Tablo 10. Göç Verileri, 2009-2012, Bolu

Yıllar	Aldığı Göç	Verdiği Göç	Net Göç	Net Göç Hızı
2009	12.808	10.124	2.684	9,93
2010	11.874	11.926	-52	-0,19
2011	12.545	11.386	1.159	4,2
2012	13.136	9.677	3.459	12,38

Kaynak: TÜİK

Tablo 10 incelendiğinde Bolu ilinin 2010 yılı hariç 2009, 2011 ve 2012 yıllarındaki net göç değişimi pozitif yönde olmuştur. 2009 yılındaki ülke genelinde oluşan ekonomik kriz Bolu ili 2010 göç değerlerini etkilemiş olabilir.

Tablo 11' de Bolu ilinin 2012 yılında en fazla göç aldığı ve en fazla göç verdiği iller gösterilmiştir.

Tablo 11. Bolu İlinin Göç Verdiği ve Aldığı İller Sıralaması, 2012

En fazla göç aldığı iller	En fazla göç verdiği iller
İstanbul	Ankara
Ankara	İstanbul
Düzce	Düzce
Zonguldak	Kocaeli
Sakarya	Sakarya
Kocaeli	Zonguldak
Karabük	Karabük
Bursa	İzmir
Konya	Bursa
Ağrı	Eskişehir

Kaynak: TÜİK

2012 yılında Bolunun en fazla göç aldığı ilk üç il, İstanbul, Ankara ve Düzce şeklinde sıralanırken, en fazla göç verdiği ilk üç il Ankara, İstanbul ve Düzce şeklindedir.

1.3 EĞİTİM GÖSTERGELERİ

Tablo 12 ‘ de Bolu ilinde 2012/2013 öğrenim yılında Bolu ili eğitim seviyesine göre okullaşma oranı gösterilmiştir.

Tablo 12. Eğitim Seviyesine Göre Okullaşma Oranı, 2012-2013, Bolu

Okullaşma Oranı	İlkokul			Ortaokul			Genel ortaöğretim			Mesleki ve Teknik ortaöğretim		
	Toplam	Erkek	Kadın	Toplam	Erkek	Kadın	Toplam	Erkek	Kadın	Toplam	Erkek	Kadın
Brüt	108,7	107,25	110,22	110,04	115,93	103,85	46,39	39,04	54,12	63,65	76,89	49,72
Net	98,46	98,45	98,47	90,28	95,73	84,55	35,53	29,2	42,2	54,75	66,54	42,35

Kaynak: MEB

Tablo 12 incelendiğinde 2012/2013 öğrenim yılında Bolu’ da ilkokul ve ortaokul net okullaşma oranları % 98,46 ve % 90,28 iken, genel ortaöğretim ve mesleki ve teknik ortaöğretimde % 35,53 ile % 54,75’ dir.

Tablo 13’ de 2012/2013 yılında Bolu ilinde ortaöğretimde kayıtlı toplam öğrenci sayısı gösterilmiştir.

Tablo 13. Ortaöğretimde Kayıtlı Toplam Öğrenci Sayısı, 2012-2013, Bolu

Cinsiyet	Genel ortaöğretim			Mesleki ve Teknik ortaöğretim		
	Toplam	Şehir	Köy	Toplam	Şehir	Köy
Toplam	7 889	7 659	230	10 309	10 195	114
Erkek	3 450	3 369	81	6 297	6 227	70
Kadın	4 439	4 290	149	4 012	3 968	44

Kaynak: MEB

Tablo 13 incelendiğinde 2012-2013 yılında Bolu' da ortaöğretime kayıtlı toplam 18.198 öğrenci bulunmaktadır. Toplam öğrencilerin 10.309' u mesleki ve teknik ortaöğretimde yer alırken 7.889' u genel ortaöğretimde yer almaktadır. Yani ortaöğretimde kayıtlı öğrenci sayısının % 56,6' sı mesleki ve teknik ortaöğretimde okurken % 43,4' ü genel ortaöğretimde okumaktadır. Genel ortaöğretimde okuyan toplam öğrenci sayısının % 97' si, mesleki ve teknik ortaöğretimde okuyan toplam öğrenci sayısının % 98,9' u şehirlerde eğitimine devam etmektedir. Şehirde eğitimine devam eden genel ortaöğretim öğrencilerinin % 56' sı kadınlardan % 44' ü erkeklerden oluşmaktadır. Bu oransal kıyaslama mesleki ve teknik ortaöğretim öğrencilerinde erkekler için % 61 kadınlar için % 39' dur. 2012 yılı genel ortaöğretimde köylerde okuyan öğrenci sayısı toplam genel ortaöğretim öğrenci sayısının % 2,9' unu oluştururken, bu oran mesleki ve teknik ortaöğretimde % 1,1' dir.

1.4 GENEL İŞGÜCÜ GÖSTERGELERİ

İşgücü piyasasının genel bir resmini çıkartabilmek için işgücüne katılım, istihdam ve işsizlik oranlarına cinsiyet eşitliği, eğitim durumu, sektörler arası dağılım gibi göstergeler ışığında bakmak gerekmektedir. Bu tür analiz için gerekli verilerin çoğu TÜİK Hane Halkı İşgücü Anketlerine dayanmaktadır. Ancak bu verilerin büyük bölümü Bolu iline özel değildir; NUTS2 bölümlemesinde Kocaeli, Düzce, Sakarya, Bolu, Yalova illerini kapsayan TR42 bölgesi bütününde mevcuttur. Dolayısıyla bu bölümde sunulacak analiz Bolu ili özelinden ziyade, bölgesel özellikleri yansıtmaktadır.

Grafik 10' da 2012 yılı TR42 bölgesinde eğitim durumuna göre kurumsal olmayan nüfus oranları gösterilmiştir.

Grafik 10. Eğitim Durumuna Göre Kurumsal Olmayan Nüfus Oranları, TR42, 2012

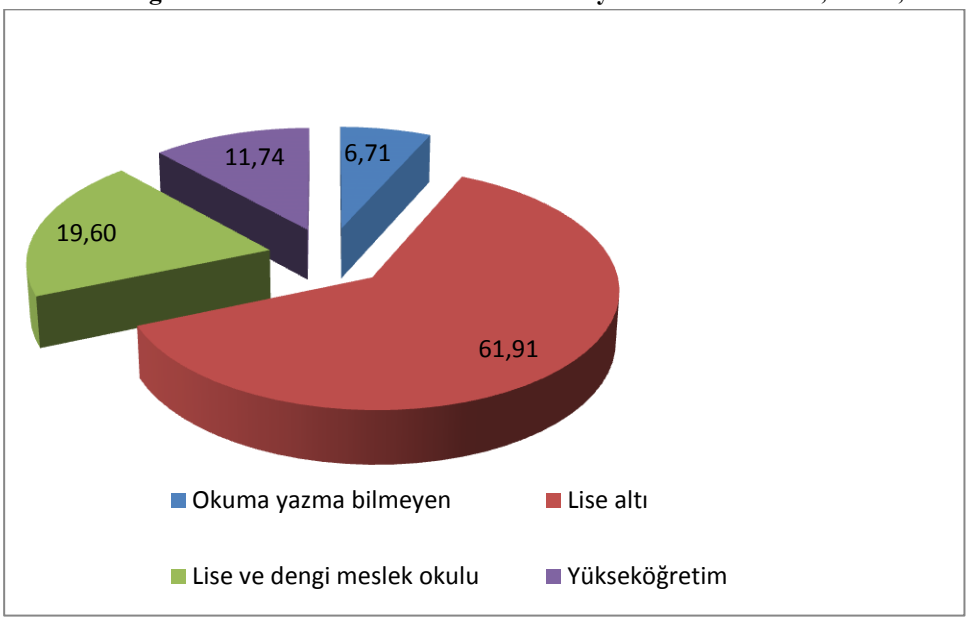

Kaynak: TÜİK

Grafik 10 incelendiğinde 2012 yılında TR42 bölgesinde eğitim durumuna göre kurumsal olmayan nüfus oranı en yüksek % 61,91 ile lise altı eğitim grubundadır. En düşük oranın ise % 6,71 ile okuma yazma bilmeyen eğitim grubunda olduğu görünmektedir.

İşgücü katılım oranı bir ekonomide çalışan veya işsiz, ekonomik olarak aktif olan nüfusun çalışabilir yaştaki nüfusa olan oranını ifade eder. Cinsiyet ve yaş gruplarına ve eğitim durumuna göre işgücüne katılım oranı ekonomik olarak aktif nüfusun yapısı hakkında bir resim çizer.

Tablo 14' de 2005-2012 yılları arasında TR42 bölgesine ve Türkiye' ye ait işgücüne katılım oranları gösterilmiştir.

Tablo 14. TR42 Bölgesine ve Türkiye' ye Ait İşgücüne Katılım Oranları, 2005-2012

YIL	% İşgücüne Katılım Oranı-TR42	% İşgücüne Katılım Oranı-Türkiye
2005	43,9	46,4
2006	45,6	46,3
2007	45,6	46,2
2008	47,5	46,9
2009	49,2	47,9
2010	50,3	48,8
2011	54,7	49,9
2012	53,7	50

Kaynak: TÜİK

TR42 bölgesinde ve Türkiye' deki işgücüne katılım oranı incelendiğinde, 2012 yılında TR42 bölgesinde işgücüne katılım oranı % 53,7 görünürken, bu oran Türkiye genelinde % 50' dir. İşgücüne katılım oranının TR42 bölgesinde 2008 yılından itibaren Türkiye ortalamasının üstünde olduğu

görünmektedir. TR42 bölgesinde en yüksek artışın 2010 ve 2011 yılları arasında % 8,7 olduğu görünmektedir.

Grafik 11' de 2012 yılı, geniş yaş grubu ve eğitim durumuna göre işgücü sayıları gösterilmiştir.

Grafik 11. Geniş Yaş Grubu ve Eğitim Durumuna Göre İşgücü Durumu, 2012, TR42

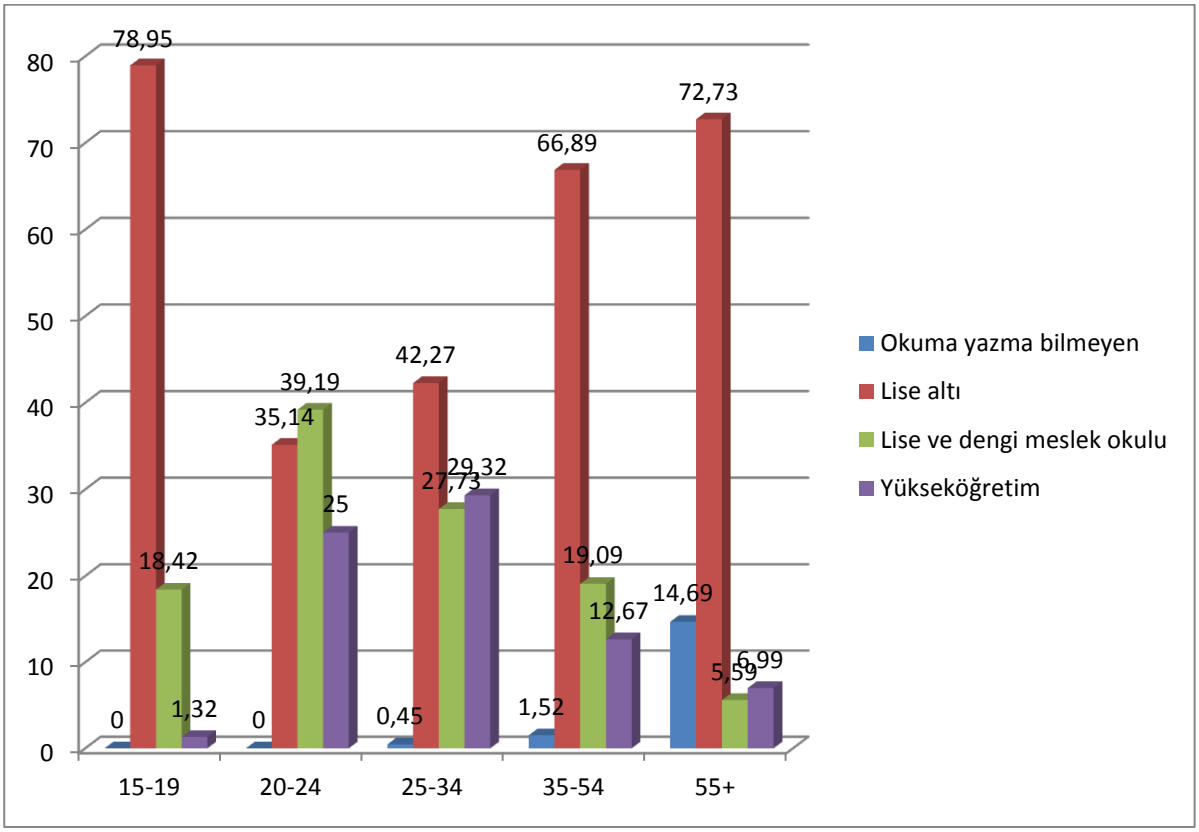

Kaynak: TÜİK

Grafik 11' den geniş yaş grubu ve eğitim durumuna göre işgücü durumu incelendiğinde, 15-19 arası yaş grubunda lise altı eğitim durumunun işgücü durumu oranı % 78,95' dir. 20-24 yaş grubu hariç diğer tüm yaş gruplarında işgücüne katılma oranı en yüksek lise altı eğitim grubundadır. 20-24 yaş grubunda en yüksek işgücü durumu lise ve dengi meslek okulu eğitim durumundadır.

Tablo 15' de TR42 bölgesine ve Türkiye' ye ait işsizlik oranları gösterilmiştir.

Tablo 15. TR42 Bölgesine ve Türkiye' ye Ait İşsizlik Oranları

YIL	% İşsizlik Oranı-TR42	% İşsizlik Oranı-Türkiye
2005	12,2	10,6
2006	11,7	10,2
2007	11,6	10,3
2008	10,8	11,0
2009	15,0	14,0
2010	13,0	11,9
2011	11,9	9,8
2012	10,5	9,2

Kaynak: TÜİK

TR42 bölgesinde ve Türkiye' deki işsizlik oranı incelendiğinde, 2012 yılında TR42 bölgesinde işsizlik oranı % 10,5 görünürken, bu oran Türkiye genelinde 1,3 puan azalış göstererek % 9,8 olarak görünmektedir. İşsizlik oranının TR42 bölgesinde sadece 2008 yılı hariç Türkiye ortalamasının üstünde olduğu görünmektedir. TR42 bölgesinde işsizlik oranındaki en yüksek artışın 2008 ve 2009 yılları arasında % 13,3 olduğu görünmektedir. TR42 bölgesindeki 2012 yılı işsizlik oranı 2011 yılı ile kıyaslandığında yaklaşık % 12 oranında azalırken, bu oran Türkiye genelinde % 6 olarak hesaplanmaktadır.

Grafik 12' de 2012 yılı TR42 bölgesinde geniş yaş grubu ve eğitim durumlarına göre işsizlik oranları gösterilmiştir.

Grafik 12. Geniş Yaş Grubu ve Eğitim Durumlarına Göre İşsizlik Oranları, TR42, 2012

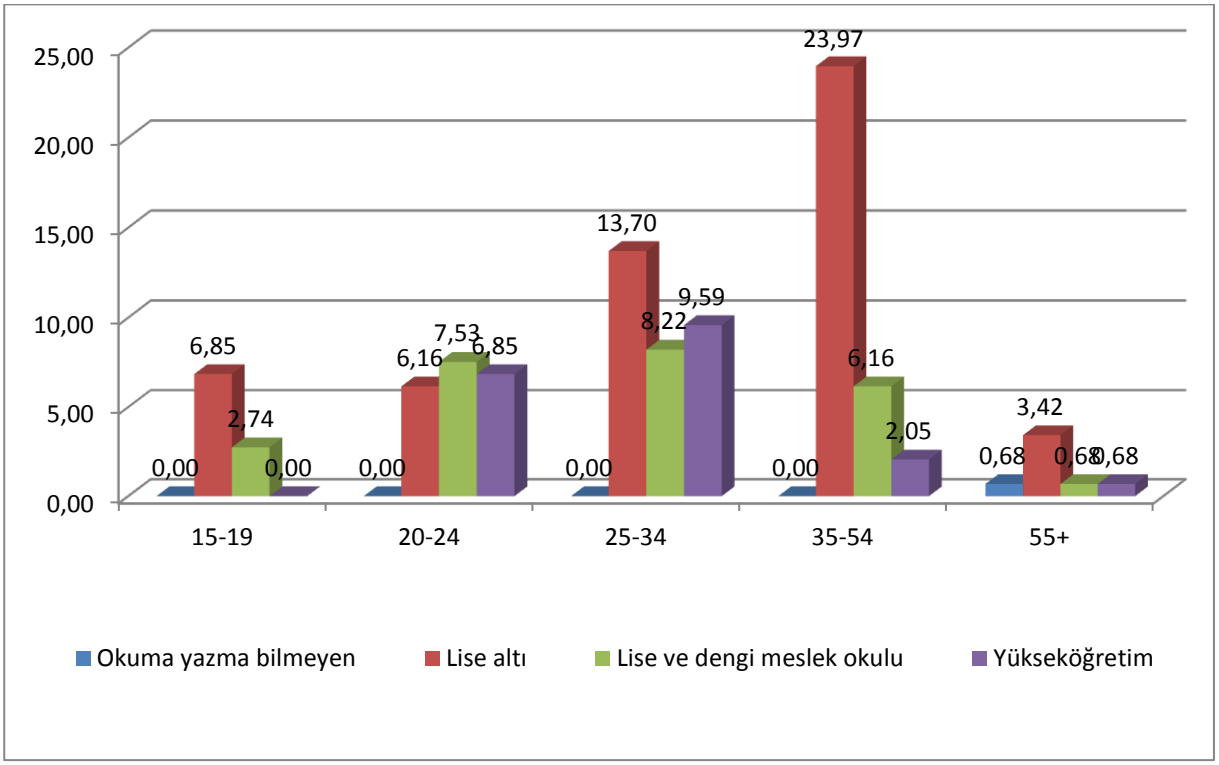

Kaynak: TÜİK

Grafik 12 incelendiğinde TR 42 bölgesinde 35-54 yaş grubunda lise altı eğitim durumunun % 23,97 oranı ile işgücüne dahil olmayan nüfusta ilk sırada olduğu görünmektedir. İkinci sırada % 13,7 oranı ile 25-34 yaş grubu ve lise altı eğitim durumu yer almaktadır.

İstihdam oranı, çalışanların çalışabilir yaştaki nüfusa oranıdır. Ülke ekonomisinin istihdam yaratma gücünü gösterir. Özellikle yaş, cinsiyet ve iktisadi faaliyetlere göre istihdama katılım oranı istihdam politikalarının oluşturulmasında kilit unsurlardır.

Tablo 16' da TR42 bölgesine ve Türkiye' ye ait istihdam oranları gösterilmiştir.

Tablo 16. TR42 Bölgesine ve Türkiye' ye Ait İstihdam Oranları

YIL	% İstihdam Oranı-TR42	% İstihdam Oranı-Türkiye
2005	38,6	41,5
2006	40,2	41,5
2007	40,3	41,5
2008	42,4	41,7
2009	41,8	41,2
2010	43,7	43
2011	48,2	45
2012	48,1	45,4

Kaynak: TÜİK

TR42 bölgesinde ve Türkiye' deki istihdam oranı incelendiğinde, 2012 yılında TR42 bölgesinde istihdam oranı % 48,1 görünürken, bu oran Türkiye genelinde % 45,4' dir. İstihdam oranının TR42 bölgesinde 2008 yılından itibaren Türkiye ortalamasının üstünde olduğu görünmektedir. En yüksek artışın 2010 ve 2011 yılları arasında % 10,3 olduğu görünmektedir.

Grafik 13' de 2012 yılı, geniş yaş grubu ve eğitim durumuna göre istihdam durumu gösterilmiştir.

Grafik 13. Geniş Yaş Grubu ve Eğitim Durumuna Göre İstihdam Durumu, 2012, TR42

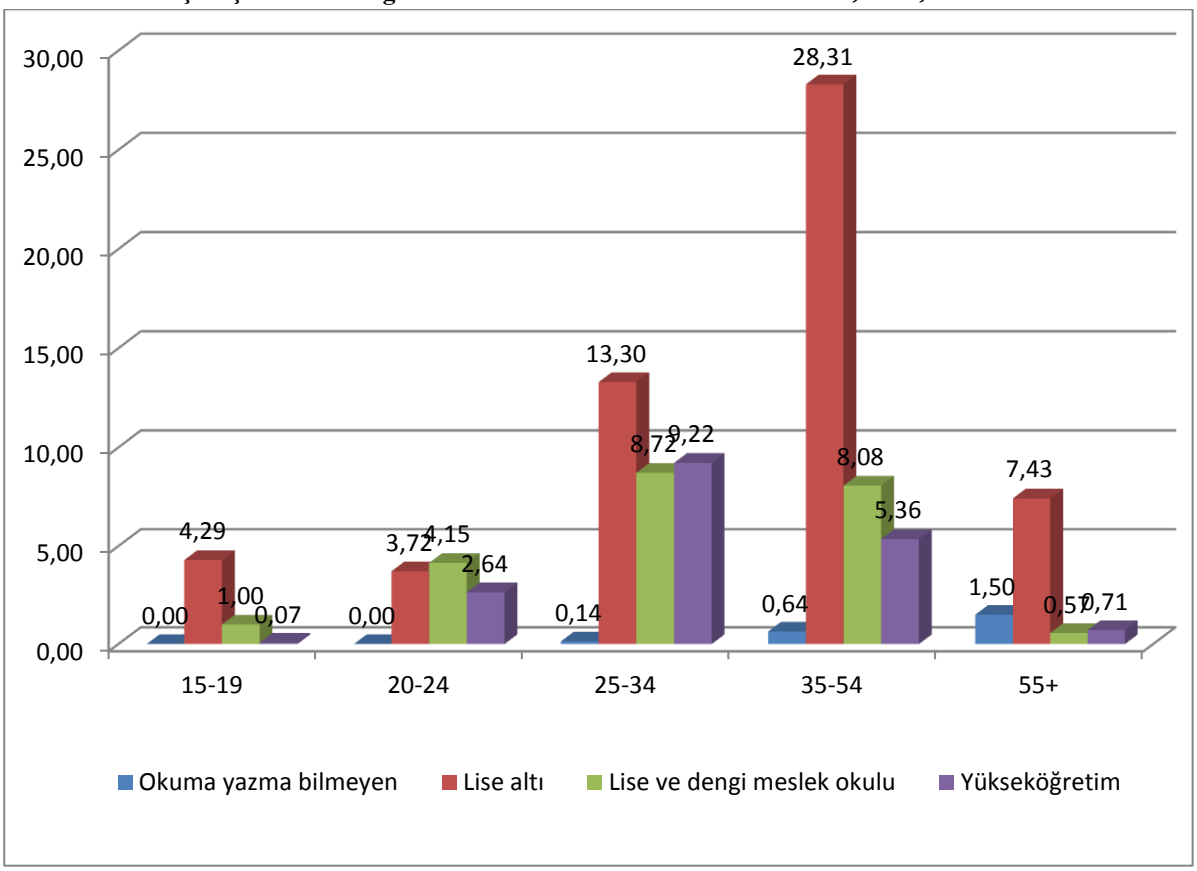

Kaynak: TÜİK

Grafik 13' den geniş yaş grubu ve eğitim durumuna göre istihdam durumu incelendiğinde, 20-24 yaş grubu hariç diğer tüm yaş gruplarında lise altı eğitim düzeyinin istihdama katılma oranının diğer eğitim gruplarına göre yüksek olduğu görünmektedir. 20-24 yaş grubunda ise lise ve dengi meslek okulu eğitim grubu oranı diğer eğitim gruplarına göre yüksektir.

Grafik 14' de yıllar itibariyle iktisadi faaliyet ve meslek grubuna göre istihdam oranları gösterilmiştir.

Grafik 14. Yıllar İtibariyle İktisadi Faaliyet Alanlarında İstihdam, TR42

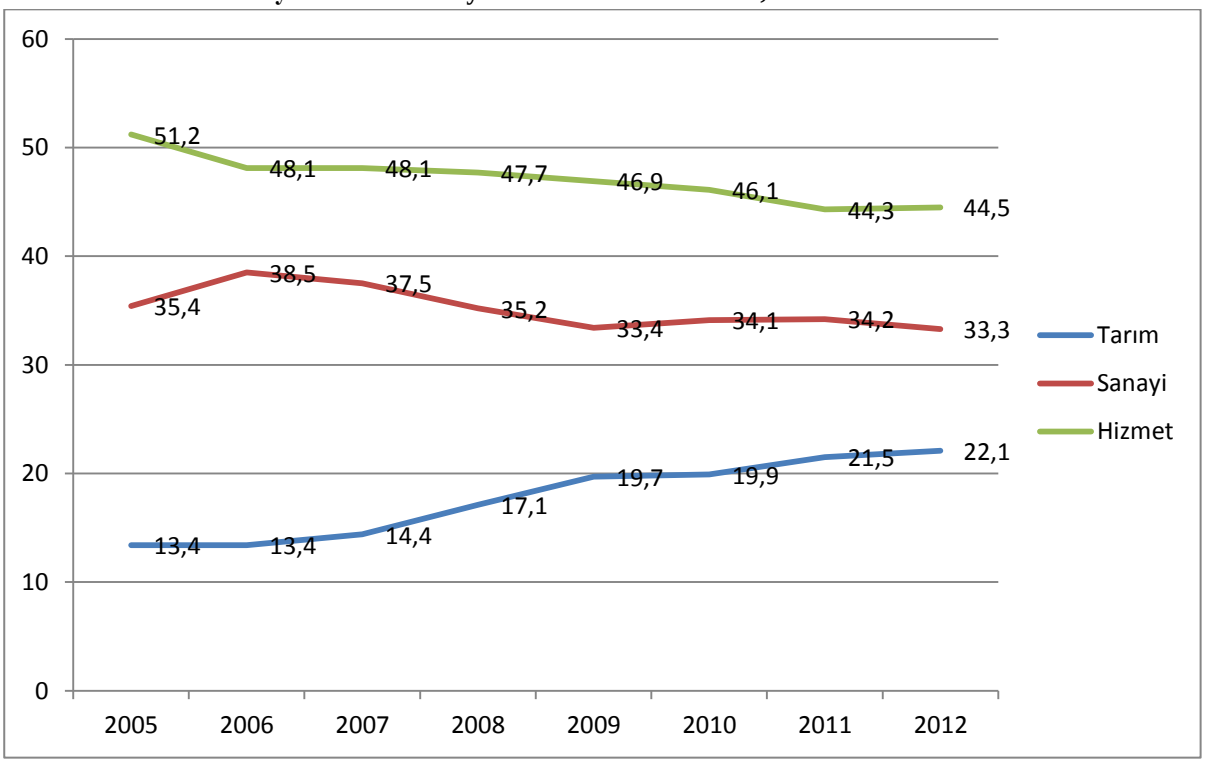

Kaynak: TÜİK

Grafik 14 incelendiğinde 2005 ve 2012 yılları arasında sanayi ve hizmet sektöründeki istihdam oranının azaldığı, tarım sektöründeki istihdam oranının ise arttığı görünmektedir.

Grafik 15' de sosyal güvenlik kurumuna kayıtlılık ve eğitim durumuna göre istihdam sayıları gösterilmiştir.

Grafik 15. Kayıtlılık ve Eğitim Durumuna Göre İstihdam, TR42, 2012

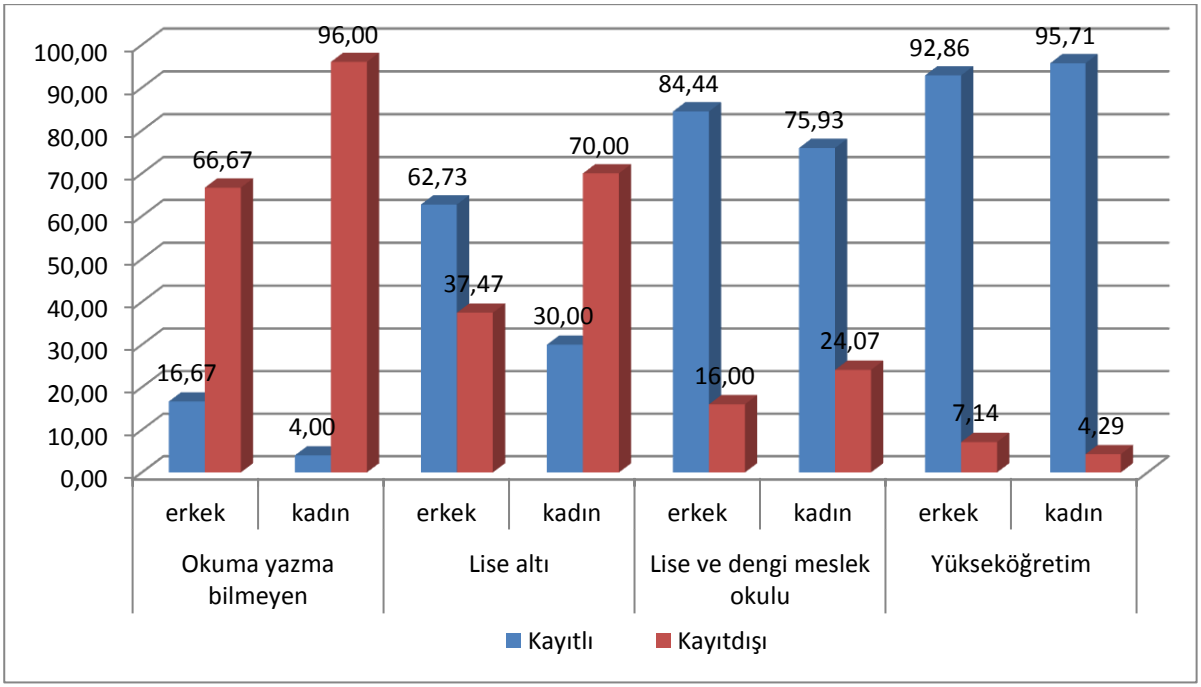

Kaynak: TÜİK

Grafik 15 incelendiğinde, yükseköğretim mezunlarının sosyal güvenlik kurumuna kayıtlılık oranının oldukça yüksek olduğu görünmektedir. Okuma yazma bilmeyenlerin ise birçoğu kayıt dışı istihdam edilmektedirler.

Grafik 16' da 2012 yılı TR42 bölgesinde istihdam edilenlerin işteki durumları gösterilmiştir.

Grafik 16. İstihdam Edilenlerin İşteki Durumları, TR42, 2012

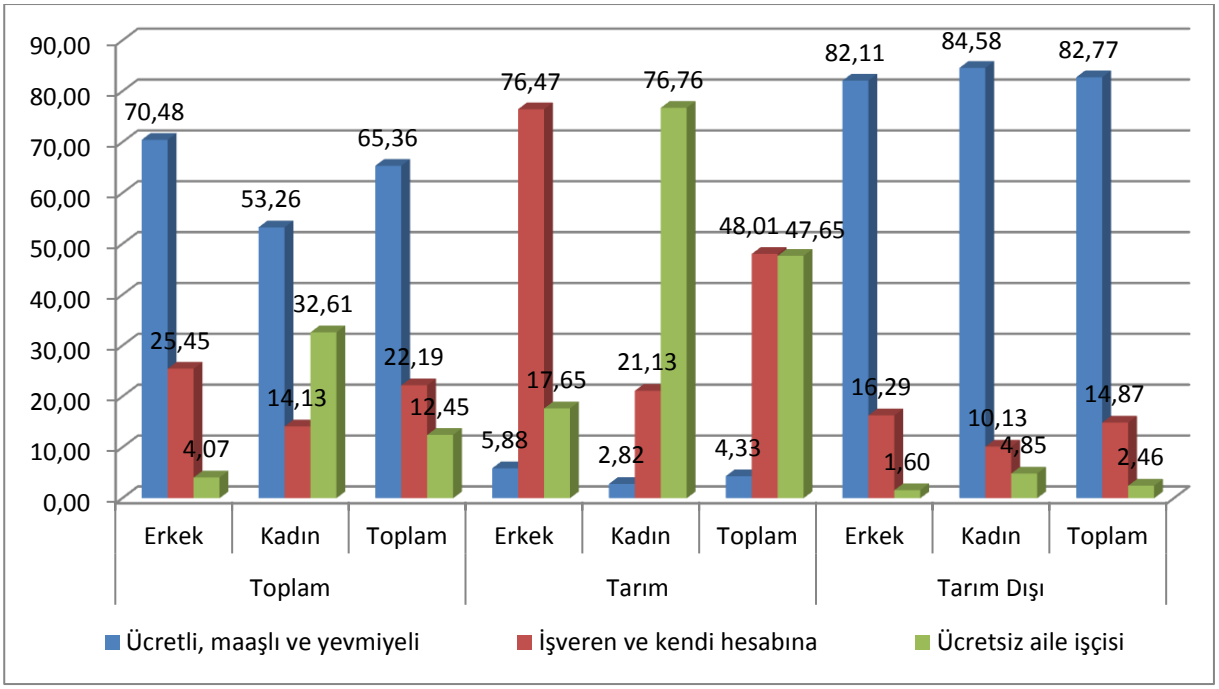

Kaynak: TÜİK

Grafik 16 incelendiğinde, TR42 bölgesinde 2012 yılında tarım dışında çalışanların % 82,77' si ücretli, maaşlı ve yevmiyeli olarak çalışmaktadırlar. Tarım dışında çalışanların % 14,87' si işveren ve kendi hesabına çalışırken % 2,46' lık kısmı ise ücretsiz aile işçisi olarak çalışmaktadır.

Tarım sektöründe çalışanları incelendiğinde ise, sektörde çalışanların % 48,01' i işveren ve kendi hesabına çalışırken % 47,65 oranında da ücretsiz aile işçisi olarak çalışan bulunmaktadır.

Tablo 17' de işgücüne dahil olmama nedenine ve eğitim durumuna göre işgücüne dahil olmayanlar gösterilmiştir.

Tablo 17. Nedenine ve Eğitim Durumuna Göre İşgücüne Dahil Olmayanlar

	Okuma yazma bilmeyen	Lise altı	Lise ve dengi meslek okulu	Yükseköğretim
İş bulma ümidi yok	0,00	0,74	1,03	0,00
İş aramayıp çalışmaya hazır olan/Diğer	0,00	1,60	2,56	5,56
Mevsimlik çalışan	0,69	0,74	0,51	0,00
Ev işleri ile meşgul	47,92	57,06	42,05	33,33
Öğrenci(eğitim-öğretim)	0,00	16,44	34,36	11,11
Emekli	3,47	13,74	14,87	37,04
Özürlü yaşlı veya hasta	45,83	7,61	1,54	1,85
Ailevi ve kişisel nedenler	0,69	1,72	2,56	9,26
Diğer *	0,00	0,49	1,03	3,70

Kaynak: TÜİK

Tablo 17 incelendiğinde, okuma yazma bilmeyenlerde, lise altı mezunlarda ve lise ve dengi meslek okulu mezunlarında işgücüne dahil olmamada en etkin neden ev işleri ile meşgul olmalarıdır. Yükseköğretim mezunlarında işgücüne dahil olamamadaki en etkin neden emekli bu kişilerin emekli olmalarıdır.

1.5 İŞKUR'A KAYITLI İŞGÜCÜ GÖSTERGELERİ

Bundan sonraki bölümde Türkiye İş Kurumu 2012 İstatistik Yıllığı verileri ile 2012 yılına ilişkin Bolu Çalışma ve İş Kurumu İl Müdürlüğü verileri ışığında Bolu ilinde kayıtlı işgücü ve kayıtlı işsiz verileri, açık iş sayıları, kuruma yapılan başvurular, işlere yapılan yerleştirmeler ve işgücü yetiştirme kursları özetlenecektir. Kuruma yapılan başvurularla işe yerleştirmelerin yaş, eğitim seviyesi ve kadın-erkek oranları açısından değerlendirilmesi, ilerleyen yıllar için gerçekleştirilecek eşleştirmelerin daha etkin bir şekilde yapılabilmesi için önemli bir veri kaynağıdır.

Grafik 17' de 2008-2012 yılları arasında kuruma yapılan başvuru sayıları gösterilmiştir.

Grafik 17. 2008-2012 Yılı Kuruma Başvuru Sayıları, Bolu

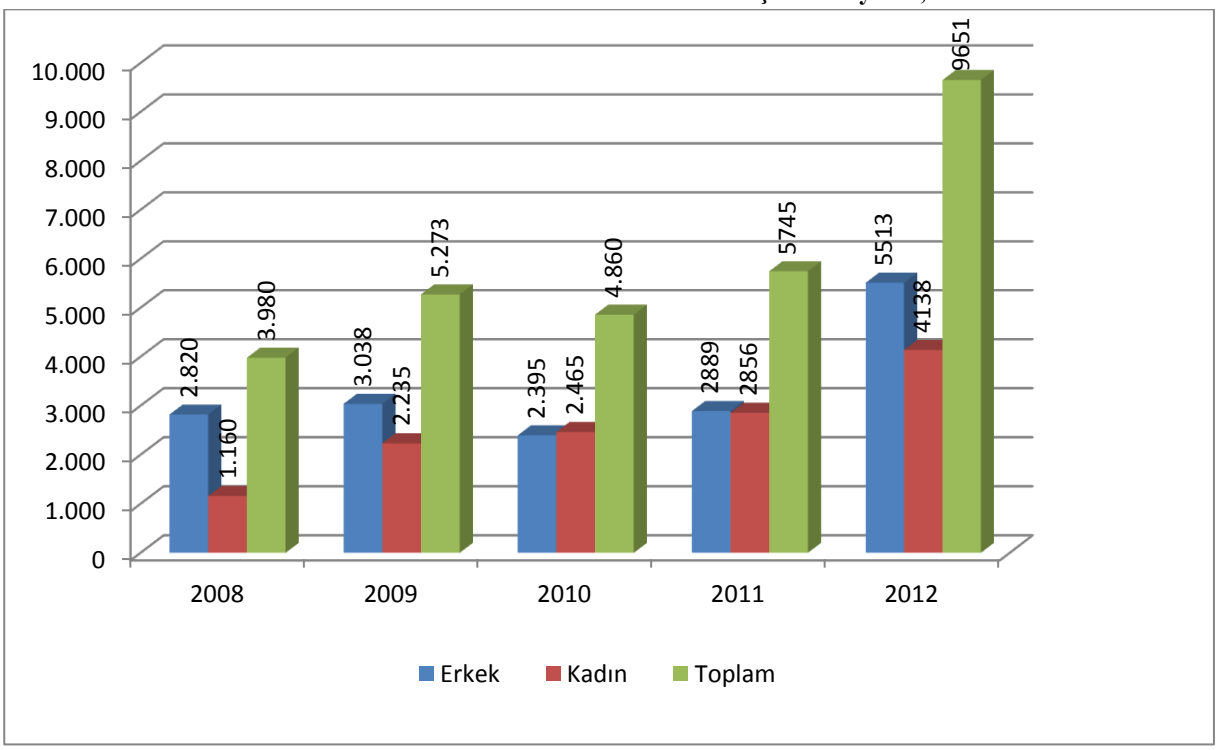

Kaynak: Bolu Çalışma ve İş Kurumu İl Müdürlüğü

Bolu ilinde İŞKUR' a 2012 yılında toplam 9.651 başvuru olmuştur. Kuruma yapılan başvuru sayılarındaki en büyük artış 2011' den 2012 yılına geçince gerçekleşmiştir ve bu oran % 76,3' dür. 2012 yılında kuruma başvuran 9.651 kişiden 5.513' ü erkek, 4138' i kadındır. 2012 yılında kuruma yapılan başvuru sayısı 2008 yılına kıyasla % 142,5 artmıştır.

Tablo 18' de 2012 yılı Bolu' da kuruma başvuranların eğitim durumlarına göre dağılımları gösterilmiştir.

Tablo 18. 2012 Yılı Kuruma Başvuranların Eğitim Durumlarına Göre Dağılımları, Bolu

BOLU		
Eğitim Durumu	**Erkek**	**Kadın**
Okuma-Yazma Bilmeyenler	28	14
Okur-Yazar Olanlar	36	80
İlköğretim	2.549	2.300
Ortaöğretim	2.187	1.099
Önlisans	359	300
Lisans	340	334
Yüksek Lisans	13	11
Doktora	1	0

Kaynak: Bolu Çalışma ve İş Kurumu İl Müdürlüğü

Kuruma yapılan başvurular eğitim durumlarına göre incelendiğinde, Bolu' da en yüksek başvuru grubunu ilköğretim mezunları oluşturmaktadır ve bu oran % 50,2' dir. Bolu' da birinci sırada bulunan ilköğretim mezunlarını, % 34 ile ortaöğretim (lise ve dengi) mezunları ve % 7 ile lisans mezunları takip etmektedir.

Tablo 19' da 2012 yılı Türkiye ve Bolu' da kuruma başvuran kişilerin mesleklerine göre dağılımlarında ilk yirmi sıra gösterilmiştir.

Tablo 19. 2012 Yılı Kuruma Başvuranların Meslekleri, İlk Yirmi Sıra, Türkiye ve Bolu

BOLU		TÜRKİYE	
Meslek	Başvuru	Meslek	Başvuru
BEDEN İŞÇİSİ (GENEL)	4424	BEDEN İŞÇİSİ (GENEL)	572862
BÜRO MEMURU (GENEL)	371	BÜRO MEMURU (GENEL)	100687
BEDEN İŞÇİSİ (TEMİZLİK)	351	BEDEN İŞÇİSİ (TEMİZLİK)	86976
ORMAN İŞÇİSİ	344	TEMİZLİK GÖREVLİSİ	53649
METAL MAMULLER MONTAJ İŞÇİSİ	218	SATIŞ ELEMANI (TANITIM)	47515
SATIŞ ELEMANI (TANITIM)	196	SEKRETER	36929
ŞOFÖR-YÜK TAŞIMA	187	ŞOFÖR-YÜK TAŞIMA	33993
ÖN MUHASEBECİ	152	ÖN MUHASEBECİ	30406
SEKRETER	122	GARSON (SERVİS ELEMANI)	27132
AŞÇI	112	MUHASEBECİ	25799
KASİYER	112	ŞOFÖR (YOLCU TAŞIMA)	21000
GARSON (SERVİS ELEMANI)	109	AŞÇI	20870
REYON GÖREVLİSİ	71	GÜVENLİK GÖREVLİSİ	20686
ELEKTRİK TEKNİSYENİ	60	BİLGİSAYAR İŞLETMENİ	20649
CNC TEZGAH OPERATÖRÜ	57	KASİYER	19481
BEDEN İŞÇİSİ-BİNA İNŞAATI	50	PAZARLAMACI (SATIŞ TEMSİLC	18560
GÜVENLİK GÖREVLİSİ (SİLAHLI)	47	ÇAYCI	18547
BİLGİSAYAR İŞLETMENİ	46	MAKİNECİ (DİKİŞ)	17979
MUHASEBECİ	45	BEDEN İŞÇİSİ (İNŞAAT)	17754
AŞÇI YARDIMCISI	43	BÜRO İŞÇİSİ	16029
Genel Toplam	9651	Genel Toplam	2296325

Kaynak: Bolu Çalışma ve İş Kurumu İl Müdürlüğü

2012 yılında Türkiye genelinde kuruma yapılan başvuru sayısı 2.296.325' dir. Bolu ili 9.651 başvuru sayısıyla Türkiye geneli başvuru sayısının % 0,4' ünü oluşturmaktadır. 2012 yılı Türkiye ve Bolu' da kuruma yapılan başvurularda ilk üç sırada aynı mesleklerin olduğu görünmektedir; beden işçisi (genel), büro memuru (genel) ve beden işçisi (temizlik). Beden işçiliği şeklinde yapılan başvuru Türkiye genelinde yapılan toplam başvurunun % 24,9' unu oluştururken, Bolu' daki bu oran % 45,8' dir.

Tablo 20' de 2012 yılında Bolu ilinde kuruma yapılan başvuruların ve kurum tarafından yayınlanan açık işlerin ağırlık oranları gösterilmiştir.

Tablo 20. Kurum Tarafından Yayınlanan Açık İşlerin Ağırlık Oranları ve Kuruma Başvuran Kişilerin Meslek Ağırlık Oranları, 2012, Bolu

BOLU					
En fazla açık iş olan meslekler	Sayısı	Ağırlığı	En fazla başvuru alan meslekler	Sayısı	Ağırlığı
BEDEN İŞÇİSİ (GENEL)	2909	67,8	BEDEN İŞÇİSİ (GENEL)	4424	45,8
METAL MAMULLER MONTAJ İŞÇİSİ	225	5,2	BÜRO MEMURU (GENEL)	371	3,8
SATIŞ ELEMANI (TANITIM)	112	2,6	BEDEN İŞÇİSİ (TEMİZLİK)	351	3,6
ŞOFÖR-YÜK TAŞIMA	89	2,1	ORMAN İŞÇİSİ	344	3,6
BEDEN İŞÇİSİ (TEMİZLİK)	72	1,7	METAL MAMULLER MONTAJ İŞÇİSİ	218	2,3
GARSON (SERVİS ELEMANI)	70	1,6	SATIŞ ELEMANI (TANITIM)	196	2,0
TEMİZLİK GÖREVLİSİ	50	1,2	ŞOFÖR-YÜK TAŞIMA	187	1,9
KASİYER	49	1,1	ÖN MUHASEBECİ	152	1,6
CNC TEZGAH OPERATÖRÜ	40	0,9	SEKRETER	122	1,3
ÖN MUHASEBECİ	37	0,9	AŞÇI	112	1,2
ARITMA TESİSİ İŞLETME OPERATÖRÜ	34	0,8	KASİYER	112	1,2
ORMAN İŞÇİSİ	31	0,7	GARSON (SERVİS ELEMANI)	109	1,1
PRES TEZGAHI OPERATÖRÜ	31	0,7	REYON GÖREVLİSİ	71	0,7
REYON GÖREVLİSİ	25	0,6	ELEKTRİK TEKNİSYENİ	60	0,6
AŞÇI YARDIMCISI	20	0,5	CNC TEZGAH OPERATÖRÜ	57	0,6
ELEKTRİK TEKNİSYENİ	19	0,4	BEDEN İŞÇİSİ-BİNA İNŞAATI	50	0,5
BÜRO MEMURU (GENEL)	18	0,4	GÜVENLİK GÖREVLİSİ (SİLAHLI)	47	0,5
KONFEKSİYON İŞÇİSİ	18	0,4	BİLGİSAYAR İŞLETMENİ	46	0,5
AĞ TASARIMCISI-BİLGİSAYAR	16	0,4	MUHASEBECİ	45	0,5
PASTACI YARDIMCISI	13	0,3	AŞÇI YARDIMCISI	43	0,4
Genel Toplam	4290	100,0	Genel Toplam	9651	100,0

Kaynak: Bolu Çalışma ve İş Kurumu İl Müdürlüğü

Tablo 20 incelendiğinde Bolu ilinde 2012 yılında İŞKUR tarafından yayınlanan açık işlerin oranlarına bakıldığında ilk sırada % 67,8 ile beden işçisi (genel) mesleği görünmektedir. İkinci sırada % 5,2 oranı ile metal mamuller montaj işçisi yer alırken, üçüncü sırada % 2,6 oranı ile satış elemanı (tanıtım) mesleği yer almaktadır. Tablodan en fazla başvuru alan meslekler incelendiğinde ilk sırada beden işçisi (genel), ikinci sırada büro memuru (genel), üçüncü sırada ise beden işçisi temizlik ve orman işçisi meslekleri bulunmaktadır.

Grafik 18' de Bolu' da kuruma kayıtlı işsizlerin 2009-2012 yılı içerisindeki sayıları gösterilmiştir.

Grafik 18. 2009-2012 Yılı Kuruma Kayıtlı İşsizler, Bolu

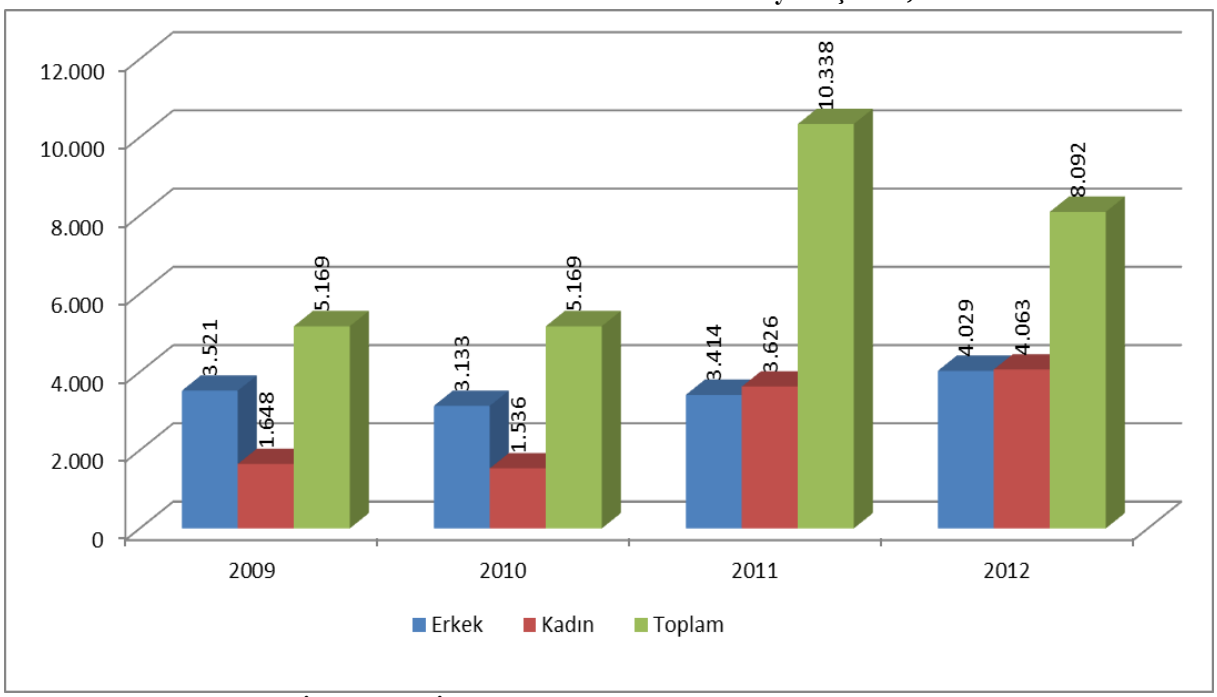

Kaynak: Bolu Çalışma ve İş Kurumu İl Müdürlüğü

2012 yılı itibariyle Bolu İŞKUR' a kayıtlı işsiz sayısı 8.092' dir. Türkiye genelinde bu rakam 2.372.262' dir. Bolu ili işsiz kayıtları, Türkiye genelindeki rakamın % 0,3' ünü oluşturmaktadır. Bolu İŞKUR' a kayıtlı işsizlerin % 49,8' i erkeklerden, % 50,2' si kadınlardan oluşmaktadır. Kuruma kayıtlı işsiz sayısında 2011 ile 2012 yılı kıyaslandığında 2012 yılında kuruma kayıtlı işsiz sayısı % 21,7 oranında azalmıştır.

Tablo 21' de 2012 yılı Bolu ve Türkiye' deki kayıtlı işsizlerin mesleklerine göre sıralamada ilk yirmi sıra gösterilmiştir.

Tablo 21. 2012 Yılı Kuruma Kayıtlı İşsizlerin Mesleklerine Göre Sıralaması, Türkiye ve Bolu, İlk Yirmi Sıra

BOLU	kayıtlı işsiz sayısı	TÜRKİYE	kayıtlı işsiz sayısı
MESLEKLER		MESLEKLER	
BEDEN İŞÇİSİ (GENEL)	3481	BEDEN İŞÇİSİ (GENEL)	580621
BÜRO MEMURU (GENEL)	420	BÜRO MEMURU (GENEL)	142007
BEDEN İŞÇİSİ (TEMİZLİK)	287	BEDEN İŞÇİSİ (TEMİZLİK)	92007
ORMAN İŞÇİSİ	211	SATIŞ ELEMANI (TANITIM)	47614
SATIŞ ELEMANI (TANITIM)	179	SEKRETER	46050
ÖN MUHASEBECİ	155	TEMİZLİK GÖREVLİSİ	45512
ŞOFÖR-YÜK TAŞIMA	142	ÖN MUHASEBECİ	38206
AŞÇI	139	ŞOFÖR-YÜK TAŞIMA	35912
SEKRETER	119	MUHASEBECİ	32002
KASİYER	108	BİLGİSAYAR İŞLETMENİ	26951
GARSON (SERVİS ELEMANI)	100	GARSON (SERVİS ELEMANI)	25819
METAL MAMULLER MONTAJ İŞÇİSİ	55	AŞÇI	24021
MUHASEBECİ	51	ŞOFÖR (YOLCU TAŞIMA)	22344
REYON GÖREVLİSİ	50	ÇAYCI	21965
BİLGİSAYAR İŞLETMENİ	49	PAZARLAMACI (SATIŞ TEMSİLCİSİ)	19608
MUHASEBE MESLEK ELEMANI	42	BEDEN İŞÇİSİ (İNŞAAT)	19408
AŞÇI YARDIMCISI	42	BÜRO İŞÇİSİ	17425
ELEKTRİK TEKNİSYENİ	42	KASİYER	16640
BEDEN İŞÇİSİ-BİNA İNŞAATI	41	MAKİNECİ (DİKİŞ)	15574

Kaynak: Bolu Çalışma ve İş Kurumu İl Müdürlüğü

2012 yılı Bolu ve Türkiye' de kuruma kayıtlı işsizlerin mesleki sıralamasına bakıldığında her iki sıralamanın da beden işçisi (genel), büro memuru (genel) ve beden işçisi (temizlik) mesleklerinden oluştuğu görünmektedir. Bolu' da Türkiye genelinden farklı olarak kasiyer, aşçı ve orman işçisi meslekleri sıralamada ilk on sıraya yerleşmiştir. Bolu' da kuruma kayıtlı işsizlerin % 43' ü beden işçisi (genel) mesleğinden oluşurken, Türkiye' de bu oran % 24,5' dir.

Grafik 19' da Türkiye ve Bolu' da kuruma kayıtlı işsizlerin bekleme sürelerini ya da diğer bir ifade ile kayıt sürelerini göstermektedir. Bu kişiler şu anda aktif olarak iş aramaya devam etmektedir ve zaman zaman işe giriş-çıkışları olmuştur.

Grafik 19. Kuruma Kayıtlı İşsizlerin Bekleme Süreleri, Bolu

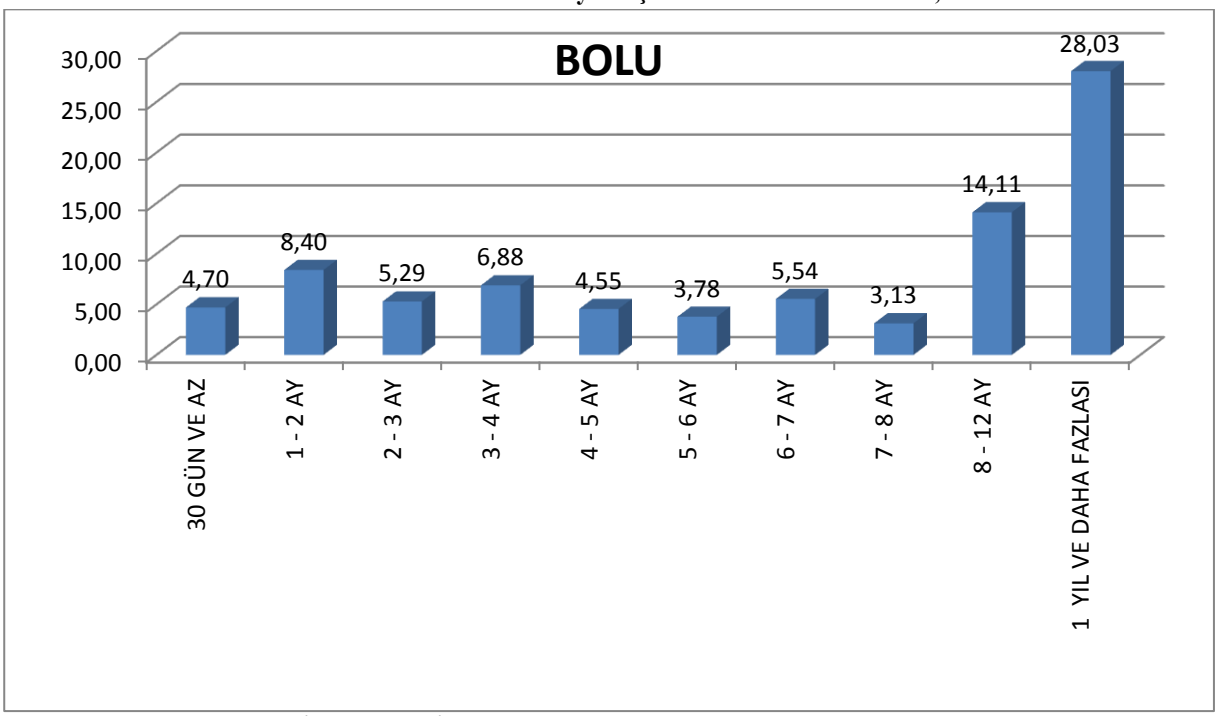

Kaynak: Bolu Çalışma ve İş Kurumu İl Müdürlüğü

Bolu' da İŞKUR' a kayıtlı kişilerin bekleme süreleri incelendiğinde, ilk üç sıra, % 28 ile 1 yıl daha fazla bekleyenler, % 14,1 ile 8-12 ay bekleyenler bekleyenler ve % 8,4 ile 1-2 ay bekleyenlerden oluşmaktadır.

Tablo 22' de Bolu' da kuruma kayıtlı işsizlerin yaş gruplarına göre dağılımları gösterilmiştir.

Tablo 22. Kuruma Kayıtlı İşsizlerin Yaş Gruplarına Göre Dağılımları, Bolu

Yaş Grubu	Erkek	Kadın	Toplam
15 - 19	117	99	216
20 -24	811	724	1.535
25 -29	873	771	1.644
30 - 34	655	753	1.408
35-39	560	625	1.185
40 - 44	433	489	922
45-49	336	340	676
50-54	119	162	281
55-59	63	83	146
60-64	36	10	46
65+	26	7	33
Toplam	4.029	4.063	8.092

Kaynak: Bolu Çalışma ve İş Kurumu İl Müdürlüğü

Tablo 22 incelendiğinde Bolu İŞKUR' a kayıtlı işsizlerin % 20,3' ü 25-29 yaş grubundan, % 19' u 20-24 yaş grubundan, % 17,4' ü ise 30-34 yaş grubundan oluşmaktadır. Kurum kayıtlarına göre genç işsiz (15-24 yaş) oranı % 21,6' dır. Kuruma kayıtlı işsizlerin % 72' si 20-39 yaş grubundan

oluşmaktadır. Kuruma kayıtlı işsizlerde kadın ve erkek oranları birbirine oldukça yakındır. Kurumu kayıtlı kadın ve erkek işsizlerde en yüksek oran 25-29 yaş gruplarına aittir.

Grafik 23' de 2012 yılı Bolu' da kuruma kayıtlı işsizlerin eğitim durumlarına göre dağılımları gösterilmiştir.

Grafik 23. 2012 Yılı Kuruma Kayıtlı İşsizlerin Eğitim Durumlarına Göre Dağılımları, Bolu

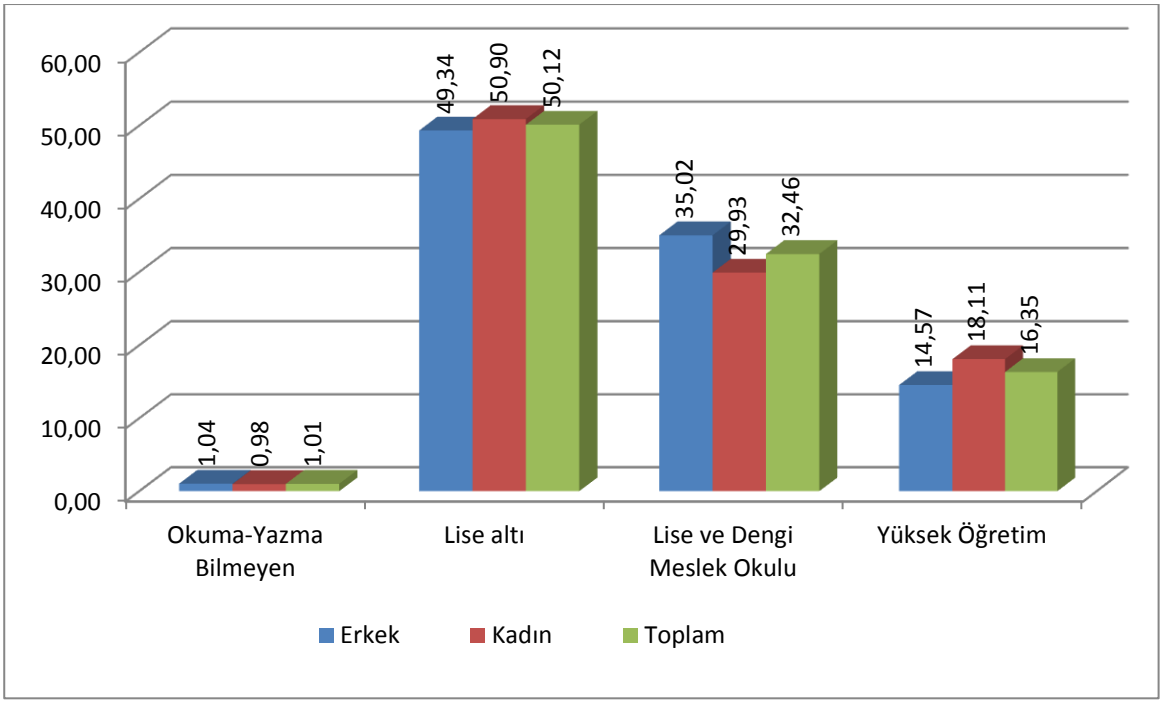

Kaynak: Bolu Çalışma ve İş Kurumu İl Müdürlüğü

2012 yılı Bolu' da kuruma kayıtlı işsizler eğitim durumlarına göre incelendiğinde lise altı mezunlarının oranı % 50,1, lise ve dengi meslek okulu mezunlarının oranı % 32,5, yükseköğretim mezunlarının oranı ise % 16,3' dür.

Grafik 21' de 2008 yılından 2012 yılına kadar Bolu İŞKUR tarafından yayınlanan açık iş sayılarını gösteren grafik gösterilmiştir.

Grafik 21. Kurumca Yayınlanan Açık İş Sayıları, 2008-2012, Bolu

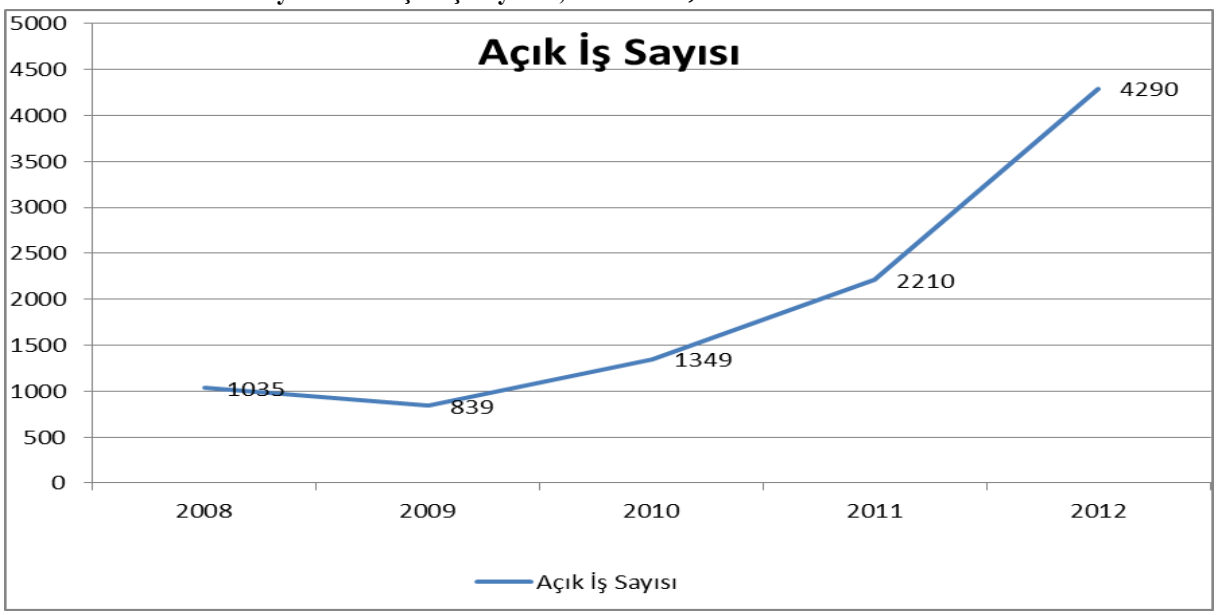

Kaynak: Bolu Çalışma ve İş Kurumu İl Müdürlüğü

Grafik 21 incelendiğinde kurumca yayınlanan açık iş sayısı 2008 yılında 1.035 iken 2012 yılında 4.290' dır. En büyük artış 2011 yılından 2012 yılına gelindiğinde % 94,1 oran ile olmuştur.

Tablo 23' de 2012 yılında Türkiye ve Bolu' da Çalışma ve İş Kurumu İl Müdürlüğü' nce yayınlanan açık işlerin kamu ve özel sektörlere dağılımları gösterilmiştir.

Tablo 23. 2012 Yılı Kurumca Yayınlanan Açık İşlerin Kamu ve Özel Sektöre Dağılımları, Türkiye ve Bolu

SEKTÖR TÜRÜ	Türkiye	Bolu
Özel	851.136	3.616
Kamu	140.668	674
GENEL TOPLAM	**991.804**	**4.290**

Kaynak: Bolu Çalışma ve İş Kurumu İl Müdürlüğü

Açık iş, işverenlerce İŞKUR' dan talep edilen işleri ifade etmektedir.

2012 yılında Çalışma ve İş Kurumu İl Müdürlüğü' nce Türkiye genelinde yayınlanan açık iş sayısı 991.804' dür. Bu sayının 851.136' sı özel sektöre, 140.668' i ise kamu sektörüne aittir. 2012 yılı içerisinde Bolu' da yayınlanan açık iş sayısı 4.290 olup bu sayının 3.616' sı özel sektöre, 674' ü ise kamu sektörüne aittir. Bolu ili özel sektörde yayınlanan açık iş sayısı Türkiye genelinde özel sektörde yayınlanan açık iş sayısının % 0,4' ünü oluştururken, kamu sektöründeki bu oran % 0,5' dir.

Tablo 24' de 2012 yılı Türkiye ve Bolu' da açık iş sayılarının mesleklere göre dağılımında ilk on yirmi sıra gösterilmiştir.

Tablo 24. 2012 Yılı Yayınlanan Açık İşlerin Mesleklere Göre Dağılımı, İlk Yirmi Sıra, Türkiye ve Bolu

BOLU		TÜRKİYE	
Meslekler	Açık İş Sayısı	Meslekler	Açık İş Sayısı
BEDEN İŞÇİSİ (GENEL)	2909	BEDEN İŞÇİSİ (GENEL)	366718
METAL MAMULLER MONTAJ İŞÇİSİ	225	BEDEN İŞÇİSİ (TEMİZLİK)	48132
SATIŞ ELEMANI (TANITIM)	112	TEMİZLİK GÖREVLİSİ	43931
ŞOFÖR-YÜK TAŞIMA	89	SATIŞ ELEMANI (TANITIM)	22153
BEDEN İŞÇİSİ (TEMİZLİK)	72	BÜRO MEMURU (GENEL)	20913
GARSON (SERVİS ELEMANI)	70	GÜVENLİK GÖREVLİSİ	20446
TEMİZLİK GÖREVLİSİ	50	MAKİNECİ (DİKİŞ)	18058
KASİYER	49	GARSON (SERVİS ELEMANI)	15768
CNC TEZGAH OPERATÖRÜ	40	ÇAĞRI MERKEZİ GÖREVLİSİ	13197
ÖN MUHASEBECİ	37	REYON GÖREVLİSİ	11054
ARITMA TESİSİ İŞLETME OPERATÖRÜ	34	KASİYER	10159
ORMAN İŞÇİSİ	31	GAZ ALTI KAYNAKÇISI	7944
PRES TEZGAHI OPERATÖRÜ	31	ÖN MUHASEBECİ	7860
REYON GÖREVLİSİ	25	LOJİSTİK ELEMANI	7723
AŞÇI YARDIMCISI	20	ŞOFÖR-YÜK TAŞIMA	7551
ELEKTRİK TEKNİSYENİ	19	BULAŞIKÇI (STEVARD)	7114
BÜRO MEMURU (GENEL)	18	PAZARLAMACI (SATIŞ TEMSİLCİSİ)	6820
KONFEKSİYON İŞÇİSİ	18	KONFEKSİYON İŞÇİSİ	6621
AĞ TASARIMCISI-BİLGİSAYAR	16	AŞÇI	6033
PASTACI YARDIMCISI	13	ELEKTRİK TEKNİSYENİ	5817

Kaynak: Bolu Çalışma ve İş Kurumu İl Müdürlüğü

Açık işlerin mesleklere göre dağılımı incelendiğinde, Türkiye genelinde ilk 5 sıranın beden işçisi (genel), beden işçisi (temizlik), temizlik görevlisi, satış elemanı (tanıtım) ve büro memuru (genel) mesleklerinden oluştuğu görünmektedir. Bolu' da ise ilk 5 sıradaki meslekler, beden işçisi (genel), metal mamuller montaj işçisi, satış elemanı (tanıtım), şoför-yük taşıma ve beden işçisi (temizlik)dir. Birinci sırada bulunan beden işçiliği Türkiye genelinde toplam açık iş sayısının % 37' sini oluştururken, Bolu' daki bu oran % 67,8' dir. Bolu' da aşçı yardımcısı, orman işçisi, CNC tezgah operatörü, metal mamuller montaj işçiliği gibi mesleklerin Türkiye sıralamasından farklı olarak ilk on beşde yer alması Bolu' da bu alanda faaaliyet gösteren işletmelerin fazla olması ile ilgilidir.

Grafik 22' de 2012 yılı Türkiye ve Bolu' da açık işlerin meslek gruplarına göre dağılımları gösterilmiştir.

Grafik 22. 2012 Yılı Açık İşlerin Meslek Gruplarına Göre Dağılımları, Türkiye ve Bolu

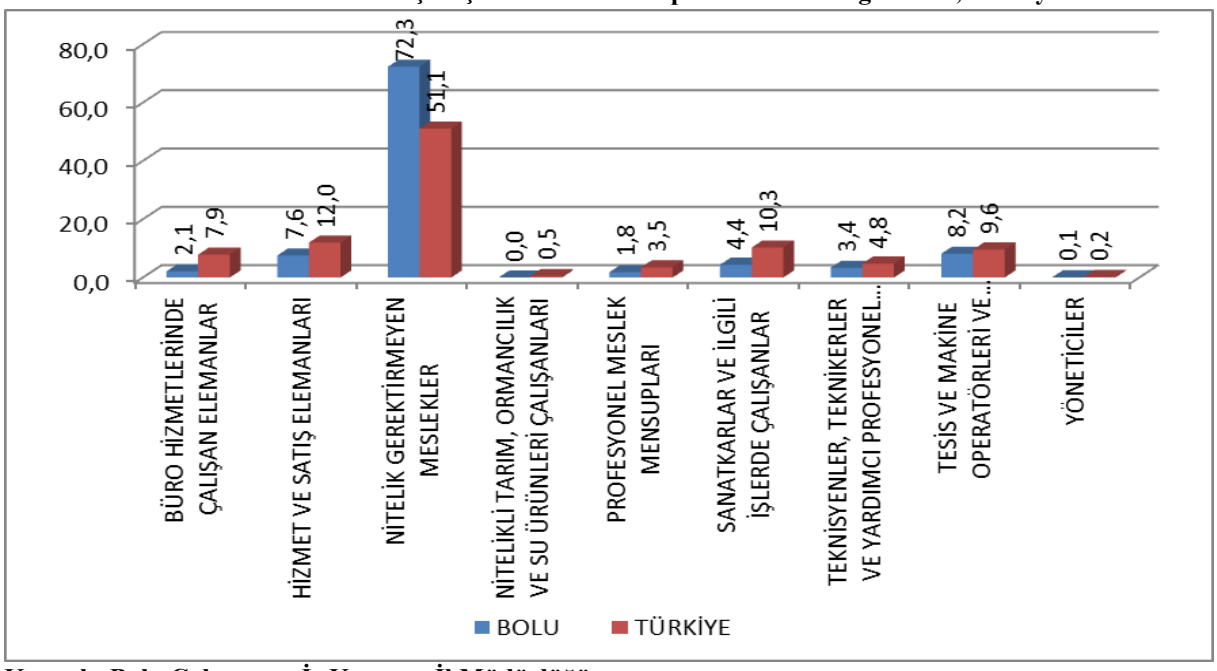

Kaynak: Bolu Çalışma ve İş Kurumu İl Müdürlüğü

Türkiye genelinde 2012 yılındaki açık işlerin meslek gruplarına göre dağılımları incelendiğinde, ilk sırada 506.818 açık iş ilanı ve % 51,1 oranı ile nitelik gerektirmeyen meslekler grubu bulunmaktadır. İkinci sırada 118.845 açık iş ilanı ve % 12 oranı ile hizmet ve satış elemanları meslek grubu, üçüncü sırada ise 102.277 açık iş ilanı ve % 10,3 oranı ile sanatkarlar ve ilgili işlerde çalışanlar meslek grubu yer almaktadır.

Bolu ili için tablo incelendiğinde, ilk sırada Türkiye genelinde olduğu gibi nitelik gerektirmeyen meslekler grubu yer almaktadır. 3.103 açık iş ilanı ve % 72,3 oranlı nitelik gerektirmeyen meslekler grubunu, 352 açık iş ilanı ve % 8,2 oranı ile tesis ve makine operatörleri ve montajcılar ile 325 açık iş ilanı % 7,6 oranı ile hizmet ve satış elemanları meslek grubu takip etmektedir.

Tablo 25' de 2012 yılı Türkiye ve Bolu' da açık iş sayılarının sektörlere göre dağılımları gösterilmiştir.

Tablo 25. 2012 Yılı Açık İş Sayılarının Sektörlere Göre Dağılımları, Türkiye ve Bolu

SEKTÖRLER	BOLU	TÜRKİYE
Bilgi ve iletişim	2,3	4,4
Diğer hizmet faaliyetleri	5,7	9,1
Eğitim	1,3	3,9
Elektrik, gaz, buhar ve iklimlendirme üretimi ve dağıtımı	0,0	0,7
Finans ve sigorta faaliyetleri	0,0	1,1
Gayrimenkul faaliyetleri	0,0	0,1
Hanehalklarının işverenler olarak faaliyetleri	0,0	0,1
İdari ve destek hizmet faaliyetleri	0,6	8,6
İmalat	61,0	33,9
İnsan sağliği ve sosyal hizmet faaliyetleri	0,6	1,4
İnşaat	9,8	5,4
Kamu yönetimi ve savunma; zorunlu sosyal güvenlik	0,7	1,0
Konaklama ve yiyecek hizmeti faaliyetleri	4,0	5,4
Kültür, sanat eğlence, dinlence ve spor	0,3	0,4
Madencilik ve taş ocakçılığı	0,9	0,8
Mesleki, bilimsel ve teknik faaliyetler	2,2	6,7
Su temini; kanalizasyon, atık yönetimi ve iyileştirme faaliyetleri	0,4	1,5
Tarım, ormancılık ve balıkçılık	2,9	1,6
Toptan ve perakende ticaret	4,8	9,5
Ulaştırma ve depolama	2,5	4,2

Kaynak: Bolu Çalışma ve İş Kurumu İl Müdürlüğü

2012 yılında İŞKUR tarafından işverenlerin isteği doğrultusunda yayınlanan açık işler sektörlere göre incelendiğinde Türkiye genelinde ilk üç sırada sırası ile, % 33,9 ile imalat, % 9,5 ile toptan ve perakende ticaret, % 9,1 ile diğer hizmet faaliyetleri sektörleri yer almaktadır. Bolu ilinde bu sıralama, % 61 ile imalat, % 9,8 ile inşaat, % 5,7 ile diğer hizmet faaliyetleri sektörleri şeklindedir.

Tablo 26' da 2012 yılı Türkiye ve Bolu' da açık işlerin kişisel durumlara göre dağılımları gösterilmiştir.

Tablo 26. 2012 Yılı Açık İşlerin Kişisel Durumlara Göre Dağılımları, Türkiye ve Bolu

Kişisel Durum	Türkiye	Bolu
Normal	868.636	3.909
Engelli	122.637	362
Eski hükümlü	530	19
TMY (Terörle Mücadelede Yaralanan)	1	-
Genel Toplam	**991.804**	**4.290**

Kaynak: Bolu Çalışma ve İş Kurumu İl Müdürlüğü

2012 yılında Türkiye genelinde yayınlanan açık işlerin % 87,6' sını kişisel durumu normal olanlar, % 12,4' ünü kişisel durumu engelli olanlar oluşturmaktadır. Bolu' da ise açık işlerin % 91,1' ini kişisel durumu normal olanlar, % 8,4' ünü ise kişisel durumu engelli olanlar oluşturmaktadır.

Grafik 23' de Bolu ilinde 2008-2012 yılları arasında kurum tarafından gerçekleştirilen işe yerleştirme sayıları gösterilmiştir.

Grafik 23. İşe Yerleştirme Sayıları, 2008-2012, Bolu

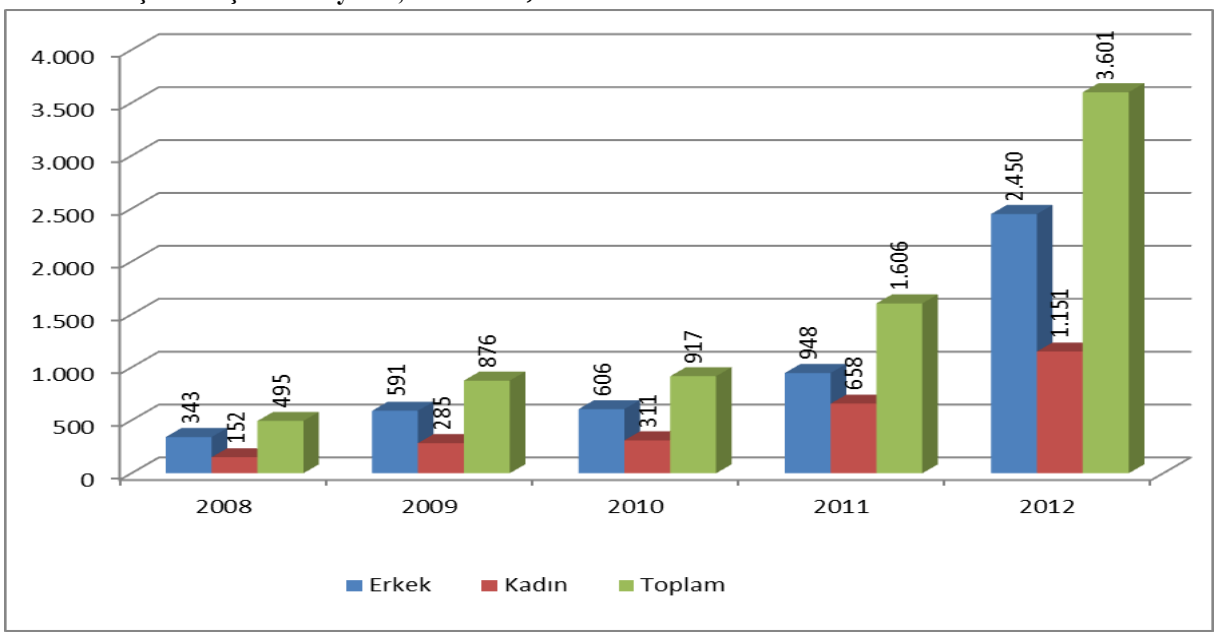

Kaynak: Bolu Çalışma ve İş Kurumu İl Müdürlüğü

Grafik 23 incelendiğinde 2012 yılında Bolu İŞKUR tarafından gerçekleştirilen işe yerleştirme sayısı 3.601' dir. 3.601 kişinin, % 68' ini erkek istihdamı oluştururken, % 32' sini kadın istihdamı oluşturmaktadır. Bolu İŞKUR tarafından işe yerleştirme sayısı, 2008 ve 2012 yılları arasında yıldan yıla artış göstermiştir. Kurum tarafından gerçekleştirilen işe yerleştirme sayısında 2008 ve 2012 yılı kıyaslandığında yaklaşık % 727' lik, 2011 ve 2012 yılları kıyaslandığında ise yaklaşık % 224' lük bir artış görünmektedir.

2012 yılında İŞKUR tarafından Türkiye genelinde gerçekleştirilen işe yerleştirme sayısı 556.587' dir. Bolu' daki bu sayı 3.601' dir. Bolu bu sayıyla Türkiye genelinde kurumca yapılan toplam işe yerleştirmenin % 6' sını oluşturmaktadır. Bolu ili, Türkiye genelinde özel sektöre işe yerleştirilenlerin % 0,7' sini, kamuya işe yerleştirilenlerin % 0,5' ini oluşturmaktadır.

Türkiye genelinde işe kurumca gerçekleştirilen işe yerleştirmelerin % 75,3' ü özel sektöre, % 24,7' si kamu sektörüne olmuştur. Bolu için özel sektör oranı Türkiye ortalamasından 7,2 puan yüksektir (% 82,5).

Bolu ilinde 2012 yılında özel sektöre işe başlayan kişi sayısı 22.931' dir. Bolu İŞKUR' un özel sektöre işe yerleştirme etki oranı % 13 olarak hesaplanmaktadır.

Tablo 27' de 2012 yılı Türkiye ve Bolu' da kurumca gerçekleştirilen işe yerleştirmelerin eğitim durumlarına göre dağılımları gösterilmiştir.

Tablo 27. 2012 Yılı Kurumca Gerçekleştirilen İşe Yerleştirmelerin Eğitim Durumlarına Göre Dağılımı, Türkiye ve Bolu

EĞİTİM DURUMU	Türkiye	Bolu
Okur yazar olmayan	2.602	2
Okur yazar	20.965	29
İlköğretim	318.636	2.104
Ortaöğretim (Lise ve dengi)	159.761	1.168
Önlisans	32.547	177
Lisans	21.425	120
Yüksek lisans	644	1
Doktora	7	-
GENEL TOPLAM	**556.587**	**3.601**

Kaynak: Bolu Çalışma ve İş Kurumu İl Müdürlüğü

2012 yılı Türkiye genelinde ve Bolu' da kurumca gerçekleştirilen işe yerleştirmeler eğitim durumlarına göre incelendiğinde, ilk üç sıranın aynı eğitim durumlarından oluştuğu görünmektedir. Birinci sırada bulunan ilköğretim mezunlarının Türkiye' deki oranı % 57,2 iken Bolu' da % 58,4, ikinci sırada bulunan ortaöğretim (lise ve dengi) mezunlarının Türkiye' deki oranı % 28,7 iken Bolu' da % 32,4, önlisans mezunlarının Türkiye' deki oranı % 5,8 iken Bolu' daki oranı % 4,9' dur. Eğitim durumlarına göre en düşük istihdam Türkiye genelinde ve Bolu' da doktora mezunlarında gerçekleşmiştir.

Grafik 24' de 2012 yılında Bolu ilinde kurumca gerçekleştirilen işe yerleştirmelerin eğitim durumlarına göre dağılımlarında cinsiyet oranları gösterilmiştir.

Grafik 24. Eğitim Durumuna Göre İşe Yerleştirmelerin Cinsiyet Bazında Dağılımı, 2012, Bolu

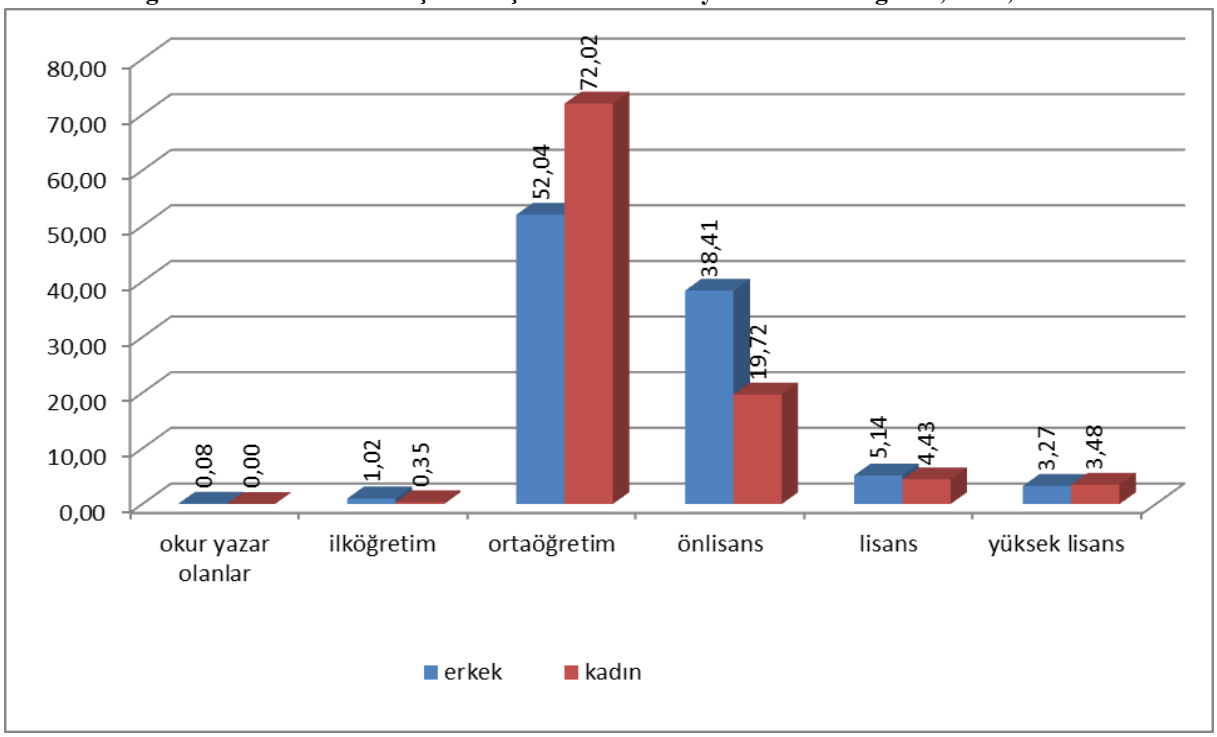

Kaynak: Bolu Çalışma ve İş Kurumu İl Müdürlüğü

2012 yılında işe yerleştirmeler cinsiyet bazında incelendiğinde, kadın istihdam oranının sadece yüksek lisans mezunlarında erkek istihdamı oranından fazla olduğu görünmektedir.

Tablo 28' de Türkiye ve Bolu' da 2012 yılı işe yerleştirmelerdeki ilk 20 meslek gösterilmiştir.

Tablo 28. 2012 Yılı Kurumca İşe Yerleştirmelerde İlk 20 meslek, Türkiye ve Bolu

BOLU		TÜRKİYE	
Meslekler	Sayı	Meslekler	Sayı
BEDEN İŞÇİSİ (GENEL)	2613	BEDEN İŞÇİSİ (GENEL)	229943
METAL MAMULLER MONTAJ İŞÇİSİ	225	BEDEN İŞÇİSİ (TEMİZLİK)	37294
SATIŞ ELEMANI (TANITIM)	83	TEMİZLİK GÖREVLİSİ	29650
TEMİZLİK GÖREVLİSİ	64	GÜVENLİK GÖREVLİSİ	13308
BEDEN İŞÇİSİ (TEMİZLİK)	61	SATIŞ ELEMANI (TANITIM)	11867
ŞOFÖR-YÜK TAŞIMA	45	BÜRO MEMURU (GENEL)	8597
GARSON (SERVİS ELEMANI)	33	REYON GÖREVLİSİ	8267
ORMAN İŞÇİSİ	31	ÇAĞRI MERKEZİ GÖREVLİSİ	8152
CNC TEZGAH OPERATÖRÜ	31	MAKİNECİ (DİKİŞ)	8115
ARITMA TESİSİ İŞLETME OPERATÖRÜ	30	KASİYER	6740
KASİYER	28	LOJİSTİK ELEMANI	6087
PRES TEZGAHI OPERATÖRÜ	27	GARSON (SERVİS ELEMANI)	6017
ÖN MUHASEBECİ	19	KONFEKSİYON İŞÇİSİ	4940
AŞÇI YARDIMCISI	16	İPLİKÇİ (RİNG/VATER/VARGEL)	4029
AĞ TASARIMCISI-BİLGİSAYAR	16	ŞOFÖR-YÜK TAŞIMA	3261
REYON GÖREVLİSİ	15	DİKİŞ MAKİNESİ OPERATÖRÜ-KUMAŞ	2913
PASTACI YARDIMCISI	13	DİĞER İMALAT VE İLGİLİ İŞÇİLER (ELLE)	2842
İŞ MAKİNELERİ OPERATÖRÜ	12	GAZ ALTI KAYNAKÇISI	2838
BÜRO MEMURU (GENEL)	10	BEDEN İŞÇİSİ (İNŞAAT)	2739
CNC FREZE TEZGAHI OPERATÖRÜ	10	ÖN MUHASEBECİ	2738

Kaynak: Bolu Çalışma ve İş Kurumu İl Müdürlüğü

Türkiye ve Bolu' da İŞKUR tarafından 2012 yılında işe yerleştirilenler mesleklerine göre incelendiğinde, Türkiye genelinde ilk 5 sıranın beden işçisi (genel), beden işçisi (temizlik), temizlik görevlisi, güvenlik görevlisi ve satış elemanı mesleklerinden oluştuğu görünürken, Bolu' da bu sıralamanın beden işçisi (genel), metal mamuller montaj işçisi, satış elemanı (tanıtım), temizlik görevlisi ve beden işçisi (temizlik) mesleklerinden oluştuğu görünmüştür.

Türkiye ve Bolu' da ilk sırada bulunan beden işçiliği, Türkiye genelinde toplam işe yerleştirmelerin % 41,3' ünü oluştururken, Bolu' da % 72,6' sını oluşturmaktadır.

Grafik 25' de 2012 yılında kurumca gerçekleştirilen işe yerleştirmelerin meslek gruplarına göre dağılımları gösterilmiştir.

Grafik 25. 2012 Yılı Kurumca Gerçekleştirilen İşe Yerleştirmelerin Meslek Gruplarına Göre Dağılımı, Türkiye ve Bolu

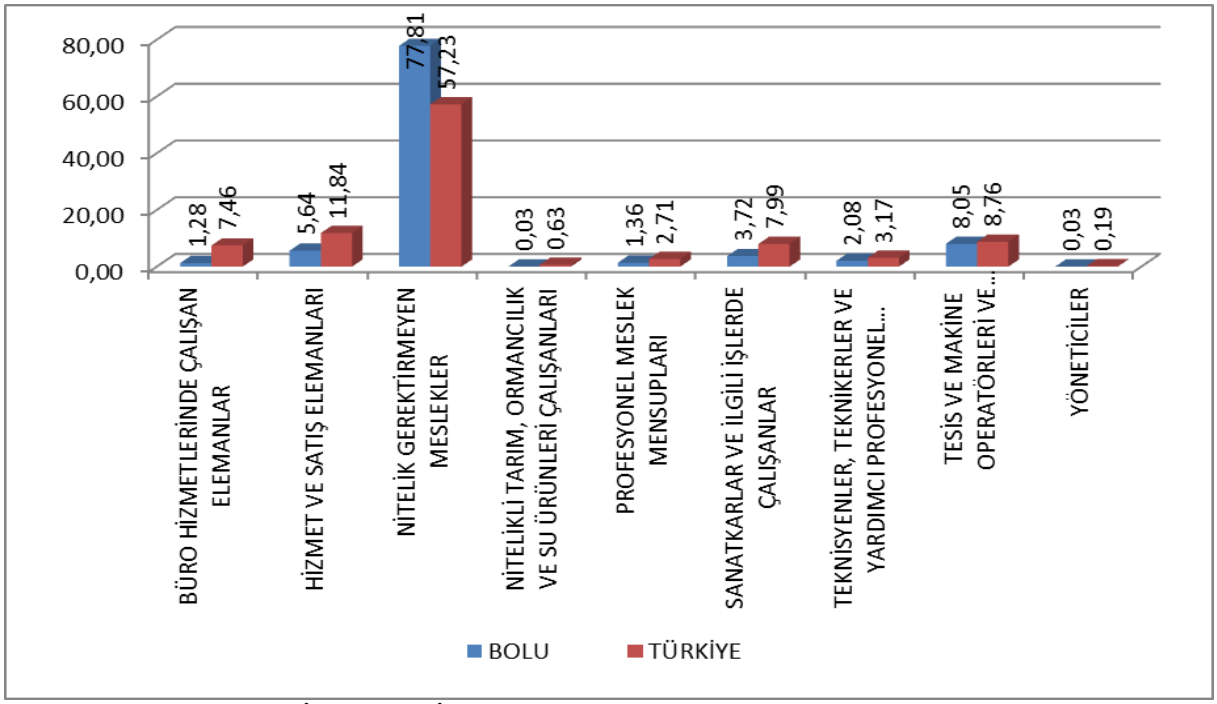

Kaynak: Bolu Çalışma ve İş Kurumu İl Müdürlüğü

Türkiye ve Bolu' da 2012 yılında kurumca gerçekleştirilen işe yerleştirmeler meslek gruplarına göre incelendiğinde, Türkiye' de ilk üç sırada sırası ve oranı ile, % 57,2 ile nitelik gerektirmeyen meslekler grubu, % 11,8 ile hizmet ve satış elemanları meslek grubu, % 8,8 ile tesis ve makine operatörleri ve montajcılar meslek grubu, Bolu' da ilk üç sırada sırası ve oranı ile, % 77,8 ile nitelik gerektirmeyen meslekler grubu, % 8,1 ile tesis ve makine operatörleri ve montajcılar meslek grubu ve % 5,6 ile ile hizmet ve satış elemanları meslek grubu yer almaktadır.

En az istihdam edilen meslek grubu Türkiye genelinde yöneticiler meslek grubundakiler iken, Bolu' da yöneticiler ve nitelikli tarım, ormancılık ve su ürünleri çalışanları meslek grubundakilerdir.

Grafik 26' da 2012 yılında Bolu' da kurumca gerçekleştirilen işe yerleştirmelerin sektörel dağılımları gösterilmiştir.

Grafik 26. 2012 Yılı Kurumca İşe Yerleştirmelerin Sektörel Dağılımı, Bolu

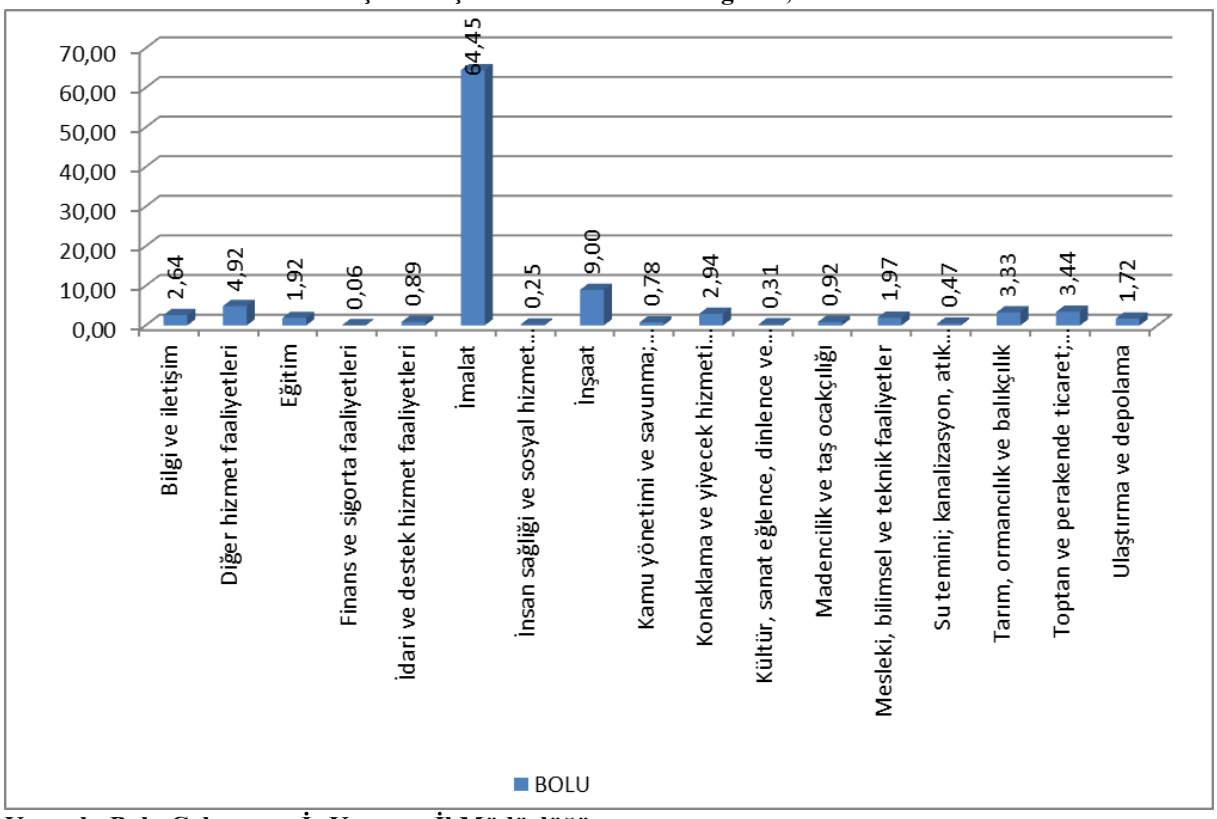

Kaynak: Bolu Çalışma ve İş Kurumu İl Müdürlüğü

Bolu' da kurumca yapılan işe yerleştirmeler sektörel bazda incelendiğinde, ilk üç sıranın % 64,5 ile imalat sektörü, % 9 ile inşaat sektörü ve % 4,9 ile diğer hizmet faaliyetleri sektörlerinden oluştuğu görünmektedir.

Tablo 29' da 2012 yılında Türkiye ve Bolu' da kurumca gerçekleştirilen işe yerleştirmelerin sektörlere göre dağılımlarını gösteren sayılar verilmiştir.

Tablo 29. İşe Yerleştirmelerin Sektörel Dağılımı, Türkiye ve Bolu, 2012

SEKTÖRLER	BOLU	TÜRKİYE
Bilgi ve iletişim	95	33892
Diğer hizmet faaliyetleri	177	54364
Eğitim	69	33418
Elektrik, gaz, buhar ve iklimlendirme üretimi ve dağıtımı	0	4710
Finans ve sigorta faaliyetleri	2	6901
Gayrimenkul faaliyetleri	0	159
Hanehalklarının işverenler olarak faaliyetleri	0	169
İdari ve destek hizmet faaliyetleri	32	59440
İmalat	2321	155869
İnsan sağliği ve sosyal hizmet faaliyetleri	9	8075
İnşaat	324	30908
Kamu yönetimi ve savunma; zorunlu sosyal güvenlik	28	9820
Konaklama ve yiyecek hizmeti faaliyetleri	106	18560
Kültür, sanat eğlence, dinlence ve spor	11	2139
Madencilik ve taş ocakçılığı	33	4160
Mesleki, bilimsel ve teknik faaliyetler	71	40497
Su temini; kanalizasyon, atık yönetimi ve iyileştirme faaliyetleri	17	13446
Tarım, ormancılık ve balıkçılık	120	12966
Toptan ve perakende ticaret; motorlu kara taşıtlarının ve motosi	124	44626
Ulaştırma ve depolama	62	22451
Uluslararası örgütler ve temsilciliklerinin faaliyetleri	0	17

Kaynak: Bolu Çalışma ve İş Kurumu İl Müdürlüğü

Tablo 29' dan 2012 yılında Türkiye ve Bolu' da kurumca gerçekleştirilen işe yerleştirmelerin sektörel dağılımları incelendiğinde, Türkiye genelinde ilk üç sırada imalat, idari ve destek hizmet faaliyetleri ve diğer hizmet faaliyetleri bulunmaktadır.

Tablo 30' de işe yerleştirmelerin kişisel durumlara göre dağılımları gösterilmiştir.

Tablo 30. 2012 Yılı Kurumca İşe Yerleştirmelerin Kişisel Durumlara Göre Dağılımı, Türkiye ve Bolu

Kişisel Durum	Türkiye	Bolu
Normal	520.713	3.366
Engelli	35.531	228
Eski hükümlü	342	7
TMY (Terörle Mücadelede Yaralanan)	1	-
Genel Toplam	**556.587**	**3.601**

Kaynak: Bolu Çalışma ve İş Kurumu İl Müdürlüğü

2012 yılı kurumca yapılan işe yerleştirmelerde Türkiye genelinde normal statüde bulunanların oranı % 93,6' dır. Ülke genelinde işe yerleştirilen engelli sayısı 35.531' dir ve bu sayı toplam işe yerleştirmelerin % 6,4' ünü oluşturmaktadır.

Bolu ilinde normal statüde işe yerleştirilenler toplam işe yerleştirme sayısının % 93,5' ini oluştururken bu oranıyla Türkiye ortalamasından 0,1 puan düşükdür. Bolu ilinde işe yerleştirilen engelli sayısı 228' dir ve bu sayı toplam işe yerleştirmelerin % 6,3' ünü oluşturmaktadır.

Sigortalı işsizler hizmet akdinin sona erdiği tarihi izleyen günden itibaren 30 gün içerisinde İŞKUR birimlerine veya elektronik ortamda ***http://www.iskur.gov.tr*** adresine başvurması durumunda, en az 600 gün çalışmış sigortalılar 180 gün, 900 gün çalışmış sigortalılar 240 gün, 1080 gün çalışmış sigortalılar 300 gün süre ile İşsizlik Sigortası hizmetlerinden yararlanabileceklerdir. 30 günlük süre yasal başvuru süresi olup, bu süreden sonra başvurulması halinde, geç kalınan süre toplam hak sahipliği süresinden düşülmektedir.

İşsizlik Sigortasının uygulamaya başladığı Mart 2002 tarihinden 31.12.2012 tarihine kadar 3.623.887 kişi başvuruda bulunmuş 2.789.249 kişi işsizlik ödeneği almaya hak kazanmıştır. Mart 2002 tarihinden 31 Aralık 2012 tarihine kadar toplamda 5.507.626.738.-TL ödemede bulunulmuştur. (**Türkiye İş Kurumu Genel Müdürlüğü İşsizlik Sigortası Fonu Basın Bülteni, Ocak 2013**).

Tablo 31' de 2012 yılı içerisinde Türkiye ve Bolu' da işsizlik sigortası hizmetlerinden faydalanan kişilerin eğitim durumlarına göre dağılımları gösterilmiştir.

Tablo 31. 2012 Yılı İşsizlik Sigortası Hizmetlerinden Faydalananların Eğitim Durumlarına Göre Dağılımları, Türkiye ve Bolu

	TÜRKİYE			BOLU		
Eğitim Durumu	**İÖ Ödemesi Biten Sayısı**	**İÖ Devam Eden Sayısı**	**İÖ Ödemesi Kesilen Sayısı**	**İÖ Ödemesi Biten Sayısı**	**İÖ Devam Eden Sayısı**	**İÖ Ödemesi Kesilen Sayısı**
Okur yazar olmayan	615	1.097	731	1	3	2
Okur yazar	752	1.555	968	0	5	2
İlköğretim	35.663	82.731	64.227	116	116	283
Ortaöğretim (lise ve dengi)	24.348	53.741	36.749	73	176	169
Önlisans	5.656	11.675	7.156	20	36	13
Lisans	7.677	17.276	11.436	13	34	21
Yüksek lisans	317	728	561	1	0	1
Doktora	4	32	24	-	-	-
GENEL TOPLAM	**75.032**	**168.835**	**121.852**	**224**	**370**	**491**

Kaynak: Bolu Çalışma ve İş Kurumu İl Müdürlüğü

2012 yıl sonu itibari ile Türkiye genelinde işsizlik ödeneği devam eden kişi sayısı 168.835' dir. İşsizlik ödeneği biten kişi sayısı 75.032, işsizlik ödeneği ödemesi kesilen kişi sayısı 121.852' dir.

2012 yılında Türkiye genelinde işsizlik ödeneği biten, devam eden, kesilen olmak üzere toplam kişi sayısı 365.719' dur.

Bolu ilinde 2012 yılı itibari ile işsizlik ödeneği devam eden kişi sayısı 370' dir. İşsizlik ödeneği biten kişi sayısı 224, işsizlik ödeneği ödemesi kesilen kişi sayısı 491' dir. Bolu' da işsizlik ödeneği biten, devam eden, kesilen olmak üzere toplam kişi sayısı 1.085' dir. Bolu bu sayıyla Türkiye genelindeki toplam sayının % 0,3' ünü oluşturmaktadır.

Türkiye genelinde işsizlik ödeneği biten, devam eden ve kesilen kişiler eğitim durumlarına göre incelendiğinde her üç grupda da ilk sırada ilköğretim mezunları yer almaktadır ve bunu ortaöğretim (lise ve dengi) mezunları takip etmektedir.

Bolu ilinde işsizlik ödeneği biten ve kesilen kişilerde ilk sırada ilköğretim mezunları, işsizlik ödeneği devam eden kişilerde ortaöğretim (lise ve dengi) mezunları yer almaktadır.

Tablo 32' de 2012 yılı içerisinde Türkiye ve Bolu' da işsizlik ödeneğinden yararlanan kişilerin yaş gruplarına göre dağılımları gösterilmiştir.

Tablo 32. 2012 Yılı İşsizlik Sigortasından Yararlananların Yaş Gruplarına Göre Dağılımları , Türkiye ve Bolu

	TÜRKİYE			BOLU		
Yaş Grubu	**İÖ Ödemesi Biten Sayısı**	**İÖ Devam Eden Sayısı**	**İÖ Ödemesi Kesilen Sayısı**	**İÖ Ödemesi Biten Sayısı**	**İÖ Devam Eden Sayısı**	**İÖ Ödemesi Kesilen Sayısı**
15-19	166	612	1.800	-	1	3
20-24	6.013	12.291	7.039	17	38	41
25-29	16.980	36.944	26.674	49	106	90
30-34	17.940	41.800	31.539	48	104	126
35-39	13.299	31.914	24.199	48	97	94
40-44	10.703	25.080	18.007	34	100	70
45-49	7.112	15.107	10.624	24	81	56
50-54	1.892	3.569	2.607	2	22	8
55-59	758	1.274	785	1	8	3
60-64	119	157	153	1	1	-
65 ve daha büyük	50	87	45	-	-	-
GENEL TOPLAM	**75.032**	**168.835**	**121.852**	**224**	**370**	**491**

Kaynak: Bolu Çalışma ve İş Kurumu İl Müdürlüğü

2012 yılı Türkiye genelinde ve Bolu ilinde işsizlik ödeneğinden şu anda yararlanan, işsizlik ödeneği devam eden, işsizlik ödemesi kesilen kişiler yaş gruplarına göre incelendiğinde, toplam sayı içerisinde en yüksek orana sahip yaş grubu 30-34 yaş grubu aralığındakilerdir. Bunu sırası ile, 25-29 yaş grubu ve 35-39 yaş grubundakiler takip etmektedir.

Türkiye ve Bolu' da 2012 yılında İŞKUR tarafından açılan kurslar Tablo 33' de gösterilmiştir.

Tablo 33. Kurs Türlerine Göre Sayıları, Bolu

KURS TÜRLERİ	BOLU
Çalışanların Mesleki Eğitimi	1
Eski Hükümlülere Yönelik Kurslar	-
GAP II	-
GAP II TYP	-
GAP II Girişimcilik	-
GAP II/UMEM	-
GAP II/UMEM-İEP	-
Girişimcilik	4
Hükümlülere Yönelik Kurslar	1
İşgücü Yetiştirme Kursu/İstihdam Garantili	10
İşgücü Yetiştirme Kursu/Genel	9
İşgücü Yetiştirme Kursu/TYP	61
İşbaşı Eğitim Programı (İEP)	1
Engelli Kursları	1
UMEM Projesi	4
UMEM Projesi/İEP	6
GENEL TOPLAM	**98**

Kaynak: Bolu Çalışma ve İş Kurumu İl Müdürlüğü

Bolu ilinde 2012 yılı içerisinde İŞKUR tarafından düzenlenen kurs sayısı 98' dir. Bolu bu sayıyla Türkiye genelinde düzenlenen kursların % 0,4' ünü oluşturmaktadır. Bolu ilinde ilk sırada % 62,2 oranı ile işgücü yetiştirme kursu/TYP yer almaktadır. İkinci sırada % 10,2 oranıyla işgücü yetiştirme kursu/istihdam garantili yer alırken, üçüncü sırada % 9,2 ile işgücü yetiştirme kursu/genel bulunmaktadır.

Tablo 34' de Türkiye ve Bolu' da İŞKUR tarafından düzenlenen kurslara katılanların cinsiyetlerine göre ve toplam sayıları gösterilmiştir.

Tablo 34. 2012 Yılı Kursiyer Sayıları, Türkiye ve Bolu

	TÜRKİYE			BOLU		
KURS TÜRLERİ	**Erkek**	**Kadın**	**Toplam**	**Erkek**	**Kadın**	**Toplam**
Çalışanların Mesleki Eğitimi	7.410	1.043	**8.453**	240	265	**505**
Eski Hükümlülere Yönelik Kurslar	195	3	**198**	-	-	-
GAP II	1.350	1.992	**3.342**	-	-	-
GAP II TYP	4.796	603	**5.399**	-	-	-
GAP II Girişimcilik	323	199	**522**	-	-	-
GAP II/UMEM	843	284	**1.127**	-	-	-
GAP II/UMEM-İEP	465	235	**700**	-	-	-
Girişimcilik	12.804	12.149	**24.953**	41	42	**83**
Hükümlülere Yönelik Kurslar	4.284	199	**4.483**	21	-	**21**
İşgücü Yetiştirme Kursu/İstihdam Garantili	47.760	68.691	**116.451**	85	163	**248**
İşgücü Yetiştirme Kursu/Genel	9.303	24.716	**34.019**	6	211	**217**
İşgücü Yetiştirme Kursu/TYP	140.106	46.493	**186.599**	478	492	**970**
İşbaşı Eğitim Programı (İEP)	9.060	9.510	**18.570**	6	4	**10**
Engelli Kursları	3.753	2.519	**6.272**	4	8	**12**
UMEM Projesi	25.963	15.091	**41.054**	16	96	**112**
UMEM Projesi/İEP	8.486	4.017	**12.503**	18	10	**28**
GENEL TOPLAM	**276.901**	**187.744**	**464.645**	**675**	**1.531**	**2.206**

Kaynak: Bolu Çalışma ve İş Kurumu İl Müdürlüğü

2012 yılı içerisinde Türkiye genelinde düzenlenen 27.351 kursa 464.645 kursiyer katılmıştır. Kursiyerlerin % 59,6' sı erkeklerden, % 40,4' ü kadınlardan oluşmaktadır. Kurs türleri arasında en çok katılım sağlanan ilk üç sıra sırası ile, 186.599 ile işgücü yetiştirme kursu/TYP, 116.451 ile işgücü yetiştirme kursu/istihdam garantili ve 24.953 ile girişimcilik kursundan oluşmaktadır.

Bolu ilinde 2012 yılında düzenlenen 98 kursa 2.206 kursiyer katılmıştır. Kursiyerlerin % 69,4' ü kadınlardan 30,6' sı erkeklerden oluşmaktadır. Kadın kursiyer katılımcı oranı Türkiye geneline göre Bolu' da daha fazladır. Bolu ili, Türkiye genelinde İŞKUR tarafından düzenlenen kurslara katılanların % 0,5' ini oluşturmaktadır. Kurs türleri arasında en çok katılım sağlanan ilk üç sırayı , 971 ile işgücü yetiştirme kursu/TYP, 248 ile işgücü yetiştirme kursu/istihdam garantili, 217 ile işgücü yetiştirme kursu/genel oluşturmaktadır.

İKİNCİ BÖLÜM

İŞGÜCÜ PİYASASI TALEP ARAŞTIRMASI SONUÇLARI

AMAÇ VE YÖNTEM

İyi işleyen bir işgücü piyasasının oluşabilmesi, işgücü arz ve talebinin temel niteliklerinin incelenip bunlara uygun önlemlerin zamanında alınmasına bağlıdır. Birçok ülkede yüksek işsizlik oranlarına rağmen özellikle kısa dönemli işgücü talebinin hep yüksek olduğu da sık sık ifade edilmektedir. Birçok sektörde işgücü fazlalığı olmasına rağmen etkin eşleştirme eksikliği ve beceri uyumsuzlukları nedeniyle işgücü açığı karşılanamaya bilmektedir. Açık işler, işgücünün mobilitesinin yetersizliği ve işverenin talep ettiği niteliklere sahip eleman olmayışı nedenlerinin yanı sıra bazı mesleklerde iş ortamı ve ücretin beğenilmemesi nedeniyle zamanında doldurulamamaktadır. İşgücü piyasasının talep boyutuyla ele alınıp mevcut durumda işgücü, mevcut açık iş ve gelecek dönemde işgücünün eğilimlerinin bilinmesi kısa dönemli işgücü yetiştirilmesi için temel verileri sağlamaktadır.

İşgücü piyasasında arz ve talebin etkin bir şekilde uyumlaştırılabilmesi için işgücü piyasası bilgileri oldukça önemlidir. İşgücü Piyasasının arz tarafına yönelik veriler ağırlıklı olarak Türkiye İstatistik Kurumu'nun yapmış olduğu Hanehalkı İşgücü Anketi sonuçlarından elde edilmektedir. Ancak işgücü piyasasının talep tarafına yönelik pek fazla veri bulunmamaktadır. Bu açığı da Türkiye İş Kurumu İşgücü Piyasası Araştırmaları ile doldurmaya çalışmaktadır. Arz tarafı ile ilgili verilerde il düzeyinde yeterli veri bulunmamaktadır. Talep tarafı ile ilgili yapılan araştırmalar ise henüz istenen düzeyde değildir. Örneğin EUROSTAT nezdinde hala ülkemiz için açık iş oranı açıklanamamaktadır. Bu bağlamda işgücü piyasası araştırmalarını daha da geliştirerek yapılması büyük önem arz etmektedir.

4904 sayılı Kanunda Türkiye İş Kurumuna verilen görevlere istinaden işgücü piyasası ihtiyaçlarının tespit edilmesi amacıyla Türkiye İş Kurumunca 2007 yılından beri işgücü piyasası araştırmaları (İPA) sürdürülmektedir. Değişik yöntemler kullanılarak 2007'den beri devam ettirilen araştırmalar 2009 yılından itibaren yılda iki defa yapılmıştır. İşgücü piyasası araştırmalarının EUROSTAT normlarına uygun şekilde yürütülmesi ve Resmi İstatistik Programı kapsamına alınmasına yönelik çalışmalar 2011 yılı ikinci yarısından itibaren Türkiye İstatistik Kurumu işbirliğiyle devam etmektedir.

Bu çalışmaların temel amaçları, işgücü piyasası ile ilgili periyodik bilgi elde etmek, işgücü piyasasında mevcut, geçmiş ve gelecek dönemde meydana gelen veya gelmesi beklenen mesleki değişim ve gelişmeleri izlemek, işgücü piyasasının talep yapısını ortaya koymak ve bu sonuçlar üzerinden aktif istihdam politikalarına veri kaynağı teşkil etmek şeklindedir. Bu çalışmalar sayesinde Türkiye için bir açık iş sayısına erişebilir olunacak ve EUROSTAT'ın talep ettiği açık işler istatistikleri için veri toplanabilmiş olacaktır. Bu çalışmanın önemli amaçlarından biride İŞKUR dışında da diğer kurum ve kuruluşların işgücü talebi hakkında bilgi ihtiyacını karşılamaktır.

Tablo 35. İŞKUR İşgücü Piyasası Araştırmaları (2007-2013)

İŞKUR'UN UYGULADIĞI İŞGÜCÜ PİYASASI ARAŞTIRMASI YÖNTEM VERİLERİ						
Dönem	**Kapsamı**	**Period**	**Sınıflamalar**	**Yöntem**	**GÖRÜŞME YAPILAN İŞYERİ**	
2007	50+ TÜM	15 EKİM - 30	İSCO 88- NACE	Yüz yüze	Toplam	**12.712**
2008	TÜM İŞYERLERİ	15 Ekim - 5 Aralık	İSCO 88- NACE REV.1.1	Elektronik	Toplam	**71.001**
					10+ işyeri	26.409
					50+işyeri	7.224
2009/I	İŞKUR'a KAYITLI TÜM İŞYERLERİ	17 Nisan - 30 Mayıs	İSCO 88- NACE REV.1.1	Elektronik	Toplam	**275.099**
					10+ işyeri	83.404
					50+işyeri	15.273
2009/II	İŞKUR'a KAYITLI TÜM İŞYERLERİ	4 Kasım-13 Aralık	İSCO 88- NACE REV.1.1	Elektronik	Toplam	**255.938**
					10+ işyeri	80.638
					50+işyeri	15.985
2010/I	İŞKUR'a KAYITLI TÜM İŞYERLERİ	26 Nisan- 1 Haziran	İSCO 88- NACE REV.1.1	Elektronik	Toplam	**218.068**
					10+ işyeri	73.418
					50+işyeri	14.476
2010/II	İŞKUR'a KAYITLI TÜM İŞYERLERİ	26 Nisan- 1 Haziran	İSCO 88- NACE REV.1.1	Elektronik	Toplam	**198.479**
					10+ işyeri	69.442
					50+işyeri	14.688
2011/I	İŞKUR'a KAYITLI TÜM İŞYERLERİ	26 Nisan- 1 Haziran	İSCO 88- NACE REV.1.1	Elektronik	Toplam	**159.862**
					10+ işyeri	60.501
					50+işyeri	13.393
2011/II	10 + GİRİŞİMLER (TÜİK)	19 Aralık- 19 Ocak	İSCO 88- NACE REV.2	Yüz yüze	Toplam	**5.941**
					10+ işyeri	3.283
					50+işyeri	1.606
2012/I	10 + GİRİŞİMLER (TÜİK)	2 Mayıs- 15 Haziran	İSCO 88- NACE REV.2	Yüz yüze	Toplam Girişim	**5.225**
2012/II	10 + İŞYERLERİ (TÜİK)	10 Eylül-31 Ekim	İSCO 88- NACE REV.2	Yüz yüze	Toplam İşyeri	**53.164**
2013/I	10 + İŞYERLERİ (TÜİK)	15 Mayıs-30 Haziran	İSCO 88- NACE REV.2	Yüz yüze	Toplam İşyeri	**87.719**

Kaynak: İŞKUR

Türkiye İş Kurumu, 2013 Yılı Yerel Düzeyde İşgücü Piyasası Analizi Talep Araştırması kapsamında 15 Mayıs – 30 Haziran 2013 tarihleri arasında Türkiye genelinde 87.179 işyerine yüze görüşme yöntemiyle anket uygulamıştır. Türkiye İşyeri Kayıtları Sistemi altlık kullanılarak sektörel kapsam dâhilinde yer alan ve 10 ve daha fazla çalışana sahip işyerleri, araştırmada örnekleme çerçevesi olarak kullanılmıştır. Araştırmanın kapsamında Türkiye genelinde Avrupa Topluluğu Ekonomik Faaliyetlerin İstatistiki Sınıflaması (NACE) Rev 2.0 sınıflandırmasına göre, tarım, kamu, hane halklarında işverenler ve uluslar arası kurum/kuruluşlar dışındaki 17 alt sektörde yer alan, 10 ve daha fazla çalışana sahip işyerleri örnekleme çerçevesi olarak kabul edilmiştir. Örnekleme birimi işyeri olarak belirlenmiş ve 17 sektör bazında il ve Türkiye tahmini verilmiştir.

İşyerleriyle yüz yüze görüşme yöntemiyle (Araştırmanın saha çalışmasının tamamı İŞKUR personeli tarafından gerçekleştirilmiştir.) gerçekleştirilen "İl İşgücü Piyasası Talep Araştırması İşyeri Bilgi Formu 7" kapsamında,

- Temel işletme bilgileri
- Mevcut istihdam bilgileri (Cinsiyet, Meslek)
- Açık iş, (Meslek, Talep Edilen Eğitim ve Beceri düzeyleri, Karşılanma Yolları)
- Temininde güçlük çekilen meslekler, (Meslek, Güçlük Nedeni)
- 31 Aralık 2013 ve 30 Haziran 2014 tarihleri itibariyle artış/azalış olacağı düşünülen mesleklere ilişkin sorular sorulmuştur.

[6] Genelleme yapılmamış işyeri sayısıdır.
[7] Soru Formu Ek 1'de verilmiştir.

Talep Araştırması, bahsi geçen 17 sektörde işyeri bazında il ve Türkiye tahmini vermek üzere planlandığından mesleklere göre yapılan genellemelerin ihtiyatla karşılanması gerekir. Çünkü mesleklere göre bir çerçeve olmadığı için örneklem çekimine mesleki kırılımı dahil edilememiştir. Dolayısıyla rapordaki mesleklere ilişkin bilgiler detay olarak sunulmuştur.

Talep araştırması için örnek hacmi, örnek seçimi, tahmin ve notasyon yöntemleri hakkında Ek 2'de ayrıntılı açıklama yapılmıştır.

2.1 İşyerleri ve Mevcut İstihdam

Bolu ilinde gerçekleştirilen İşgücü Piyasası Talep Araştırması' nın sonuçlarını altı ana başlık altında ve Türkiye genelinde sonuçlar ile karşılaştırarak incelemek mümkündür. Bu başlıklar işyerlerinin dağılımı, çalışanların dağılımı, 2013 yılında işe giriş-çıkışlar, açık iş sayıları, temininde güçlük çekilen meslekler ve gelecek istihdam beklentisidir.

Bolu İşgücü Piyasası Talep Araştırması çerçevesinde toplam 406 işyeri ile görüşülmeye çalışılmış, 31 işyeri kapanmış olduğundan 375 işyeri ile yüz yüze görüşülmüştür. Bu işyerlerinden 78 tanesi 1-9 kişi çalıştıran işyerleri, 232 tanesi 10 kişi ve üstü kişi, 65 tanesi 50 ve daha fazla kişi çalıştıran işyerlerinden oluşmaktadır. Araştırma kapsamına sadece 10 ve üstü çalışana sahip işyerleri girmekle birlikte, uygulama aşamasında bu tür işyeri olduğu belirtildiği için ziyaret edilen 78 işyerinin, zaman içerisinde 1-9 büyüklüğündeki işyerine dönüşmüş olduğu tespit edilmiştir. Bu durum önceden 10 ve üstü çalışana sahip işyerlerinin sayılarında zaman içerisinde % 19,3 oranında bir azalma olduğunu göstermektedir.

Grafik 27' de 2012 yılında Bolu ve Türkiye' de sektörlere göre ziyaret edilen işyeri oranları gösterilmiştir.

Grafik 27. Sektörlere Göre Ziyaret Edilen İşyeri Oranı (%)

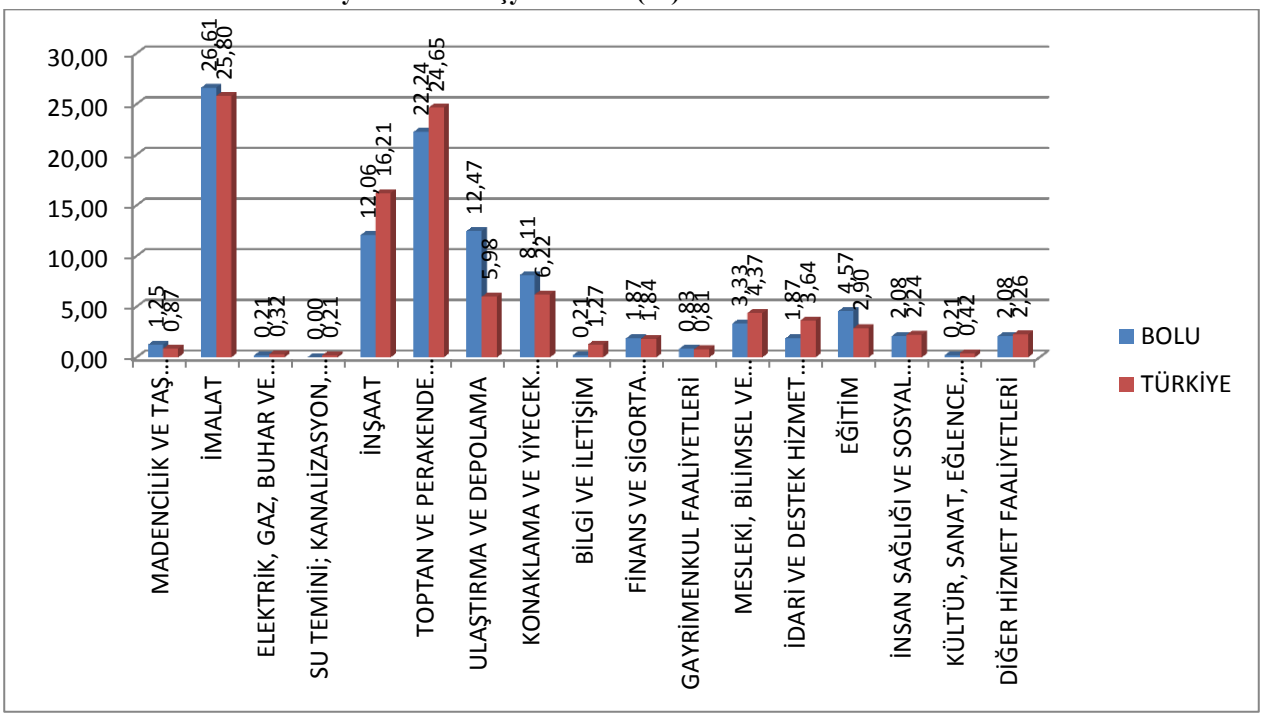

Kaynak: Bolu İPTA ve Türkiye İPTA 2013

Araştırma yapılan işyerleri sektörel açıdan incelendiğinde, 2013 yılında Türkiye genelinde en fazla bulunan ilk üç sektör sırası ve oranlarıyla, % 25,8 ile imalat, % 24,7 ile toptan ve perakende ticaret, % 16,2 ile inşaat sektörlerinden oluşmaktadır. Bu sıralama Bolu ilinde, % 26,6 ile imalat, % 22,2 ile toptan ve perakende ticaret; motorlu kara taşıtlarının ve motosikletlerin onarımı, % 12,5 ile ulaştırma ve depolama sektörlerinden oluştuğu görünmektedir.

Bolu' da çalışan sayısı 10-49 olan işyerleri arasında, Bolu ilindeki ilk üç sıra imalat, toptan ve parakende ticaret, inşaat sektörlerinden oluşmaktadır. Kayıtlı çalışan sayısı 50' den fazla olan işyerlerinin sektörel dağılımlarına bakıldığında sıralamanın şu şekilde olduğu görünmektedir: İmalat, toptan ve perakende ticaret, konaklama ve yiyecek hizmeti faaliyetleri sektörleri.

Bolu ilinde araştırma kapsamında olup hiç işyeri bulunmayan sektörlere bakıldığında, kamu yönetimi ve zorunlu sosyal güvenlik ve su temini; kanalizasyon, atık yönetimi ve iyileştirme sektörlerinde 10-49 çalışana sahip hiçbir işyeri olmadığı görünmektedir. Aynı şekilde, Bolu ilinde bilgi ve iletişim, elektrik, gaz, buhar ve iklimlendirme üretimi ve dağıtımı, gayrimenkul faaliyetleri, kültür, sanat, eğlence, madencilik ve taş ocakçılığı, su temini; kanalizasyon, atık yönetimi ve iyileştirme, finans ve sigorta faaliyetleri, kamu yönetimi ve zorunlu sosyal güvenlik ve mesleki, bilimsel ve teknik faaliyetler sektörlerinde 50' den fazla çalışanı olan işyeri bulunmamaktadır.

Bolu ilinde gerçekleştirilen İşgücü Piyasası Talep Araştırmasından elde edilen verilerden bir grubu da görüşülen işyerlerinde mevcut istihdam sayılarıyla ilgilidir.

Grafik 28' de Bolu ve Türkiye' de sektörlere göre çalışan kişilerin oranları gösterilmiştir.

Grafik 28. Sektörlere Göre Çalışan Sayıları (%)

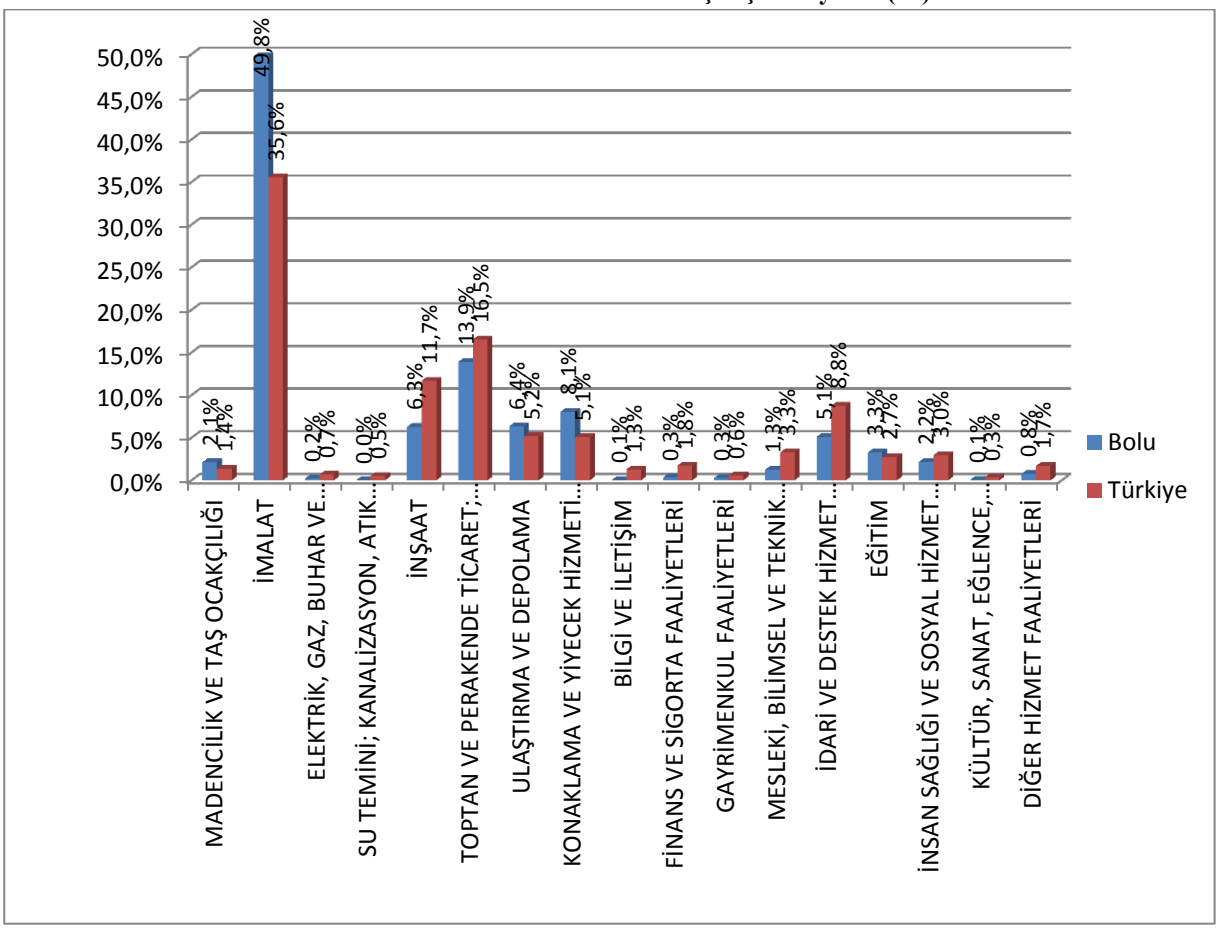

Kaynak: Bolu İPTA ve Türkiye İPTA 2013

Araştırma kapsamında Bolu' da 481 işyerinde toplam 19.044 çalışan istihdam edilmektedir ve toplam çalışanların % 71,3' ü erkeklerden, % 28,7' si kadınlardan oluşmaktadır. İşletme başına düşen ortalama çalışan sayısı 39,6' dır. Türkiye genelinde ise 183.667 işyerinde 5.595.354 kişi istihdam edilmektedir. Türkiye' deki işyerlerinde çalışan kadınların oranı % 23,1 ile, işletme başına düşen ortalama çalışan sayısı 30,5 ile Bolu ortalamasının altındadır.

İşyerlerinde çalışan sayısının en yüksek olduğu sektör Bolu' da % 49,8, Türkiye' de % 35,6 payıyla imalat sektörüdür. Bunu Bolu' da % 13,9 ile toptan ve perakende ticaret ve % 8,1 ile konaklama ve yiyecek hizmeti faaliyetleri sektörleri izlemektedir. Türkiye' de ise % 16,5 toptan ve perakende ticaret, % 11,7 ile inşaat sektörleri izlemektedir.

Kadınların Bolu' da Türkiye geneline göre daha fazla çalışma yaşamı içerisinde oldukları görünmektedir. Kadınlar ağırlıklı olarak İmalat sektöründe çalışmaktadır.

İnsan Sağlığı ve Sosyal Hizmetler ve eğitim sektörlerinde çalışan kadın sayısı bu sektörlerde çalışan erkek sayısından fazladır. Bilgi ve iletişim, finans ve sigorta faaliyetleri ve diğer hizmet faaliyetleri sektörlerinde kadın ve erkek çalışan sayıları birbirine çok yakındır.

Grafik 29' da Türkiye ve Bolu' da meslek gruplarına göre çalışan sayısı oranları gösterilmiştir.

Grafik 29. Meslek Gruplarına Göre Çalışan Sayıları (%)

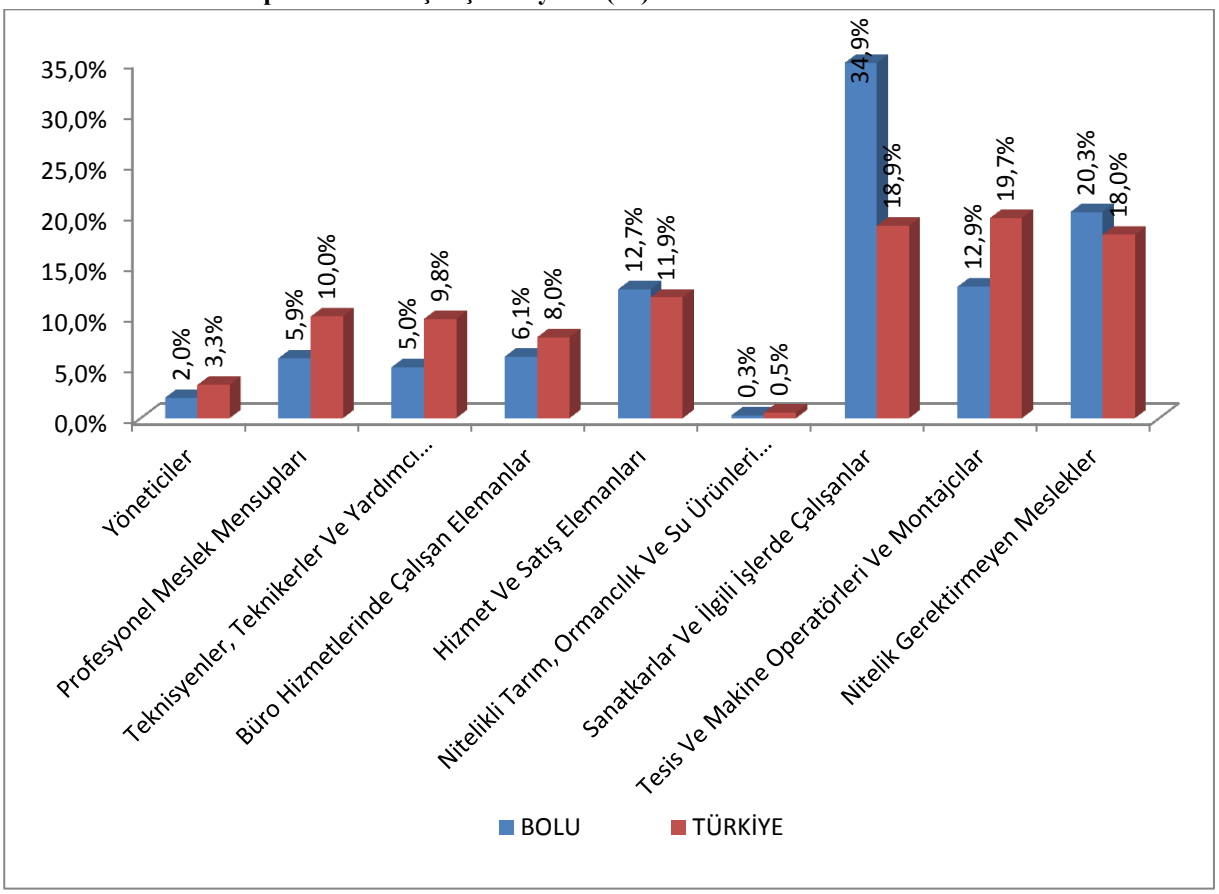

Kaynak: Bolu İPTA ve Türkiye İPTA 2013

Grafik 29' dan mesleklere göre çalışan kişi sayısı oranları araştırma çerçevesinde incelendiğinde, Bolu' da istihdamın en fazla olduğu üç grubun, sanatkarlar ve ilgili işlerde çalışanlar grubunda (% 38,4), daha sonra sırasıyla, nitelik gerektirmeyen meslekler grubunda (% 16,6), tesis ve makine operatörleri ve montajcılar grubunda (% 12,9) olduğu görünmektedir. Türkiye' de ise bu sıralama, tesis ve makine operatörleri ve montajcılar grubu (% 19,7), sanatkarlar ve ilgili işlerde çalışanlar grubu (% 18,9) ve nitelik gerektirmeyen meslekler grubu (%18,0) şeklinde sıralanmaktadır.

Bolu ilinde çalışanların yaklaşık % 34'9 u sanatkarlar ve ilgili işlerde çalışanlar meslek grubunda çalışmaktadır. Bu oran Türkiye geneli ile karşılaştırıldığında yüksek bir orandır. Bunun dışında, nitelik gerektirmeyen meslekler grubunda ve hizmet ve satış elemanı meslek grubunda Bolu çalışan sayısı ortalaması, Türkiye ortalamasından yüksektir.

Tablo 36' de Bolu ilinde çalışanların mesleklere göre dağılımında ilk yirmi sıra gösterilmiştir.

Tablo 36. En Fazla Çalışanın Bulunduğu İlk 20 Meslek, Bolu

Sıra	Meslek	Toplam	Erkek	Kadın
1	Beden İşçisi (Genel)	2175	1753	422
2	Piliç Kesim ve İşleme Elemanı	1322	804	518
3	Konfeksiyon İşçisi	1221	195	1026
4	Şoför-Yük Taşıma	1088	1088	0
5	Kesimhane İşçisi	1080	663	417
6	Deri İşçisi	607	591	16
7	Beden İşçisi (Temizlik)	605	236	369
8	Büro Memuru (Genel)	516	245	273
9	Beden İşçisi (İnşaat)	376	375	1
10	Garson (Servis Elemanı)	345	300	45
11	Diğer Ağaç İşlem İşçileri	264	241	23
12	Tır-Çekici Şoförü	249	249	0
13	Satış Danışmanı	220	134	86
14	Aşçı	213	176	37
15	Kasiyer	210	81	129
16	Madenci (Genel)	209	209	0
17	Akaryakıt Satış Elemanı (Pompacı)	198	198	0
18	Diğer Fırıncılar, Pastacılar Ve Şekerleme İmalat İşçileri	174	39	135
19	Turizm Ve Otelcilik Elemanı	167	130	37
20	Ön Muhasebeci	160	79	81

Kaynak: Bolu İPTA 2013

Araştırma sonucunda toplam 481 işyerinde en fazla istihdam edilen ilk beş meslek, beden işçisi (genel), piliç kesim ve işleme elemanı, konfeksiyon işçisi, şoför-yük taşıma ve kesimhane işçisidir. Erkeklerde en fazla istihdam edilen ilk 5 meslek, beden işçisi (genel), şoför-yük taşıma, piliç kesim ve işleme elemanı, kesimhane işçisi ve deri işçisi meslekleri iken, kadınlarda bu sıralama konfeksiyon işçisi, piliç kesim ve işleme elemanı, beden işçisi (genel), kesimhane işçisi ve beden işçisi (temizlik) şeklindedir.

Araştırma kapsamında ilk 20 meslek arasında kadın istihdamının erkek istihdamına göre daha fazla olduğu meslekler ise şunlardır: Konfeksiyon işçisi, beden işçisi (temizlik), büro memuru (genel), kasiyer, diğer fırıncılar, pastacılar ve şekerleme imalat işçileri, ön muhasebeci.

2.2 Açık İşler

Bolu İşgücü Piyasası Talep Araştırması kapsamında açık iş araştırmanın saha uygulaması sürecinde ziyaret edilen işyerlerinde işverenlerin 'fiilen' ihtiyaç duydukları meslekleri ifade etmektedir. Açık iş yaratılmış, dolu olmayan veya yakında boşalacak olan pozisyonları tanımlar. Bolu İşgücü Piyasası Araştırması kapsamında ise Bolu ilinde işyerlerine yapılan ziyaretler neticesinde, referans dönemi (15 Mayıs-30 Haziran 2013) esas alınmak üzere, var olduğu öğrenilen açık iş sayısı 496' dır. Bu kapsamda işverenler İŞKUR' a değil, İŞKUR işverenlere ulaşmıştır.

Tablo 37' de Bolu ve Türkiye' de sektörlere açık iş sayıları ve oranları gösterilmiştir.

Tablo 37. Sektörlere Göre Açık İş Sayıları ve Oranları, Türkiye ve Bolu

Sektörler	Açık İş Sayısı		Açık İş Oranı	
	Türkiye	Bolu	Türkiye	Bolu
MADENCİLİK VE TAŞ OCAKÇILIĞI	2.398	3	2,97	0,74
İMALAT	113.085	237	5,37	2,44
ELEKTRİK, GAZ, BUHAR VE İKLİMLENDİRME ÜRETİMİ VE DAĞITIMI	494	0	1,30	0,00
SU TEMİNİ; KANALİZASYON, ATIK YÖNETİMİ VE İYİLEŞTİRME FAALİYETLERİ	532	0	1,81	0,00
İNŞAAT	22.728	17	3,36	1,40
TOPTAN VE PERAKENDE TİCARET; MOTORLU KARA TAŞITLARININ VE MOTOSİKLETLERİN ONARIMI	44.837	97	4,62	3,53
ULAŞTIRMA VE DEPOLAMA	8.628	29	2,90	2,34
KONAKLAMA VE YİYECEK HİZMETİ FAALİYETLERİ	16.875	73	5,63	4,54
BİLGİ VE İLETİŞİM	2.814	0	3,77	0,00
FİNANS VE SİGORTA FAALİYETLERİ	2.064	1	2,06	1,61
GAYRİMENKUL FAALİYETLERİ	1.370	1	4,05	1,75
MESLEKİ, BİLİMSEL VE TEKNİK FAALİYETLER	7.261	6	3,83	2,43
İDARİ VE DESTEK HİZMET FAALİYETLERİ	17.891	4	3,52	0,41
KAMU YÖNETİMİ VE SAVUNMA ZORUNLU SOSYAL GÜVENLİK	0	0	0,00	0,00
EĞİTİM	3.861	7	2,45	1,11
İNSAN SAĞLIĞI VE SOSYAL HİZMET FAALİYETLERİ	7.017	19	4,06	4,38
KÜLTÜR, SANAT, EĞLENCE, DİNLENCE VE SPOR	623	0	3,13	0,00
DİĞER HİZMET FAALİYETLERİ	5.606	2	5,58	1,52
TOPLAM	**258.083**	**496**	**4,41**	**2,54**

Kaynak: Bolu İPTA ve Türkiye İPTA 2013

Araştırma kapsamında Bolu' da en fazla açık iş bulunan ilk üç sektör sırasıyla, imalat, toptan ve perakende ticaret ve konaklama ve yiyecek hizmeti faaliyetleri sektörleridir. Türkiye' de bu sıralama, imalat, toptan ve perakende ticaret ve inşaat sektörü şeklindedir.

Tabloda hesaplanan açık iş oranı; mevcut açık iş sayısının mevcut istihdam/çalışan ve açık iş sayısının toplamına oranıdır. Araştırma sonuçlarına göre, Bolu ilindeki açık iş oranı 2,54 iken, oransal olarak en fazla açık iş bulunan sektörler sırasıyla konaklama ve yiyecek hizmeti faaliyetleri (% 4,54), insan sağlığı ve sosyal hizmet faaliyetleri (% 4,38) ve toptan ve perakende ticaret sektörleridir. Türkiye genelinde açık iş oranı hesaplandığında % 4,41 olduğu görünmektedir. Türkiye genelinde oransal olarak en fazla açık iş bulunan sektörler konaklama ve yiyecek hizmeti (% 5,63), diğer hizmet faaliyetleri (% 5,58) ve imalat (% 5,37) olarak sıralanmaktadır.

Bolu ilinin açık iş oranı Türkiye genelinin 1,9 puan altındadır. Yani, Bolu ilinin ilgili dönemde istihdam kapasitesi Türkiye ortalamasına göre düşüktür.

Bolu ilinde hiç açık iş olmayan sektörler, bilgi ve iletişim, elektrik, gaz, buhar ve iklimlendirme üretimi ve dağıtımı, gayrimenkul faaliyetleri ve su temini; kanalizasyon, atık yönetimi ve iyileştirme faaliyetleri sektörleridir.

Grafik 30' da Bolu' da araştırma kapsamında hesaplanan sektörlere göre açık iş oranları gösterilmiştir.

Grafik 30. Sektörlere Göre Açık İş Oranları, Bolu

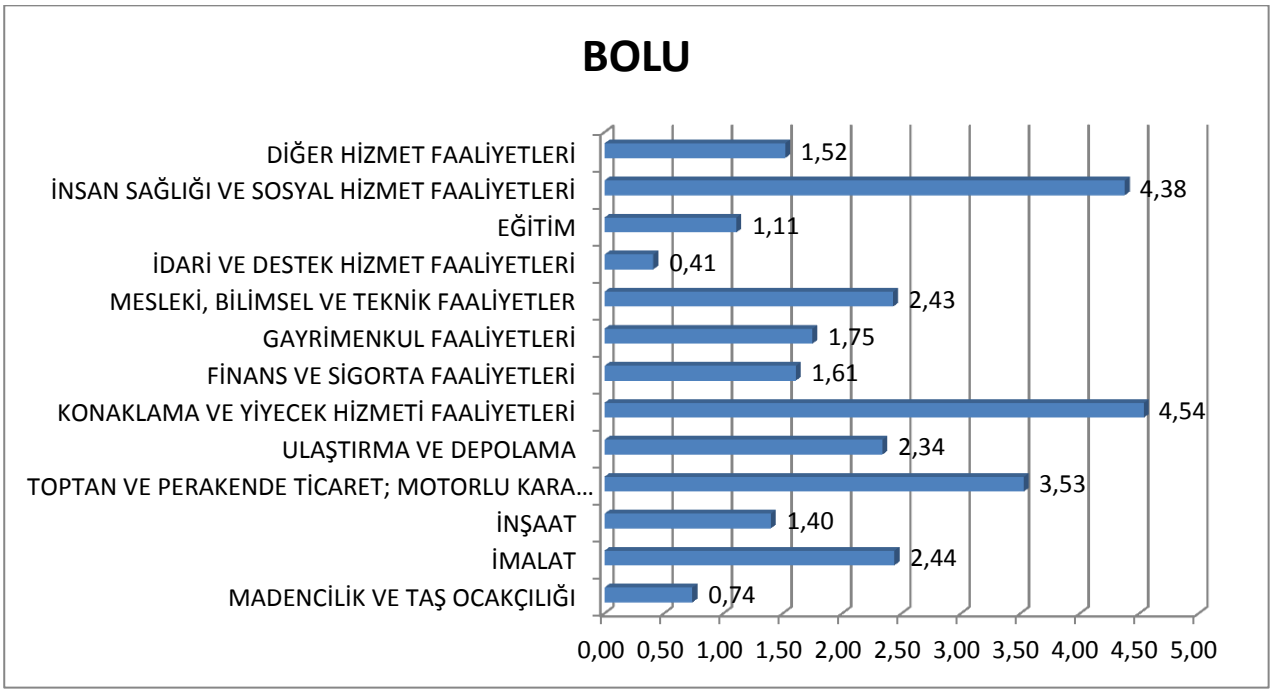

Kaynak: Bolu İPTA ve Türkiye İPTA 2013

Grafik 30' dan araştırma kapsamında hesaplanan sektörlere göre açık iş oranları incelendiğinde en yüksek oran % 4,54 ile konaklama ve yiyecek hizmeti faaliyetleri sektörüne aittir. İkinci sırada % 4,38 ile insan sağlığı ve sosyal hizmet faaliyetleri sektörü yer alırken üçüncü sırada % 3,53 ile toptan ve parakende ticaret sektörü yer almaktadır.

Grafik 31' de Bolu ve Türkiye için meslek gruplarına göre açık iş sayısı oranları kıyaslaması gösterilmiştir.

Grafik 31. Meslek Gruplarına Göre Açık İş Oranları, Türkiye, Bolu, (%)

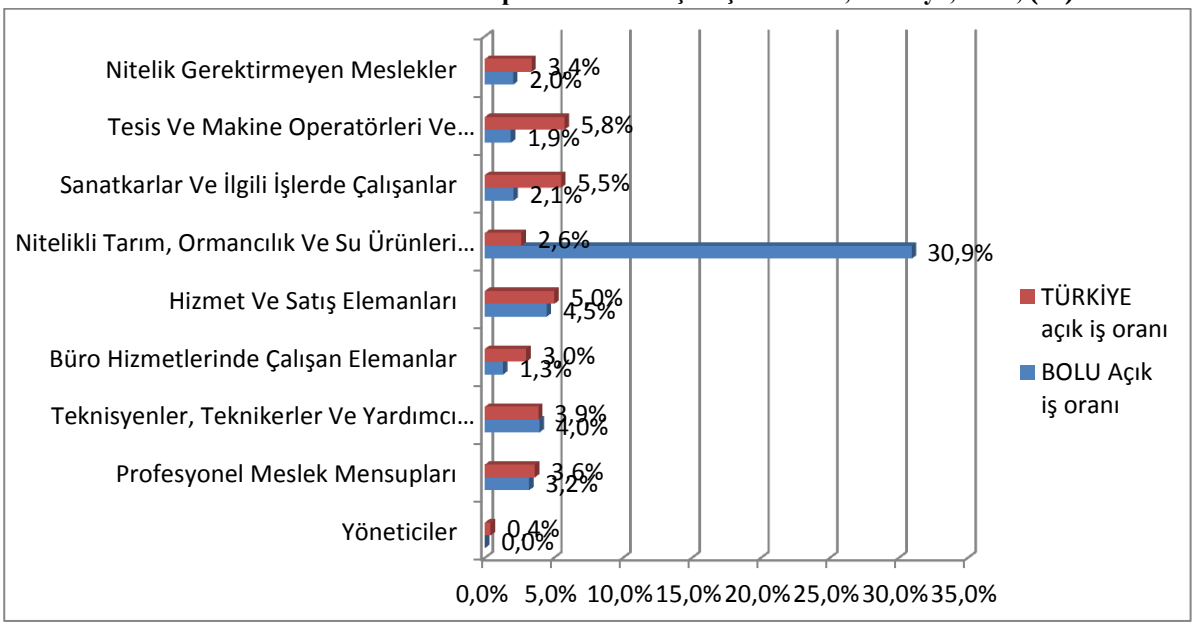

Kaynak: Bolu İPTA ve Türkiye İPTA 2013

Bolu' da açık işlerin dokuz ana meslek grubunda dağılımına bakıldığında, toplam 496 açık iş sayısının içinde en fazla açık iş oranına sahip meslek grubunun % 30,9 ile nitelikli tarım, ormancılık ve su ürünleri çalışanları meslek grubu olduğu görünmektedir. Daha sonra sırasıyla 2. ve 3. sırada % 4,5 ile hizmet ve satış elemanları meslek grubu ve % 4 ile teknisyenler, teknikerler ve yardımcı profesyonel meslek grubu yer almaktadır. Türkiye genelinde açık iş oranın en yüksek olduğu meslek grubu tesis ve makine operatörleri ve montajcılar meslek grubudur.

Araştırma kapsamında toplanan açık işlerin mesleklere göre sıralaması yapıldığında ise Bolu' da piliç kesim ve işleme elemanı, beden işçisi (genel), garson (servis elemanı), kümes bakım işçisi ve şoför-yük taşıma ilk 5 sırada yer almıştır. Türkiye genelinde ilk beş sıra makineci (dikiş), beden işçisi (genel), garson (servis elemanı) ve temizlik görevlisinden oluşmaktadır.

Tablo 38. En Fazla Açık İş Bulunan İlk 10 Meslek

Sıra	Türkiye	Bolu
1.	Makineci (Dikiş)	Piliç Kesim ve İşleme Elemanı
2.	Beden İşçisi (Genel)	Beden İşçisi (Genel)
3.	Güvenlik Görevlisi	Garson (Servis Elemanı)
4.	Garson (Servis Elemanı)	Kümes Bakım İşçisi
5.	Temizlik Görevlisi	Şoför-Yük Taşıma
6.	Ortacı	Satış Danışmanı
7.	Gaz Altı Kaynakçısı	Kasiyer
8.	Satış Danışmanı	Aşçı
9.	Pazarlamacı	Ön Muhasebeci
10.	Çağrı Merkezi Görevlisi	Komi (Garson Yardımcısı)

Kaynak: Bolu İPTA ve Türkiye İPTA 2013

Türkiye genelinde elde edilen verilere göre ilk beş sıranın beden işçisi (genel) ve garson (servis elemanı) hariç farklı mesleklerden oluştuğu görünmektedir.

Beden işçisi (genel) mesleğinin büyük bir çoğunluğunun belirli bir meslek tanımına girmeyen işverenin tanımlamakta sıkıntı çektiği nitelik gerektirmeyen ve düşük ücretli istihdam edilen meslek olabileceği düşünülmektedir.

Bolu ilinde ilk 5 sıra içinde bulunan şoför-yük taşıma mesleğinde özellikle nakliyat şirketleri eleman bulmakta zorlanmaktadırlar. E sınıfı ehliyet yanında SRC belgeli (yurt içi ve uluslararası yük-yolcu taşıma belgesi) eleman bulmak şirketler için sorun teşkil etmektedir.

Kasiyer mesleğinde eleman bulmakta zorlanılmasının nedeni ise, Bolu ilinde market sektörünün gelişmiş olduğu ve dolayısıyla sayısı fazla olan işletmelerin kasiyer olarak çalıştırılmak üzere eleman bulmasında zorluk çekebileceği düşünülebilir.

Bolu' da beyaz et işletmeciliği sektörünün gelişmiş olması ve bu sektördeki büyük işletmelerin Bolu' da bulunması piliç kesim ve işleme elemanı ve kümes bakım işçisi mesleğinde eleman bulunmasında zorluk çekilmesine neden olabilir. Ayrıca bu sektörlerdeki zor çalışma koşulları iş arayan kişilerin bu sektörleri tercih etmemesine yol açabilir.

Grafik 32' de Bolu ilindeki ilk on sırada bulunan mesleklerin toplam açık iş sayısı içerisindeki oranları gösterilmiştir.

Grafik 32. En Fazla Açık İş Bulunan İlk 10 Mesleğin Toplam Açık İşler İçerisindeki Ağırlığı

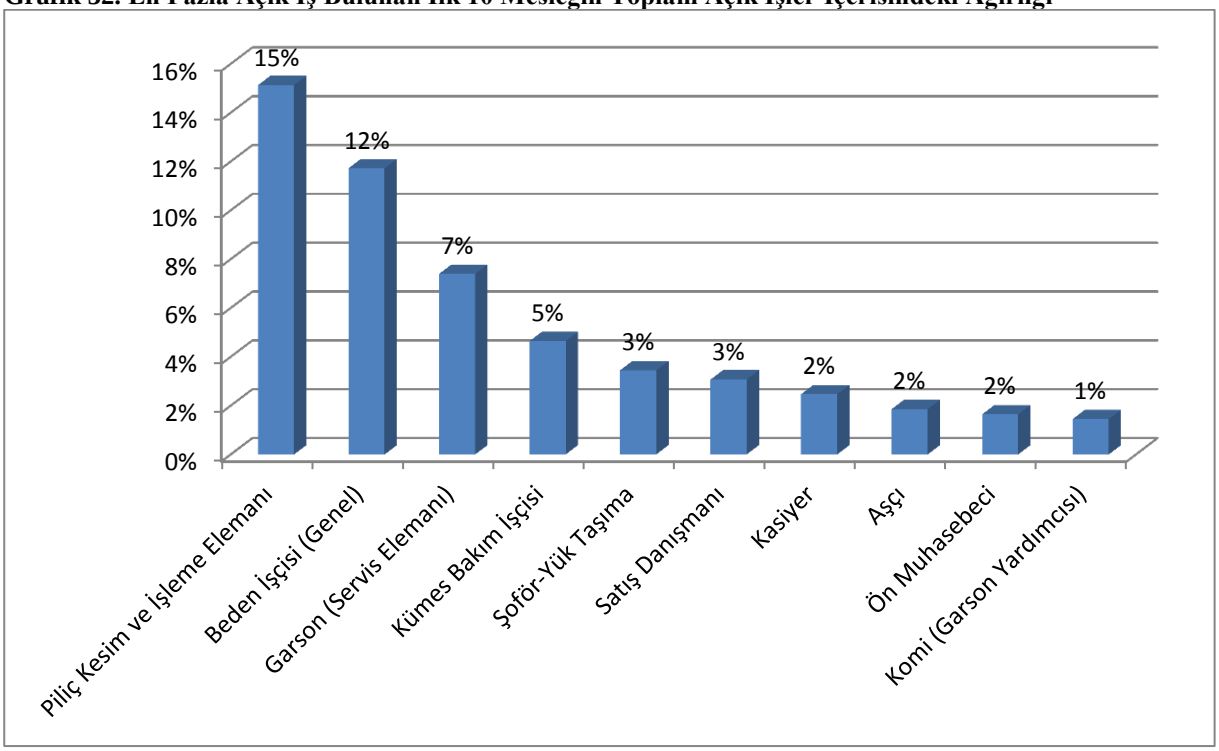

Kaynak: Bolu İPTA 2013

Grafik 32' den en fazla açık iş bulunan ilk 10 mesleğin toplam açık işler içerisindeki ağırlığı incelendiğinde ilk sırada % 15 oranı ile piliç kesim ve işleme elemanı bulunurken, ikinci sırada % 12 ile beden işçisi (genel), üçüncü sırada ise % 7 ile garson (servis elemanı) yer almaktadır.

Meslek ayırımı yapılmadan açık işler için işverenlerce talep edilen eğitim düzeyleri Grafik 33' de gösterilmiştir.

Grafik 33. Açık İşler İçin Talep Edilen Eğitim Düzeyleri, Bolu

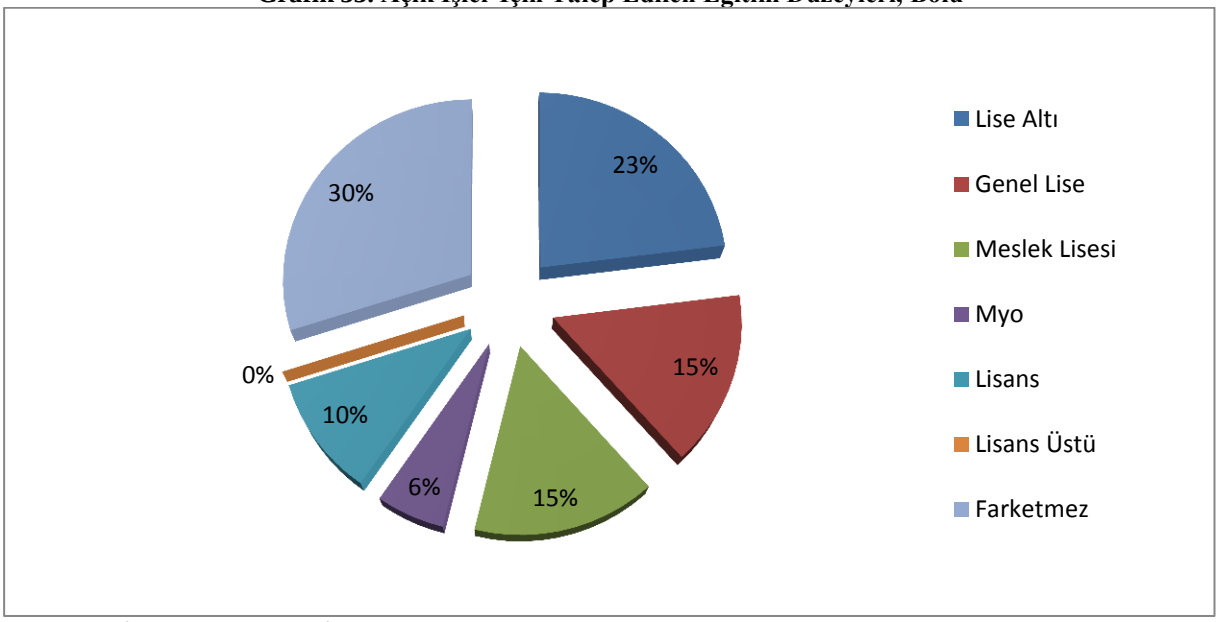

Kaynak: Bolu İPTA ve Türkiye İPTA 2013

Grafik 33' den açık işler için talep edilen eğitim düzeyleri incelendiğinde, Bolu' da ilk sırada farketmez seçeneği yer almaktadır ve oranı % 30' dur. 2. ve 3. sırada lise altı mezunları (% 23) ve lise (genel lise, meslek lisesi) (% 15) bulunmaktadır. Farketmez oranının en yüksek çıkmasının nedeni açık iş sayıları en yüksek olan mesleklerden beden işçisi, şoför, garson, kümes bakım işçisi gibi mesleklerde herhangi bir eğitim düzeyinin istenilmemesi, işverenlerin eğitimli eleman istihdamına ihtiyaç duymamalıdır.

Grafik 34' de Bolu ilinde açık işler için işverenler tarafından istenen beceri düzeyleri gösterilmiştir.

Grafik 34. Açık İşler İçin Talep Edilen Beceri Düzeyleri, Bolu

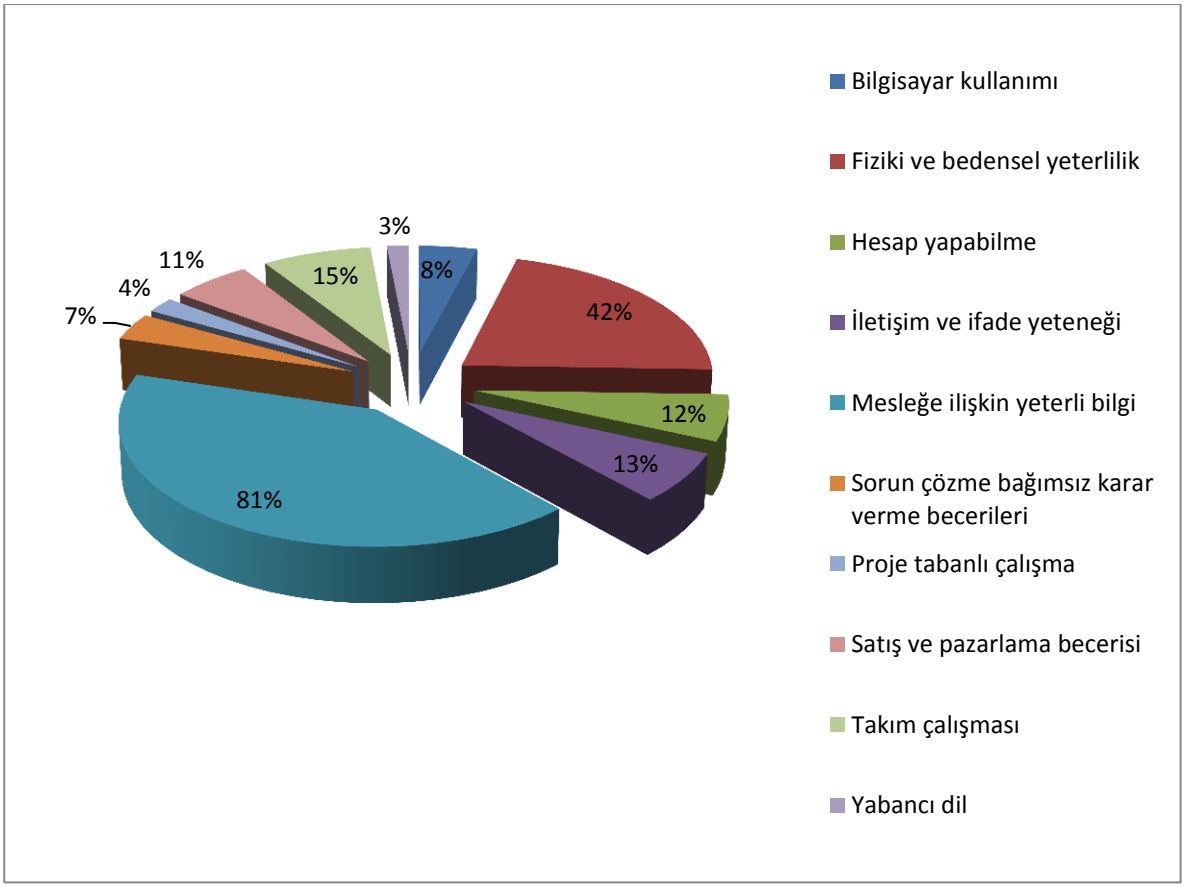

Kaynak: Bolu İPTA ve Türkiye İPTA 2013[8]

Grafik 34' de Bolu ilinde açık işler için talep edilen beceri düzeyleri incelendiğinde işverenler tarafından en çok istenen beceri düzeyi % 81 oranıyla kişinin mesleğe ilişkin yeterli bilgisidir. Fiziki ve bedensel yeterlilik ve takım çalışması da işverenlerin istihdam edeceği kişilerden en çok istedikleri nitelik ve beceriler arasındadır. Anket sonuçlarına göre yabancı dil bilgisi ve proje tabanlı çalışma işverenin en az talep ettikleri beceri düzeyleri arasındadır.

[8] Bir meslekte birden fazla beceri girildiği için toplam %100'den fazladır.

Grafik 35' de açık işlerin işverenlerce karşılanma yolları gösterilmiştir.

Grafik 35. Açık İşlerin Karşılanma Yolları, Türkiye, Bolu

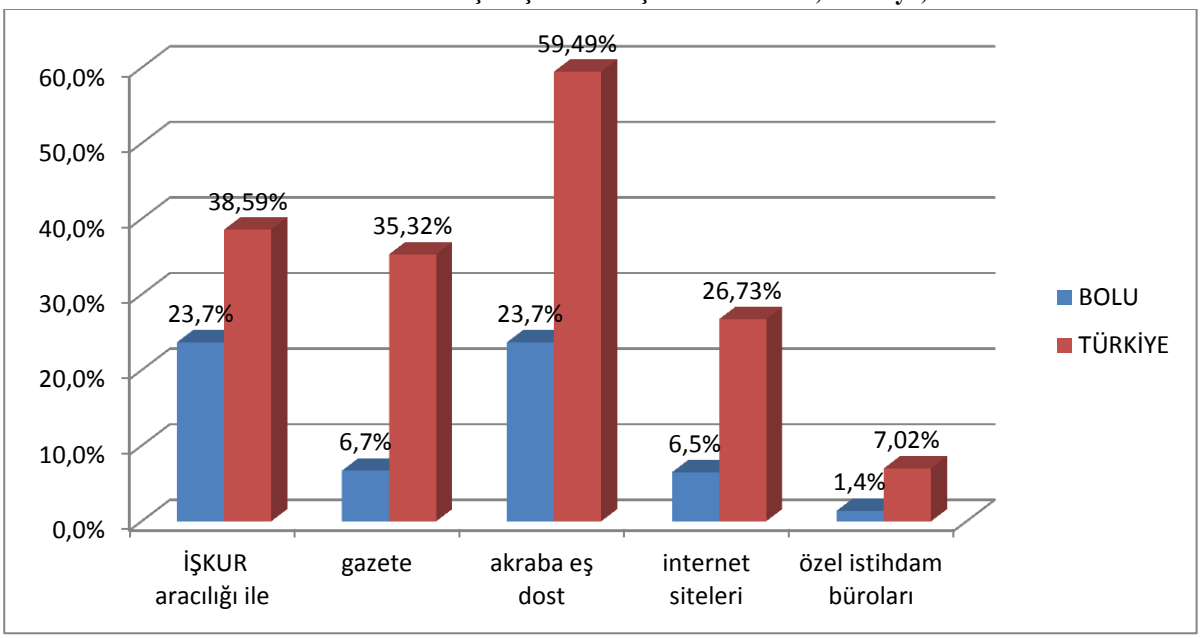

Kaynak: Bolu İPTA ve Türkiye İPTA 2013[9]

Saha çalışması neticesinde işverenlerin istihdam edecekleri elemanları nasıl bulduklarına ilişkin cevaplar Grafik 35' de görünmektedir. Bolu' da işverenlerin eleman temininde en çok kullandıkları metot % 23,7 ile İŞKUR ve akraba-eş dost kanallarıdır. Özel istihdam büroları % 1,4 ile işverenlerin eleman açıklarını karşılamada en az kullandıkları yöntemdir. İŞKUR' un kullanılma oranı Türkiye geneline göre yüksektir. Türkiye genelindeki işletmelerin eleman temininde en çok kullandıkları yöntem % 59,49 ile akraba-eş dost kanalıdır.

2.3 Temininde Güçlük Çekilen Meslekler

Bolu İşgücü Piyasası Talep Araştırması kapsamında 2013 yılının başından araştırmanın yapıldığı tarihe kadar işverenlerin bulmakta güçlük çektiği veya kolaylıkla temin edemediği meslekler de tespit edilmeye çalışılmıştır.

Grafik 36' da anket çalışması kapsamında görüşülen işyerlerinin genel olarak temininde güçlük çektiği mesleklerin sektörlere dağılımı gösterilmiştir.

[9]Bir meslekte birden fazla arama yolu girilebildiği için toplam %100'den fazladır.

Grafik 36. Temininde Güçlük Çekilen Mesleklerin Sektörlere Göre Dağılımı, Bolu

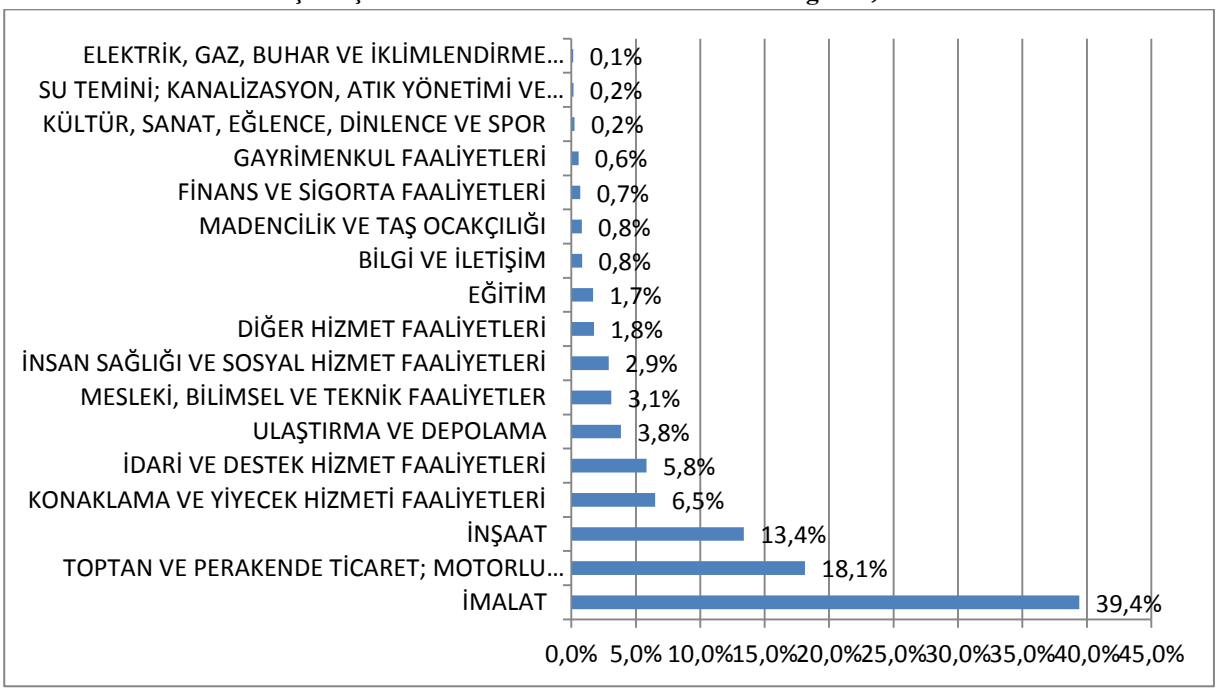

Kaynak: Bolu İPTA ve Türkiye İPTA 2013

Araştırma kapsamında temin edilmesinde güçlük çekilen meslek sayısı 880' dir. Grafik 36' da temininde güçlük çekilen mesleklerin sektörel dağılımı gösterilmiştir. Bu kapsamda Bolu' da eleman temininde en fazla sorun yaşayan sektör imalat sektörüdür. Daha sonra toptan ve perakende ticaret ile inşaat sektörleri gelmektedir.

Tablo 39' da meslek gruplarına göre eleman temininde güçlük çekilen mesleklerin işyeri büyüklüğüne göre dağılımları gösterilmiştir.

Tablo 39. Ana Meslek Grupları İtibari ile Temininde Güçlük Çekilen Meslek Sayıları, Türkiye, Bolu

Meslek Grupları	Bolu	Türkiye
Yöneticiler	0	1.047
Profesyonel meslek grupları	107	30.948
Teknisyenler, teknikerler ve yardımcı profesyonel meslek mensupları	110	33.641
Büro hizmetinde çalışan elemanlar	23	12.583
Hizmet ve satış elemanları	150	45.641
Nitelikli tarım, ormancılık ve su ürünleri çalışanları	2	1.415
Sanatkarlar ve ilgili işlerde çalışanlar	315	101.465
Tesis ve makine operatörleri ve montajcılar	124	82.598
Nitelik gerektirmeyen meslekler	49	31.612
Toplam	**880**	**340.950**

Kaynak: Bolu İPTA ve Türkiye İPTA 2013

Tablo 39' dan Bolu ilinde ve Türkiye genelinde temininde güçlük çekilen mesleklerin meslek gruplarına göre dağılımları incelendiğinde, temininde en fazla güçlük çekilen meslek grubunun sanatkârlar ve ilgili işlerde çalışanlar meslek grubunda olduğu görünmektedir. Bolu' da sanatkarlar ve ilgili işlerde çalışanlar meslek grubunun toplam sayı içerisindeki oranı % 35,7 iken Türkiye genelinde bu oran % 29,8' dir. Yöneticiler meslek grubu ve nitelikli tarım, ormancılık ve su ürünleri çalışanları meslek grubu ise Bolu ve Türkiye genelinde temininde güçlük çekilme oranı en düşük meslek gruplarıdır.

Çalışanların %38,4'ü, açık işlerin %27,2'si nitelik gerektirmeyen mesleklerde iken, temininde güçlük çekilen mesleklerin %19,7'si aynı meslek grubundadır. İşgücü piyasasında daha çok mesleki nitelik ve beceri gerektiren mesleklerin temininde güçlük çekilmektedir.

Temininde güçlük çekilen mesleklerin meslek gruplarına göre dağılımları Grafik 37' de gösterilmiştir.

Grafik 37. Temininde Güçlük Çekilen Mesleklerin Meslek Gruplarına Göre Dağılımları, Bolu, Türkiye

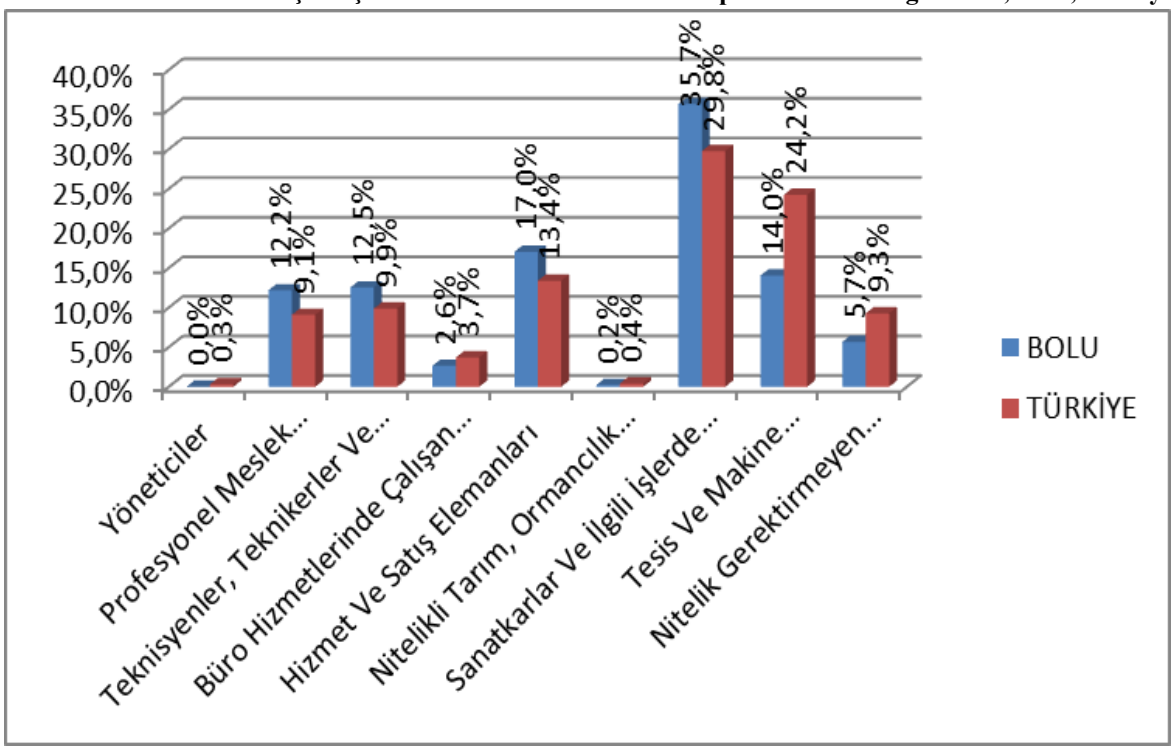

Kaynak: Bolu İPTA ve Türkiye İPTA 2013

Grafik 38' de Bolu ilinde temininde güçlük çekilen ilk on meslek ve oranları gösterilmiştir.

Grafik 38. Temininde Güçlük Çekilen İlk 10 Meslek ve Oranları, Bolu

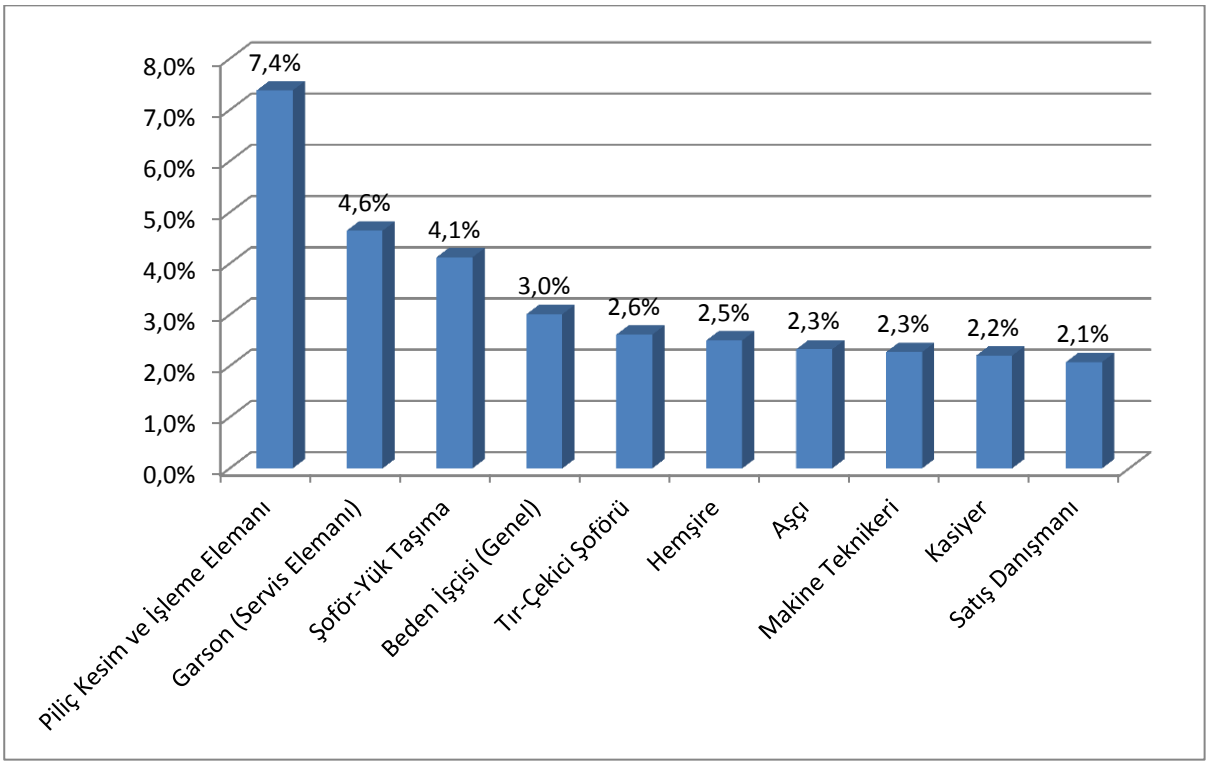

Kaynak: Bolu İPTA ve Türkiye İPTA 2013

Bolu ilinde temininde en fazla güçlük çekilen ilk 5 meslek piliç kesim ve işleme elemanı, garson, şoför, beden işçisi ve tır şoförüdür. Açık işlerin %26' sı beden işçisi iken temininde güçlük çekilen mesleklerin %16,8'i beden işçisidir. En fazla açık iş olan 20 meslek ile en fazla temininde güçlük çekilen ilk 20 meslek karşılaştırıldığında 11 mesleğin aynı olduğu görülecektir.

Grafik 39' da anket sonuçlarına göre mesleklerin temininde güçlük çekilme nedenleri ve işverenler tarafından cevap sayıları gösterilmiştir.

Grafik 39. Mesleklerin Temininde Güçlük Çekilme Nedenleri, Türkiye, Bolu

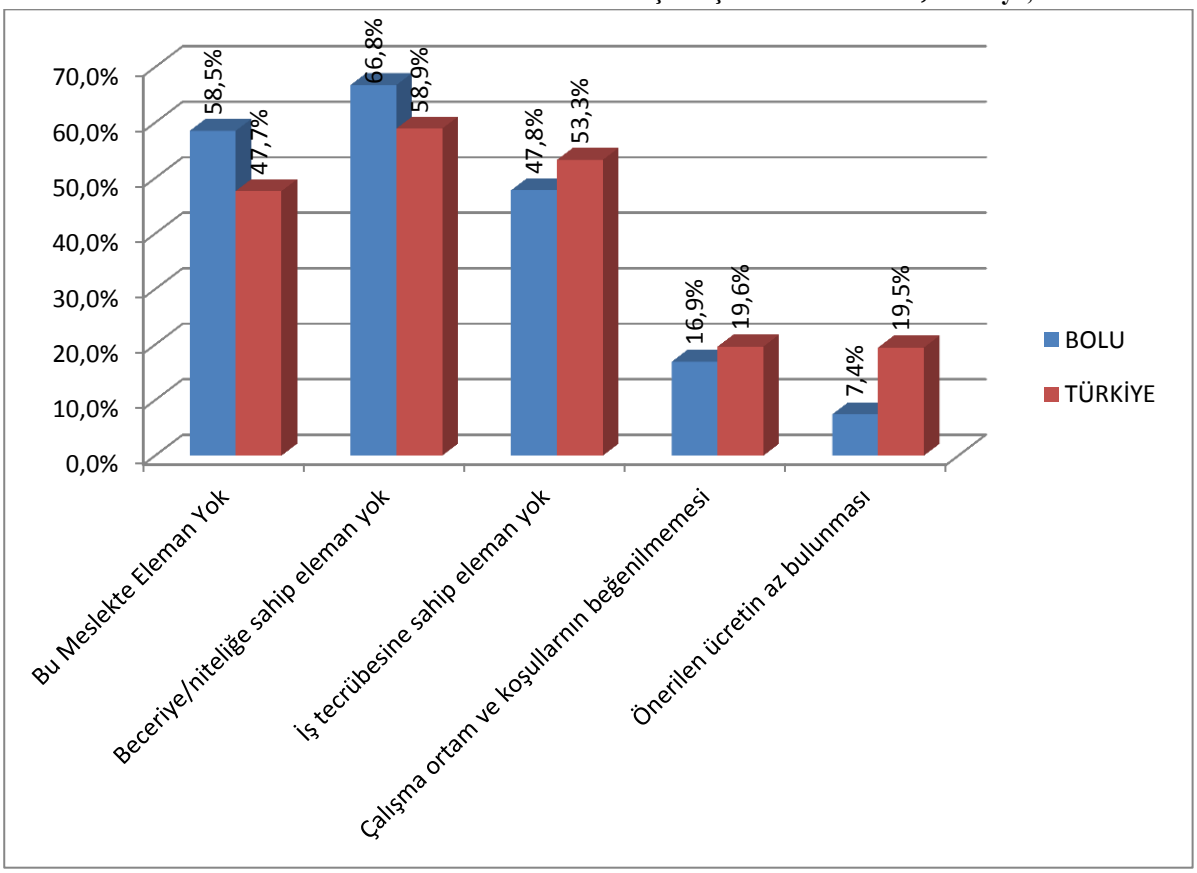

Kaynak: Bolu İPTA ve Türkiye İPTA 2013

Bolu' da 375 işyerinde işverenler ile yapılan yüz yüze anketlerde işverenlere yöneltilen 'Eleman temininde güçlük çekmenizin nedeni ne olabilir?' sorusuna karşılık işverenlerin verdiği cevaplar ve sayıları Grafik 39' da gösterilmiştir. İşverenin burada birden fazla seçeneği seçebileceği göz ardı edilmemelidir. Bolu ili genelinde hangi cevapların daha çok verildiği incelendiğinde, beceriye/niteliğe sahip eleman olmaması işverenlerin en çok tercih ettiği şıktır. Eleman olmaması ve iş tecrübesine sahip eleman olmaması da işverenlerin beceriye/niteliğe sahip eleman olmamasından sonra en çok tercih ettiği nedenlerdir. Türkiye genelinde de benzer bir sonuç ortaya çıkmıştır. Bolu ilinde ve Türkiye genelinde önerilen ücretin az bulunması ile çalışma ortam ve koşullarının beğenilmemesi şıklarının en düşük oranda tercih edilmesi dikkat çekmektedir.

2.4 Gelecek Dönem İstihdam Eğilimleri

2013 yılı başından araştırma yapıldığı tarihe kadar işyerlerinde sektörlere ve işyeri büyüklüklerine göre eleman alımı ve eleman çıkma/çıkarılma durumu değerlendirildiğinde,

Tablo 40' da Bolu ilinde sektörlere göre 2013 yılında net istihdam değişiminin sektörlere göre dağılımları gösterilmiştir.

Tablo 40. 31 Aralık 2013 Tarihi İtibari ile Sektörlerde Beklenen Net İstihdam Değişimine İlişkin Sayılar, Bolu

Sektörler	Bolu	Türkiye
MADENCİLİK VE TAŞ OCAKÇILIĞI	20	1.492
İMALAT	316	101.196
ELEKTRİK, GAZ, BUHAR VE İKLİMLENDİRME ÜRETİMİ VE DAĞITIMI	0	534
SU TEMİNİ; KANALİZASYON, ATIK YÖNETİMİ VE İYİLEŞTİRME FAALİYETLERİ	0	219
İNŞAAT	48	36.993
TOPTAN VE PERAKENDE TİCARET; MOTORLU KARA TAŞITLARININ VE MOTOSİKLETLERİN ONARIMI	78	48.878
ULAŞTIRMA VE DEPOLAMA	33	6.680
KONAKLAMA VE YİYECEK HİZMETİ FAALİYETLERİ	86	1.700
BİLGİ VE İLETİŞİM	0	4.272
FİNANS VE SİGORTA FAALİYETLERİ	2	3.754
GAYRİMENKUL FAALİYETLERİ	6	2.058
MESLEKİ, BİLİMSEL VE TEKNİK FAALİYETLER	17	8.681
İDARİ VE DESTEK HİZMET FAALİYETLERİ	11	34.423
EĞİTİM	20	3.671
İNSAN SAĞLIĞI VE SOSYAL HİZMET FAALİYETLERİ	9	5.126
KÜLTÜR, SANAT, EĞLENCE, DİNLENCE VE SPOR	0	-12
DİĞER HİZMET FAALİYETLERİ	8	4.243
GENEL TOPLAM	**654**	**263.906**

Kaynak: Bolu İPTA ve Türkiye İPTA 2013

Sektörlere göre işe girenlerden işten çıkanlar çıkarıldığında Bolu' da herhangi bir sektörde istihdam azalışı beklenmemektedir. Türkiye' de ise ilgili dönemde sadece kültür, sanat, eğlence, dinlence ve spor sektöründe istihdam azalışı beklenmektedir. Bolu ve Türkiye' de en fazla istihdam artışı imalat sektöründe beklenmektedir. İlgili dönem için Bolu' da 4 farklı sektör için istihdam değişikliği izlenmemektedir.

Türkiye genelinde yürütülen araştırma kapsamında işverenlerin gelecek dönemler için eleman sayısındaki artış ya da azalışları hakkında görüşleri alınarak bir takım sayısal verilere dönüştürülmüştür.

Sektördeki artış beklentisinden azalış beklentisi çıkarılıp mevcut çalışan sayısına bölündüğünde aşağıdaki tabloda görülen oranlar elde edilmiştir. Bu oranlara net istihdam değişim oranı denilmektedir.

Grafik 40' da 31 Aralık 2013 tarihi itibariyle beklenen net istihdam değişim oranlarının sektörlere dağılımı gösterilmiştir.

Grafik 40. Sektörlere Göre Net İstihdam Değişim Oranları, Bolu, Türkiye

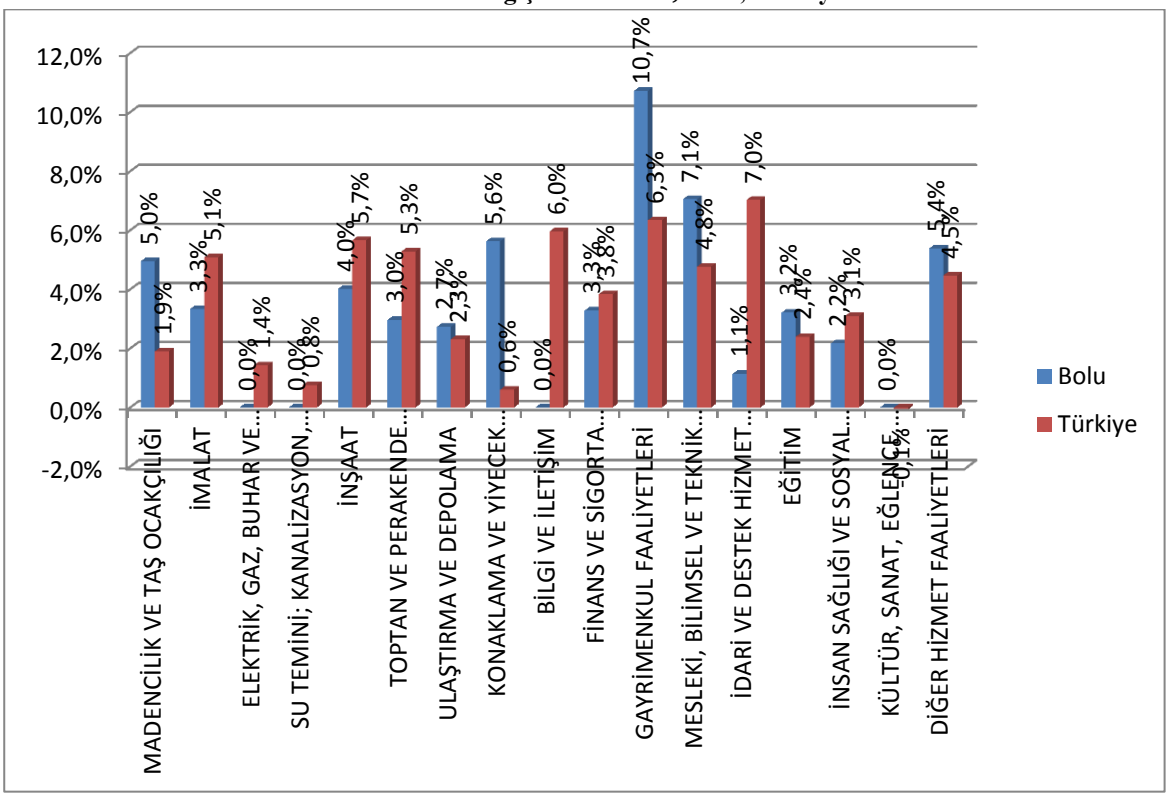

Kaynak: Bolu İPTA ve Türkiye İPTA 2013

Bolu ilinde 31 Aralık 2013 tarihi itibariyle 654 kişilik istihdam artışı beklenmektedir. Bu sayı, ilgili dönemde Türkiye' de 263.906 kişidir.

Bolu'da 31 Aralık 2013 tarihinde net istihdam artış oranı en fazla olan sektör % 10,7' lik oranıyla gayrimenkul faaliyetleri sektörüdür. Mesleki, bilimsel ve teknik faaliyetler sektörü, % 7,1 oranıyla gayrimenkul sektöründen sonra net istihdam artışı beklenen ikinci sektördür. 31 Aralık 2013 tarihi itibariyle net istihdam azalışı beklenen sektör bulunmamaktadır.

Türkiye' de 31 Aralık 2013 tarihinde net istihdam artış oranı en fazla olan sektör % 7' lik oranıyla idari ve destek hizmet faaliyetleri sektörüdür. Gayrimenkul faaliyetleri sektörü, % 6,3 oranıyla idari ve destek hizmet faaliyetleri sektöründen sonra net istihdam artışı beklenen ikinci sektördür. 31 Aralık 2013 tarihi itibariyle net istihdam azalışı beklenen tek sektör kültür, sanat, eğlence, dinlence ve spor sektörüdür.

31 Aralık 2013 tarihi itibariyle Bolu' da madencilik ve taş ocakçılığı, konaklama ve yiyecek hizmeti faaliyetleri, gayrimenkul faaliyetleri, mesleki, bilimsel ve teknik faaliyetler, eğitim, ve diğer hizmet faaliyetleri sektörlerindeki net istihdam değişim oranı Türkiye ortalamasından yüksektir.

Tablo 41' de Bolu ve Türkiye' de mesleklere göre 31 Aralık 2013 itibariyle istihdam artışı beklenen ilk on meslek gösterilmiştir.

Tablo 41. 31 Aralık 2013 İtibariyle İstihdam Artışı Beklenen İlk 10 Meslek, Türkiye, Bolu

Sıra	Türkiye	Bolu
1	Makineci (Dikiş)	Beden İşçisi (Genel)
2	Temizlik Görevlisi	Garson (Servis Elemanı)
3	Güvenlik Görevlisi	Kesimhane İşçisi
4	Beden İşçisi (İnşaat)	Brode Makinesi Operatörü ve Sorumlusu
5	Beden İşçisi (Genel)	Mutfak Görevlisi
6	İnşaat Elemanları Kalıpçısı (Elle)	Kat Görevlisi-Temizlik
7	Satış Danışmanı	Konfeksiyon İşçisi
8	Garson (Servis Elemanı)	Şoför-Yük Taşıma
9	Pazarlamacı	Tır-Çekici Şoförü
10	Gaz Altı Kaynakçısı	Kümes Bakım İşçisi

Kaynak: Bolu İPTA ve Türkiye İPTA 2013

31 Aralık 2013 itibariyle meslekler bazında beklenen artışa bakıldığında Bolu için ilk üç sırada beden işçisi (genel), garson ve kesimhane işçisi yer almaktadır. Türkiye sıralamasında ilk üç meslek ise makineci (dikiş), temizlik görevlisi, güvenlik görevlisinden oluşmaktadır.

Grafik 41' de 31 Aralık 2013 tarihi itibari ile net istihdam değişiminin meslek gruplarına göre dağılımı gösterilmiştir.

Grafik 41. 31 Aralık 2013 Tarihi İtibari ile Net İstihdam Değişiminin Meslek Gruplarına Göre Dağılımı, %

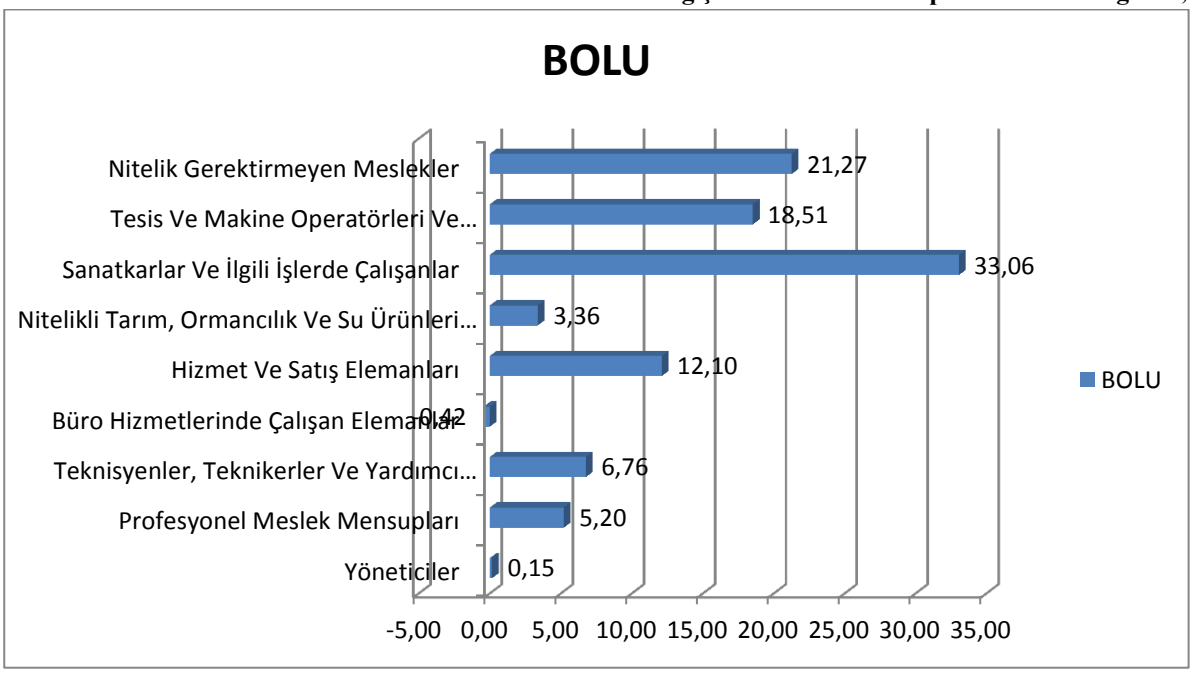

Kaynak: Bolu İPTA 2013

Grafik 41 incelendiğinde, 31 Aralık 2013 tarihi itibari ile net istihdam değişimin meslek grupları üzerindeki dağılımında ilk sırada % 33,06' lık oranı ile sanatkarlar ve ilgili işlerde çalışanlar meslek grubu bulunmaktadır.

30 Haziran 2014 tarihi itibari ile net istihdam değişiminin meslek gruplarına göre dağılımında ilk sırada % 97,39' luk oranı ile nitelikli tarım, ormancılık ve ürünleri çalışanları meslek grubu

bulunmaktadır. İkinci sırada tesis ve makine operatörleri ve montajcılar meslek grubu % 7 oranı ile yer alırken, üçüncü sırada % 4,4 oranı ile hizmet ve satış elemanları meslek grubu bulunmaktadır.

Tablo 42' de 30 Haziran 2014 itibari ile Bolu ve Türkiye' de en fazla istihdam artışı beklenen ilk on meslek gösterilmiştir.

Tablo 42. 30 Haziran 2014 İtibariyle İstihdam Artışı Beklenen İlk 10 Meslek, Türkiye, Bolu

Sıra	Türkiye	Bolu
1	Güvenlik Görevlisi	Kesimhane İşçisi
2	Temizlik Görevlisi	Kümes Bakım İşçisi
3	Makineci (Dikiş)	Garson (Servis Elemanı)
4	Beden İşçisi (İnşaat)	Beden İşçisi (Genel)
5	Beden İşçisi (Genel)	Brode Makinesi Operatörü/Brodeci
6	Pazarlamacı	Ambalajcı (Makine İle)
7	Garson (Servis Elemanı)	Kasiyer
8	Satış Danışmanı	Şoför-Yük Taşıma
9	Çağrı Merkezi Görevlisi	Tır-Çekici Şoförü
10	Sıvacı	Piliç Kesim ve İşleme Elemanı

Kaynak: Bolu İPTA ve Türkiye İPTA 2013

Tablo 42 incelendiğinde belirtilen dönem itibariyle Bolu' da ilk sırada kesimhane işçisi bulunmaktadır. Bolu' da ikinci ve üçüncü sırada kümes bakım işçisi ve garson almaktadır. Türkiye genelinde ilk sırada güvenlik görevlisi mesleği yer alırken, ikinci ve üçüncü sırada temizlik görevlisi ve makineci bulunmaktadır.

SONUÇ

2013 yılında Bolu ilinde gerçekleştirilen talep araştırması çerçevesinde öne çıkan amaçlardan bir tanesi en genel anlamı ile aktif işgücü politikalarının tümüne veri sağlamaktır. Diğer bir amaç ise işgücü piyasasında özellikle talep açısından ihtiyaç duyulan işgücünün eğitim ve becerilerini tespit etmek, işgücü arzı ve talebi arasındaki dengesizliğin giderilmesine yönelik politika ve önerilerin geliştirilmesine yardımcı olmaktır. Dolayısıyla bu raporun bulguları veri sağlama kapasitesi ve ihtiyaçların tespitine yönelik katkı ve öneriler açısından değerlendirilebilir.

Talep Araştırması, Bolu ilinde istihdam ve işsizlik sorunlarının çözümüne yönelik işgücü yapısı ve sektörler bazında personel, eğitim, nitelik gibi ihtiyaçların belirlenmesine yönelik veri ve bilgi derlenmesini kolaylaştırıcı bir çalışma olmuştur. Özellikle il bazında işgücü piyasasına ilişkin verilerin az olması, Talep Araştırması'nın katkılarını daha kıymetli hale getirmektedir. Ancak bu rapor çerçevesinde veri derleme ve değerlendirme anlamında yaşanan bazı sıkıntılar vardır. Bu sıkıntıların büyük çoğunluğu, özellikle işgücü piyasasına arz yönünden bakarken kullanılabilecek verilerin il özelinde değil, TR42 bölgesi genelinde mevcut olmasıdır. Veri anlamında ikinci bir kısıtlılık ise işgücü talebi araştırmasının sadece 10 ve fazla çalışanı olan işyerlerine odaklanmasıdır. Bu anlamda iki tespit yapılabilir. Birincisi 1-9 kişi büyüklüğüne düşmüş işyerlerinin azımsanamayacak kadar çok olmasıdır. Dolayısıyla Talep Araştırması sonucunda yapılan analiz ve veri gruplamaları, 1-9 kişi çalıştıran sadece bazı işyerlerini kapsamıştır. İkinci tespit ise araştırma çerçevesinde görüşülen işyerlerinin toplam istihdam anlamında Bolu özelinde 481 işyerinde beyan edilen 19.044 çalışanı kapsıyor olmasıdır. Yine de bu raporun sonuçlarına bu kısıtlılıklar göz önünde tutularak bakıldığında mevcut veriler ışığında bir takım değerlendirmeler ve öneriler yapmak mümkündür.

TR42 bölgesinde 2004-2008 yılları arasında toplam gayri safi katma değer % 81 artış göstermiştir. 2008 yılı içerisinde toplam gayri safi katma değerin % 55,6' sını hizmetler sektörü, % 38,3' ünü sanayi sektörü, % 6,1' ini tarım sektörü oluşturmaktadır.

TR 42 bölgesinde kişi başı GSKD 2004 ve 2008 yılları arasında Türk Lirası bazında % 65 artış göstermiştir. Bu oran Dolar bazında % 85 artış göstermiştir. Türkiye genelinde kişi başı GSKD 2004 ve 2008 yılları arasında Türk Lirası bazında % 64 artış gösterirken, Dolar bazında % 84 artış göstermiştir.

Kalkınma Bakanlığının 2011 yılı illerin sosyo-ekonomik gelişmişlik listesinde Bolu ili 11. sırada bulunmaktadır.

Bolu ilinde 2012 yılı çalışabilir nüfus (15-64) kayıtlarına bakıldığında, 281.080 olan toplam nüfusun 193.903' ünü çalışabilir nüfus oluşturmaktadır. Bolu ilinde 2012 yılı çalışabilir nüfus oranı, Bolu toplam nüfusunun % 69' unu oluşturmaktadır. Bu grubun Bolu içerisinde cinsiyet dağılımı % 50,3 erkek, % 49,7 kadın nüfus oranlarıyla birbirine çok yakındır.

2007 yılının sonlarına doğru dünya genelinde etkisini hissettiren ekonomik kriz Türkiye işgücü piyasasını da etkilemiştir. Türkiye' de 2009 yılında % 14' e yükselen işsizlik oranı 2011 yılında %

9,8' e gerilemiştir. TR42 bölgesinde 2012 yılı işsizlik oranı % 10,5 iken Türkiye genelindeki işsizlik oranı % 9,2' dir.

TR42 bölgesinde işgücüne dahil olmayan lise altı eğitimli kişilerin işgücüne dahil olamamasındaki en büyük etken ev işleri ile meşgul olmalarıdır. Bu grup düşünülerek yapılacak mesleki eğitimler, bu gruptakilerin işgücüne dahil olmasını sağlayacaktır.

Bolu İŞKUR' a 2012 yılı itibari ile kayıtlı işsiz sayısı 8.092' dir. 20-34 yaş grubunda bulunan kişiler kayıtlı işsizlerin % 56,7' sini oluşturmaktadır. Kayıtlı işsizlerde kadın-erkek oranları birbirine yakındır. Kurum kayıtlarına göre genç nüfus (15-24) işsizlik oranı % 21,6' dır. Kayıtlı işsizlerin mesleki sıralamasında ilk üç sıra beden işçisi (genel), büro memuru (genel) ve beden işçisi (temizlik) mesleklerinden oluşmaktadır. Eğitim durumlarına göre ilk üç sırada ilköğretim, ortaöğretim ve lisans mezunları bulunmaktadır.

Bolu ili 2012 yılı İŞKUR tarafından işe yerleştirilenler meslek durumlarına göre ilk beş sıra, beden işçisi (genel), metal mamuller montaj işçisi, satış elemanı (tanıtım), temizlik görevlisi ve beden işçisi (temizlik) mesleklerinden oluşmaktadır. Sektörel bazda ilk üç sırada imalat, inşaat ve diğer hizmet faaliyetleri sektörleri vardır. Meslek gruplarına göre nitelik gerektirmeyen meslekler grubu, hizmet ve satış elemanları meslek grubu ve tesis ve makine operatörleri ve montajcılar meslek gruplarından oluşur.

Bolu İŞKUR' un özel sektöre işe yerleştirmede etki oranı % 13' dür.

Türkiye işgücü piyasasının birçok açıdan henüz yeterince analiz edilemediği belirtilebilir. Özellikle işgücü talebine ilişkin yapılmayı beklenen pek çok çalışma bulunmaktadır. İşgücü talebi ve açık işler üzerine veri derlemek amacı ile İŞKUR Genel Müdürlüğü' nün çalışmaları devam etmektedir.

Araştırma kapsamında Bolu' da 481 işyerinde toplam 19.044 çalışan istihdam edilmektedir ve toplam çalışanların % 71,3' ü erkeklerden, % 28,7' si kadınlardan oluşmaktadır. İşletme başına düşen ortalama çalışan sayısı 39,6' dır. Türkiye genelinde ise 183.667 işyerinde 5.595.354 kişi istihdam edilmektedir. Türkiye' deki işyerlerinde çalışan kadınların oranı % 23,1 ile, işletme başına düşen ortalama çalışan sayısı 30,5 ile Bolu ortalamasının altındadır. Bolu' da çalışan sayısı 10-49 olan işyerleri arasında, Bolu ilindeki ilk üç sıra imalat, toptan ve parakende ticaret, inşaat sektörlerinden oluşmaktadır. Kayıtlı çalışan sayısı 50' den fazla olan işyerlerinin sektörel dağılımlarına bakıldığında sıralamanın şu şekilde olduğu görünmektedir: İmalat, toptan ve perakende ticaret, konaklama ve yiyecek hizmeti faaliyetleri sektörleri. Bolu ilinde araştırma kapsamında olup hiç işyeri bulunmayan sektörlere bakıldığında, kamu yönetimi ve zorunlu sosyal güvenlik ve su temini; kanalizasyon, atık yönetimi ve iyileştirme sektörlerinde 10-49 çalışana sahip hiçbir işyeri olmadığı görünmektedir. Aynı şekilde, Bolu ilinde bilgi ve iletişim, elektrik, gaz, buhar ve iklimlendirme üretimi ve dağıtımı, gayrimenkul faaliyetleri, kültür, sanat, eğlence, madencilik ve taş ocakçılığı, su temini; kanalizasyon, atık yönetimi ve iyileştirme, finans ve sigorta faaliyetleri, kamu yönetimi ve zorunlu sosyal güvenlik ve mesleki, bilimsel ve teknik faaliyetler sektörlerinde 50' den fazla çalışanı olan işyeri bulunmamaktadır.

İşyerlerinde çalışan sayısının en yüksek olduğu sektör Bolu' da % 49,8, Türkiye' de % 35,6 payıyla imalat sektörüdür. Bunu Bolu' da % 13,9 ile toptan ve perakende ticaret ve % 8,1 ile konaklama ve

yiyecek hizmeti faaliyetleri sektörleri izlemektedir. Türkiye' de ise % 16,5 toptan ve perakende ticaret, % 11,7 ile inşaat sektörleri izlemektedir.

Kadınların Bolu' da Türkiye geneline göre daha fazla çalışma yaşamı içerisinde oldukları görünmektedir. Kadınlar ağırlıklı olarak İmalat sektöründe çalışmaktadır.

İnsan Sağlığı ve Sosyal Hizmetler ve eğitim sektörlerinde çalışan kadın sayısı bu sektörlerde çalışan erkek sayısından fazladır. Bilgi ve iletişim, finans ve sigorta faaliyetleri ve diğer hizmet faaliyetleri sektörlerinde kadın ve erkek çalışan sayıları birbirine çok yakındır.

Bolu İşgücü Piyasası Araştırması kapsamında ise Bolu ilinde işyerlerine yapılan ziyaretler neticesinde, referans dönemi (15 Mayıs-30 Haziran 2013) esas alınmak üzere, var olduğu öğrenilen açık iş sayısı 496' dır.

Bolu'da her 100 işyerinden 26'sında açık iş olduğu ve 2013 yılı içerisinde her 100 işyerinden 52'sinde eleman temininde güçlük çekildiği tespit edilmiştir. Bolu genelinde 496 açık iş olup açık iş oranı % 2,54'tür.Bir başka deyişle Bolu İlinde her 100 kadronun 98'i dolu 2'si doldurulmaya hazırdır. Bolu ilinin açık iş oranı Türkiye genelinin 1,9 puan altındadır. Yani, Bolu ilinin ilgili dönemde istihdam kapasitesi Türkiye ortalamasına göre düşüktür.

Bolu' da açık işlerin dokuz ana meslek grubunda dağılımına bakıldığında, toplam 496 açık iş sayısının içinde en fazla açık iş oranına sahip meslek grubunun % 30,9 ile nitelikli tarım, ormancılık ve su ürünleri çalışanları meslek grubu olduğu görünmektedir. Daha sonra sırasıyla 2. ve 3. sırada % 4,5 ile hizmet ve satış elemanları meslek grubu ve % 4 ile teknisyenler, teknikerler ve yardımcı profesyonel meslek grubu yer almaktadır. Türkiye genelinde açık iş oranın en yüksek olduğu meslek grubu tesis ve makine operatörleri ve montajcılar meslek grubudur.

Araştırma kapsamında toplanan açık işlerin mesleklere göre sıralaması yapıldığında ise Bolu' da piliç kesim ve işleme elemanı, beden işçisi (genel), garson (servis elemanı), kümes bakım işçisi ve şoför-yük taşıma ilk 5 sırada yer almıştır. Türkiye genelinde ilk beş sıra makineci (dikiş), beden işçisi (genel), garson (servis elemanı) ve temizlik görevlisinden oluşmaktadır.

Bolu' da beyaz et işletmeciliği sektörünün gelişmiş olması ve bu sektördeki büyük işletmelerin Bolu' da bulunması piliç kesim ve işleme elemanı ve kümes bakım işçisi mesleğinde eleman bulunmasında zorluk çekilmesine neden olabilir. Ayrıca bu sektörlerdeki zor çalışma koşulları iş arayan kişilerin bu sektörleri tercih etmemesine yol açabilir.

Açık işler için talep edilen eğitim düzeyleri incelendiğinde, Bolu' da ilk sırada farketmez seçeneği yer almaktadır ve oranı % 30' dur. 2. ve 3. sırada lise altı mezunları (% 23) ve lise (genel lise, meslek lisesi) (% 15) bulunmaktadır. Farketmez oranının en yüksek çıkmasının nedeni açık iş sayıları en yüksek olan mesleklerden beden işçisi, şoför, garson, kümes bakım işçisi gibi mesleklerde herhangi bir eğitim düzeyinin istenilmemesi, işverenlerin eğitimli eleman istihdamına ihtiyaç duymamalıdır.

Bolu ilinde ve Türkiye genelinde temininde güçlük çekilen mesleklerin meslek gruplarına göre dağılımları incelendiğinde, temininde en fazla güçlük çekilen meslek grubunun sanatkârlar ve ilgili işlerde çalışanlar meslek grubunda olduğu görünmektedir. Bolu' da sanatkarlar ve ilgili işlerde çalışanlar meslek grubunun toplam sayı içerisindeki oranı % 35,7 iken Türkiye genelinde bu oran %

29,8' dir. Yöneticiler meslek grubu ve nitelikli tarım, ormancılık ve su ürünleri çalışanları meslek grubu ise Bolu ve Türkiye genelinde temininde güçlük çekilme oranı en düşük meslek gruplarıdır.

Çalışanların %38,4'ü, açık işlerin %27,2'si nitelik gerektirmeyen mesleklerde iken, temininde güçlük çekilen mesleklerin %19,7'si aynı meslek grubundadır. İşgücü piyasasında daha çok mesleki nitelik ve beceri gerektiren mesleklerin temininde güçlük çekilmektedir.

Hangi mesleklerin istihdamında artış ya da azalış olacağına dair öngörüye sahip olunması 'Aktif İşgücü Politikalarının' doğru belirlenmesinde önemlidir. En fazla istihdam artışı beklenen mesleklerde ilk sırada 'beden işçisi' yer almaktadır. Beden işçisi mesleğinde öncelikle işgücü piyasası içerisinde sirkülasyonunun yüksek olması ve işverenlerin nitelik düzeyi yüksek olmayan işleri 'beden işçisi' talebi olarak genel bir ifade şeklinde bildirmeleri gibi sebeplerden bu meslek ilk sırada yer almaktadır. Beden işçisi dışındaki meslekler kısmen nitelik ve beceri düzeyi yüksek olan mesleklerdir. Daha sonra sırası ile diğer kümes hayvanları işçileri, şoför-yük taşıma, konfeksiyon işçisi, güvenlik görevlisi, madenci, metal mamuller montaj işçisi, kasap takip etmektedir.

2014 yıl ortası itibari ile işgücü piyasasındaki değişimleri 2013 yıl sonu itibari ile işgücü piyasasındaki değişimlerle benzerlik göstermektedir. Araştırma kapsamında işletme sahiplerinin ya da yöneticilerin, 2012 yıl sonuna nazaran 2013 yıl ortasına ilişkin istihdam beklentileri hakkında daha az fikir sahibi oldukları görünmüştür. Bunun nedeni olarak işgücü piyasasındaki değişiklikleri tahmin edememek ya da işletmelerin planlarını kısa vadeli olarak tasarlamaları gösterilebilir.

Gerek gelecek istihdam artışının imalat sektörü ağırlıklı olması, gerekse açık iş ve temininde güçlük çekilen mesleklerde imalat sektörünün ön planda olması, bu sektörde emek arzı ile emek talebi arasında bir uyumsuzluk olduğunu ve bu uyumsuzluğu giderebilmek için ihtiyaca göre eğitim programlarının düzenlenmesinin gerekliliğini ortaya koymaktır.

Verilecek eğitimlerin işgücü piyasasının ihtiyaç duydukları mesleklerde ve işgücü piyasasının istediği nitelik ve becerilerde olmalıdır. Bu eğitimlerin asıl amacı işgücü piyasası arzını karşılamak ve nitelik gerektirmeyen meslek kavramını ortadan kaldırmaktır.

Gerek mevcut istihdam içerisinde gerekse açık iş, temininde güçlük çekilen meslekler ve gelecek dönem ihtiyaç duyulacak meslekler içerisinde eğitim düzeyi düşük mesleklerin ağırlığının biraz daha fazla olması Türkiye işgücü piyasası için önemli bir risktir. Eğitimli ve nitelikli işgücü talebinin arttırılması uzun dönemli üretken bir ekonominin önemli bir göstergesidir.

İŞKUR' un işsiz kayıtları incelenerek, onları istihdama dahil edecek şekilde kurslar düzenlenebilir. Böylece hem istihdamın artırılması hem de istihdam sağlayacak yeni iş alanlarının açılması sağlanır. Kayıtlı işgücünü işverene sunmak üzere işyeri ziyaretleri fazlalaştırılabilir.

Tarım sektöründeki olası daralma kırsal kesimden kente göçü arttırabilir. Bu nedenle, tarım sektöründen ayrılan kişiler, özellikle kadınlar için eğitim ve mesleki faaliyetler düzenlenerek bu kesimin işgücüne katılması sağlanabilir. Düzenlenen eğitim ve mesleki programlar gençler ve kadınlar ağırlıklı olabilir.

Dezavantajlı grupların işgücüne katılımını ve istihdamını arttırmak için kontenjanları dolduramayan işverenler ile işbirliği yapılarak uygun mesleki eğitim programları düzenlenebilir.

Örgün eğitimden ayrılan genç nüfusu işgücüne dahil edebilmek için, işgücü piyasasının ihtiyaçlarını da çok iyi bir şekilde analiz ederek gerekli eğitimler ve mesleki eğitimler düzenlenebilir.

Örgün eğitim ziyaretleri sıklaştırılarak, özellikle işverenlerin temininde güçlük çektikleri ara elemanları bulmaları maksadı ile, örgün eğitimdeki öğrenciler işgücü piyasası hakkında bilgilendirilmeli, gerekirse bir araya getirilmelidir.

Yerel düzeyde ilgili kuruluşların (odalar, üniversite, vakıflar, v.b) desteği alınmalı ve protokoller imzalanarak, istihdamı arttırıcı çalışmalar yapılmalıdır.

İEP (İşbaşı Eğitim Programı) yaygınlaştırarak, iş arayanın yapacağı iş konusunda tecrübesizliğini yenmesine, işverenin de aradığı nitelikte elemanı işin başında kendisi öğreterek bulmasına olanak sağlanmalıdır.

Üniversiteye gidecek örgün eğitim öğrencilerine ve üniversite öğrencilerine, işgücü piyasası hakkında bilgiler verilmeli, ihtiyaç olan ve ihtiyaç olabilecek meslekler hakkında sunumlar hazırlanmalıdır.

Kurum hizmetlerini tanıtıcı faaliyetler (kariyer günleri, stantlar, v.b) arttırılmalı, iş arayanlar ve işverenler ile kurum çalışanlarının sürekli irtibat halinde olmaları sağlanmalıdır.

İlde bulunan çıraklık eğitim merkezi ile irtibat kurularak, eğitimini tamamlayan nitelikli elemanların eğitim aldığı meslek ile işgücü piyasasında yer almasına olanak sağlanmalıdır.

KAYNAKÇA

- Bolu Çalışma ve İş Kurumu İl Müdürlüğü, İstatistikler
- Bolu İPTA 2013
- DPT (2007) Dokuzuncu Kalkınma Planı (2007-2013) İşgücü Piyasası, Özel İhtisas Komisyonu Raporu, Devlet Planlama Teşkilatı, Ankara
- İŞKUR, İstatistik Yıllıkları
- Kalkınma Bakanlığı, SEGE-2011
- MEB, İstatistik Yıllıkları
- TOBB, Bültenler
- TÜİK, Hanehalkı İşgücü Anketleri
- Türkiye TİPTA 2013
- Türkiye İş Kurumu Genel Müdürlüğü İşsizlik Sigortası Fonu Basın Bülteni, Ocak 2013
- www.ekonomi.gov.tr

EKLER

Ek 1- İl İşgücü Piyasası Talep Araştırması İşyeri Bilgi Formu

….. İLİ İŞGÜCÜ PİYASASI TALEP ARAŞTIRMASI
(İŞYERİ BİLGİ FORMU)
Sayın İşyeri Yetkilisi,
Türkiye İş Kurumu (İŞKUR) tarafından gerçekleştirilecek olan işgücü piyasası araştırması ile ilimizde istihdam ve işsizlik sorununun çözümüne yönelik işgücü yapısı, sektörler bazında personel, eğitim, nitelik vb. ihtiyaçları belirlenmesine yönelik bilgi derlenmesi amaçlanmaktadır.
Bilgi verme ve gizlilik
Kurum ve kuruluşlardan alınan bu bilgiler, yalnızca istatistiksel çalışmalarda kullanılmak amacıyla toplanmakta olup, gizliliği 4904 sayılı Türkiye İş Kurumu Kanunu ile teminat altına alınmıştır. Kanun uyarınca sizden alınan bu bilgilerden şahsınıza özel olanlar; idari, adli ve askeri hiçbir organ, makam, merci veya kişiye verilemez, istatistik amacı dışında kullanılamaz. 4904 sayılı Türkiye İş Kurumu Kanunun Madde 21-Gereğince Kurum tarafından, kamu ve özel kesim işyerlerinden iş ve işgücü konularında bilgi istenildiğinde, belirtilen süre içinde bilgi verilmesi zorunludur. İşverenlerden toplanan bilgiler, Kurum hizmetlerinden başka amaçla kullanılamaz. İkinci fıkraya aykırı davrananlar hakkında Türk Ceza Kanununun 136 ncı maddesi hükümleri uygulanır.”
Kapsam
Bu araştırma, İlinizdeki 10 ve daha fazla kişi istihdam eden tüm İşyerlerini kapsamaktadır. İlgi formunun, İşyeri sahibi veya ortakları, müdür bulunan İşyerlerinde İnsan Kaynakları, Personel, İşletme veya Muhasebe Müdürleri tarafından doldurulması önerilmektedir.
Yukarıdaki açıklamalar doğrultusunda bilgi formunu doldurarak verdiğiniz bilgiler ve çalışmaya yapmış olduğunuz katkılardan dolayı teşekkür eder, saygılar sunarız.
Örnek No:
İşyerinin Yasal Ünvanı :
İşyerinin Tabela Ünvanı:
…..
ADRES BİLGİLERİ
…..
Formu Cevaplayan İşyeri Yetkilisinin Bilgileri
…..
BİLGİ İÇİN BAŞVURULABİLECEK ADRES TELEFON VE FAKS NUMARALARI
…..

Bölüm I - İŞYERİ FAALİYETİ

1: İşyerinin ana iktisadi faaliyetini aşağıdaki listeden işaretleyiniz(*)

01		Madencilik ve Taş ocakcılığı
02		İmalat
03		Elektrik, gaz, buhar ve iklimlendirme üretimi ve dağıtımı
04		Su temini; kanalizasyon, atık yönetimi ve iyileştirme faaliyetleri
05		İnşaat
06		Toptan ve perakende ticaret, motorlu kara taşıtlarının ve motorsikletlerin onarımı
07		Ulaştırma ve depolama
08		Konaklama ve yiyecek hizmeti faaliyetleri
09		Bilgi ve iletişim
10		Finans ve sigorta faaliyetleri
11		Gayrimenkul faaliyetleri
12		Mesleki, bilimsel ve teknik faaliyetler
13		İdari ve destek hizmet faaliyetleri
14		Eğitim
15		İnsan sağlığı ve sosyal hizmet faaliyetleri
16		Kültür, sanat eğlence, dinlence ve spor
17		Diğer hizmet faaliyetleri

(*) Sadece bir faaliyet kolu işaretlenecektir.

2: İşyerinin iktisadi faaliyet kodu işyeri listesindeki ile	Aynı	
	Değişmiş	

3: İşyeri mevsimlik çalışıyor mu?	Evet		→ Soru 4'e geçiniz.
	Hayır		→ Soru 4'e geçiniz.

Sayfa 1

Bölüm II - MEVCUT İSTİHDAM

S4: İşyerinizde çalışmakta olan mevcut personeli fiilen yaptıkları işlere göre sıralayınız?

01	02	03	04
Yapılan iş (Örnek; mimar, ziraat mühendisi, harita teknikeri, buldozer operatörü,	Erkek	Kadın	Toplam

Bölüm III -AÇIK İŞLER

S5: İşyerinizde şu an eleman ihtiyacı duyduğunuz meslekleri ve her meslekte ihtiyaç duyulan eleman sayısını belirtiniz?

S5.1: Eleman ihtiyacı duymuyoruz ☐ → Soru 6.1'e geçiniz.

01	02	03	04	05	06
Eleman İhtiyacı Duyulan Meslekler	Toplam Açık İş Sayısı	Talep Edilen Asgari Eğitim Düzeyi 1. Lise altı 2. Genel lise 3. Meslek lisesi 4. Meslek yüksekokulu 5.Lisans 6. Lisans üstü 7. Farketmez	Beceri İhtiyacı (*) 1. Bilgisayar kullanımı 2. Fiziki ve Bedensel yeterlilik 3. Hesap yapabilme (analitik beceri) 4. Mesleğe ilişkin yeterli bilgi 5. Proje tabanlı çalışma 6.Satış ve pazarlama becerisi 7. Sorun çözme ve bağımsız karar verme becerileri 8. Takım çalışması 9-Yabancı dil 10. İletişim ve ifade yeteneği	İhtiyaç duyduğunuz elemanı şu anda hemangi bir yolla arıyor musunuz? 1-EVET 2- HAYIR	Açık işlerinizi hangi yolla arıyorsunuz (*) 1. İŞKUR aracılığıyla 2. Gazete 3. Akraba-Eş Dost 4. İnternet Siteleri 5. Özel İstihdam Büroları
			1 2 3 4 5 6 7 8 9 10		1 2 3 4 5
	☐☐	☐		☐	

BÖLÜM IV. İŞE GİRİŞ-ÇIKIŞLAR

S6.1: 2012 yılı içerisinde işyerinizde eleman alımı yapıldıysa mesleklere göre belirtiniz?

S6.2: 2012 yılı içerisinde işyerinde eleman alımı yapılmadı. ☐ → Soru 7'e geçiniz.

01	02
Eleman Alınan Meslekler	Alınan Eleman Sayısı
	|_|_|

BÖLÜM IV. İŞE GİRİŞ-ÇIKIŞLAR

S7.1: İşyerinizde, 2012 yılı içerisinde eleman çıkma/çıkarılma durumunu mesleklere göre belirtiniz?

S7.2: 2012 yılı içerisinde işyerinde eleman çıkma/çıkarılma durumu olmadı. ☐ → Soru 8'e geçiniz.

01	02
Eleman Çıkan / Çıkarılan Meslekler	Çıkan / Çıkarılan Eleman Sayısı
	|_|_|

BÖLÜM V. 31 ARALIK 2012 TARİHİ İTİBARİYLE ÇALIŞAN SAYISINDA DEĞİŞİKLİK OLACAĞI DÜŞÜNÜLEN MESLEKLER

01	02	03
S.8: 31 Aralık 2012 tarihi itibariyle işyerinizde herhangi bir meslekte istihdam artışı bekliyor musunuz?	Evet →	8.3'e geçiniz
S.8.1: 31 Aralık 2012 tarihi itibariyle herhangi bir meslekte artış olacağını düşünmüyorum. ☐	→	9.soruya geçiniz
S.8.2: 31 Aralık 2012 tarihi itibariyle herhangi bir meslekte artış olup olmayacağına dair fikrim bulunmamaktadır. ☐	→	9.soruya geçiniz

S8.3: 31 Aralık 2012 tarihi itibariyle işyerinizde çalışan sayısında artış olacağını düşündüğünüz meslekleri belirtiniz?

31 Aralık 2012 tarihi itibariyle ARTIŞ olacağını düşündüğünüz meslekler	31 Aralık 2012 tarihi itibariyle beklediğiniz sayısal **artışı** belirtiniz.
	|_|_|

01	02	03
S.9: 31 Aralık 2012 tarihi itibariyle işyerinizde herhangi bir meslekte istihdam azalışı bekliyor musunuz?	Evet →	9.3'e geçiniz
S.9.1: 31 Aralık 2012 tarihi itibariyle herhangi bir meslekte azalış olacağını düşünmüyorum. ☐	→	10.soruya geçiniz
S.9.2: 31 Aralık 2012 tarihi itibariyle herhangi bir meslekte azalış olup olmayacağına dair fikrim bulunmamaktadır. ☐	→	10.soruya geçiniz

S.9.3: 31 Aralık 2012 tarihi itibariyle işyerinizde çalışan sayısında azalış olacağını düşündüğünüz meslekleri belirtiniz?

31 Aralık 2012 tarihi itibariyle AZALIŞ olacağını düşündüğünüz meslekler	31 Aralık 2012 tarihi itibariyle beklediğiniz sayısal **azalışı** belirtiniz.
	|_|_|

BÖLÜM VI. 30 HAZİRAN 2013 TARİHİ İTİBARİYLE ÇALIŞAN SAYISINDA DEĞİŞİKLİK OLACAĞI DÜŞÜNÜLEN MESLEKLER

01	02	03
S.10: 30 Haziran 2013 tarihi itibariyle işyerinizde herhangi bir meslekte istihdam artışı bekliyor musunuz?	Evet →	10.3'e geçiniz
S.10.1: 30 Haziran 2013 tarihi itibariyle herhangi bir meslekte artış olacağını düşünmüyorum. ☐	→	11.soruya geçiniz
S.10.2: 30 Haziran 2013 tarihi itibariyle herhangi bir meslekte artış olup olmayacağına dair fikrim bulunmamaktadır. ☐	→	11.soruya geçiniz
S10.3: 30 Haziran 2013 tarihi itibariyle işyerinizde çalışan sayısında artış olacağını düşündüğünüz meslekleri belirtiniz?		
30 Haziran 2013 tarihi itibariyle **ARTIŞ** olacağını düşündüğünüz meslekler	30 Haziran 2013 tarihi itibariyle beklediğiniz sayısal **artışı** belirtiniz.	
	|_|_|	

BÖLÜM VI. 30 HAZİRAN 2013 TARİHİ İTİBARİYLE ÇALIŞAN SAYISINDA DEĞİŞİKLİK OLACAĞI DÜŞÜNÜLEN MESLEKLER

01	02	03
S.11: 30 Haziran 2013 tarihi itibariyle işyerinizde herhangi bir meslekte istihdam azalışı bekliyor musunuz?	Evet →	11.3'e geçiniz
S.11.1: 30 Haziran 2013 tarihi itibariyle herhangi bir meslekte azalış olacağını düşünmüyorum. ☐	→	12.soruya geçiniz
S.11.2: 30 Haziran 2013 tarihi itibariyle herhangi bir meslekte azalış olup olmayacağına dair fikrim bulunmamaktadır. ☐	→	12.soruya geçiniz
S11.3: 30 Haziran 2013 tarihi itibariyle işyerinizde çalışan sayısında azalış olacağını düşündüğünüz meslekleri belirtiniz?		
30 Haziran 2013 tarihi itibariyle **AZALIŞ** olacağını düşündüğünüz meslekler	30 Haziran 2013 tarihi itibariyle beklediğiniz sayısal **azalışı** belirtiniz.	
	|_|_|	

BÖLÜM VII. ELEMAN TEMİNİNDE GÜÇLÜK ÇEKİLEN MESLEKLER

S12.1: 2012 yılı içerisinde işyerinizde eleman temininde güçlük çektiğiniz meslekleri ve bu meslekleri temininde güçlük çektiğiniz eleman sayısını belirtiniz?

S12.2: Eleman temininde güçlük çektiğimiz meslek yok. ☐ → Anket Bitmiştir. TEŞEKKÜRLER.

Eleman Temininde Güçlük Çekilen Meslekler	Temimininde güçlük çekilen eleman sayısı	Temininde Güçlük çektiğiniz mesleği şu an karşıladınız mı? 1-EVET 2- HAYIR 3-KISMEN	Temininde Güçlük Çekilme Nedeni (*) 1. Bu meslekte eleman bulunamaması 2. Gerekli Mesleki beceriye/niteliğe sahip eleman bulunamaması 3. Yeterli iş tecrübesine sahip eleman bulunamaması 4. Çalışma ortam ve koşullarının beğenilmemesi 5. Önerilen ücretin az bulunması				
			1	2	3	4	5
01	02	03	04				
	|_|_|	|_|					

Ek 2- A : Örnek Hacmi ve Örnek Seçimi

İl İşgücü Piyasası Talep Araştırmasında tam sayım yapılan iller dışında tabakalı rassal örnekleme yöntemi kullanılmıştır. İşgücü Piyasası Araştırmasında amaç, kapsam dâhilindeki sektör bazında İl ve Türkiye tahmini vermektir. Örnek hacmi istenilen düzeyde tahmin üretilmesini sağlayacak kriterler dikkate alınarak ve % 25 cevapsızlık oranı ilave edilerek 74 ilde tamsayım 7 ilde örnekleme şeklinde belirlenmiştir.

Örnek hacminin dağıtımı, sektör düzeyinde uzlaşık dağıtım yöntemi ile yapılmıştır.

nh = ñ [K2 + (1- K2) Mh 2] ½

ñ = Göze düşen ortalama örnek hacmi

Mh =Nh / (N / h) = h.Wh

K = Göreceli önem

h = Tabaka sayısı

nmin = K.ñ en küçük göze düşen örnek hacmi

Bu yöntem birim sayısı çok küçük dahi olsa her tabakada belirli sayıda örnek hacmini garanti etmektir. Dolayısıyla girişim sayısının çok az sayıda olduğu tabakalar yapısal olarak sistem içerisinde belirlenerek tamsayımla ele alınmıştır. Tüm sektörlerde maliyet ve işgücü dikkate alınarak nmin=125 olacak şekilde tabakalara düşen örnek hacmi belirlenmiştir.

Örneklerin seçimi ardışık basit rassal örneklem (ABRÖ) yöntemi ile gerçekleştirilmiştir. Bu yöntemde, birimlere (0,1] aralığında uniform dağılan sürekli rassal sayılar (permanent random number-PRN) atanır. Atanan bu rassal sayılara göre birimler küçükten büyüğe doğru dizilir, tabaka bazında belirlenen $d_h \in [0,1]$ şeklindeki sabit bir başlangıç noktasından sonraki ilk birimden başlamak üzere, tabaka bazında belirlenen örnek hacmi kadar birim örneğe seçilir.

Ek 2- B : Tahmin ve Notasyonlar

Her sektörde girişimler bulundukları tabaka esas olmak üzere ABRÖ yöntemi ile örneğe seçilmişlerdir. Her tabakadan örneğe seçilen toplam n_h tane birimin π_h olarak tanımlanan bir seçim olasılığı vardır. Herhangi bir tabakadaki örnek birimin seçim olasılığı aşağıdaki gibi yazılır:

$$\pi_h = \frac{n_h}{N_h}$$

h = ele alınan ekonomik faaliyet ve büyüklük grubundaki tabaka indisi

n_h = h. tabakadaki örnek birim sayısı

N_h = h. tabakadaki toplam birim sayısı

Herhangi bir karakteristiğin (y) toplam tahmini ($\hat{Y}$), seçilen birimlerin seçim olasılıklarının tersi ile çarpımının toplamından elde edilir.

$$\hat{Y}_h = \sum_i \left(y_i / \pi_h \right) = \sum_i \frac{N_h}{n_h} y_i$$

($\hat{Y}$) toplam tahminine ilişkin h. tabakadaki varyans formulu aşağıda verilmiştir:

$$v(\hat{Y}_h) = N_h{}^2 v(\bar{y}_h) = N_h{}^2 \left[\sum (y_i - \bar{y}_h)^2 / (n_h - 1)\right]$$ dır.

Tabaka bazında gerçekleştirilen bu tahminlerden Türkiye toplamına tabakalı örneklemin genel kuralları kullanılarak ulaşılır. Herhangi bir karakteristiğin genel toplam tahmini

$$\hat{Y} = \sum_h \hat{Y}_h$$ şeklinde bulunur.

Toplam tahmine ilişkin varyans ise

$$v(\hat{Y}) = \sum_h v(\hat{Y}_h)$$ olarak elde edilir.

Alan uygulaması sırasında alanda kapanan, faaliyeti kapsam dışına çıkan, mükerrer olan ve referans yılında faaliyette bulunmayan birimler kapsam dışında değerlendirilmiş, birimin cevap vermeyi reddetmesi, alanda bulunamaması, el değiştirmesi gibi cevapsızlık durumunun oluşması halinde cevapsızlık düzeltmesi yapılmıştır. Bu yolla değişkenler bazında elde edilen sonuçların cevapsızlık nedeniyle ortaya çıkacak yanlılık etkileri giderilmiştir. Cevapsızlık düzeltmesi aşağıdaki gibi hesaplanmıştır.

R®= cevapsızlık düzeltmesi
R®=seçilmiş uygun birim sayısı (kapsam dışı birimler hariç) / cevaplı birim sayısıdır.

Ek 2- C : Tamsayım ve Örnekleme Yapılan İller Listesi ve Örnek Sayıları (2012)

Tamsayım Yapılan İllerin Adı	10+ İşyeri Sayısı	Örnekleme Yapılan İllerin Adı	10+ Örneklem İşyeri Sayısı
Balıkesir	1.585	Adana	1.677
Manisa	1.582	Ankara	1.982
Tekirdağ	1.545	Antalya	1.745
Hatay	1.416	Bursa	1.838
Aydın	1.370	Denizli	1.507
Şanlıurfa	1.342	Diyarbakır	1.422
Kahramanmaraş	1.327	Gaziantep	1.472
Eskişehir	1.282	İstanbul	2.132
Sakarya	1.250	İzmir	1.881
Malatya	1.070	Kayseri	1.440
Afyonkarahisar	995	Kocaeli	1.737
Elazığ	974	Konya	1.658
Ordu	962	Mersin	1.572
Kütahya	890	Muğla	1.478
Erzurum	856	Trabzon	1.393
Van	850	**ÖrneklemToplam**	**24.934**
Zonguldak	832		
Sivas	804	Tokat (Pilot İl)	704
Çorum	802	Samsun (Pilot İl)	1387
Çanakkale	753		
Düzce	736	**Araştırmada Seçilen Toplam**	**65.723**
Uşak	691		
Giresun	687		
Mardin	677		
Osmaniye	671		
Adıyaman	644		
Batman	641		
Rize	607		
Aksaray	602		
Nevşehir	559		
Edirne	517		
Isparta	505		
Kırklareli	485		
Kastamonu	481		
Yozgat	475		
Amasya	445		
Niğde	423		
Bolu	406		
Karaman	393		
Yalova	386		
Burdur	364		
Şırnak	345		
Bartın	303		
Karabük	299		
Bilecik	291		
Bingöl	281		
Sinop	280		
Erzincan	278		
Kırşehir	260		
Artvin	244		
Kırıkkale	240		
Siirt	233		
Bitlis	216		
Ağrı	213		
Çankırı	212		
Muş	192		
Kars	177		
Iğdır	162		
Gümüşhane	127		
Kilis	119		
Hakkari	117		
Tunceli	93		
Bayburt	77		
Ardahan	57		
Tamsayım toplamı	**38.698**		

Ek 2- D : Tamsayım ve Örnekleme Yapılan İller Listesi ve Örnek Sayıları (2013)

TAM SAYIM YAPILAN İLLER	İŞYERİ SAYISI	CEVAP VEREN İŞYERİ SAYISI	TAM SAYIM YAPILAN İLLER	İŞYERİ SAYISI	CEVAP VEREN İŞYERİ SAYISI	ÖRNEKLEM YAPAN İLLER	İŞYERİ SAYISI	CEVAP VEREN İŞYERİ SAYISI
Adana	3.803	3.326	Kars	296	261	Antalya	1686	1397
Adıyaman	855	733	Kastamonu	713	561	Bursa	1.802	1.555
A.Karahisar	1.327	1.131	Kayseri	2.897	2.710	Denizli	1286	1149
Ağrı	445	382	Kırıkkale	308	275	İstanbul	5.985	5.104
Aksaray	813	722	Kırklareli	601	506	İzmir	3020	2526
Amasya	625	578	Kırşehir	364	311	Kocaeli	1.783	1.521
Ardahan	77	74	Kilis	157	136	Ankara	4.026	3.086
Artvin	318	286	Konya	3.921	3.533	**Örneklem Toplam**	**19.588**	**16.338**
Aydın	1.786	1.414	Kütahya	1.111	924	GENEL TOPLAM	100.857	87.719
Balıkesir	2.050	1.802	Malatya	1.527	1.368			
Bartın	361	328	Manisa	2.104	1.881			
Batman	1.158	932	Mardin	1.399	1.194			
Bayburt	98	80	Mersin	3.144	2.713			
Bilecik	370	309	Muğla	2.326	2.049			
Bingöl	524	461	Muş	407	352			
Bitlis	375	347	Nevşehir	759	670			
Bolu	533	477	Niğde	581	471			
Burdur	461	394	Ordu	1.297	1.189			
Çanakkale	937	845	Osmaniye	948	847			
Çankırı	253	219	Rize	795	724			
Çorum	1.017	920	Sakarya	1.760	1.607			
Diyarbakır	2.749	2.468	Samsun	2.007	1.593			
Düzce	970	867	Siirt	366	347			
Edirne	639	560	Sinop	343	305			
Elazığ	1.314	1.095	Sivas	1.109	987			
Erzincan	380	347	Şanlıurfa	2.463	2.163			
Erzurum	1.197	1.046	Şırnak	660	576			
Eskişehir	1.735	1.579	Tekirdağ	2.141	1.849			
Gaziantep	2.935	2.662	Tokat	920	846			
Giresun	889	798	Trabzon	2.324	1.990			
Gümüşhane	178	152	Tunceli	163	151			
Hakkari	200	187	Uşak	910	828			
Hatay	2.024	1.788	Van	1.203	1.061			
Iğdır	277	246	Yalova	520	469			
Isparta	615	556	Yozgat	634	548			
K.Maraş	1.892	1.626	Zonguldak	983	842			
Karabük	413	365	Tamsayım Toplam	81.264	71.381			
Karaman	510	442						

Ek 3a- Tanım ve Kavramlar Sözlüğü

İşgücü Piyasası: Potansiyel çalışanların emeklerini arz ettikleri, işverenlerin de, ihtiyaç duydukları işgücünü talep ettikleri piyasadır. Çalışanlar öncelikle mesleki olmak üzere işe ilişkin beceri ve yeterliliklerini sunarken karşılığında ücret talep ederler.

İl İşgücü Piyasası: İşgücünün il düzeyinde arz ve talep olunduğu pazardır. İl düzeyinde işverenler birçok iş için çeşitli meslek dallarında işçi, çalışanlar da iş talep eder. Bu işler bakımından piyasa, il işgücü piyasasıdır.

***İşgücü Piyasası Analizi*: Belirli** bir yer, bölge ya da ülkenin işgücü piyasasının niteliklerinin ve ayırıcı özelliklerinin incelenip çözümlenmesidir.

İşgücü Talebi: İşgücü talebi işverenlerin istihdam etmeyi istedikleri işçi sayısıdır**.**

İşgücü Talep Araştırması: İŞKUR tarafından 10 Eylül-31 Ekim tarihleri arasında yapılan işyeri ziyaretleri kapsamında "İl İşgücü Piyasası Talep Araştırması İşyeri Bilgi Formu" uygulamasıdır.

***İşgücü Talep Araştırması Çerçevesi*:** Maliye Bakanlığı kayıtları kullanılarak TÜİK tarafından hazırlanan "Türkiye İşyeri Kayıt Sistemi" üzerinden en güncel veri olan 2011 yılı kayıtlarıdır. Talep araştırması kapsamında çeşitli nedenlerle görüşülemeyen işyerleri için "işyeri cevapsızlık formu" doldurulmuştur.

İşgücü Arzı: Bireylerin her türden işgücü piyasasına pazarlamak üzere sundukları işgücü toplamıdır.

Tanımlanmış bir zaman dilimi (referans dönemi) içinde belirli bir yaş üzerindeki nüfus, işgücü bakımından üç temel gruba ayrılmaktadır; istihdam edilenler, işsizler ve işgücüne dâhil olmayanlar. İstihdam edilenler ve işsizler, birlikte işgücünü oluştururlar. Yukarıda belirtilenler şu şekilde özetlenebilir;

Çalışma çağındaki nüfus: İşgücü+ İşgücüne dâhil olmayanlar

İşgücü: İstihdam edilenler+ İşsizler

Kurumsal olmayan nüfus: Okul, yurt, otel, çocuk yuvası, huzurevi, hastahane, hapishane, kışla ya da orduevinde ikamet edenler dışında kalan nüfustur.

Kurumsal olmayan çalışma çağındaki nüfus: Kurumsal olmayan nüfus içerisindeki 15 ve daha yukarı yaştaki nüfustur.

Genç nüfus: 15-24 yaş grubundaki nüfustur.

İşgücü: İstihdam edilenler ile işsizlerin oluşturduğu tüm nüfusu kapsar.

İşgücüne Katılım Oranı (İKO): İşgücü katılım oranı bir ekonomide çalışan veya işsiz, ekonomik olarak aktif olan nüfusun çalışabilir yaştaki nüfusa olan oranını ifade eder.

$$\textbf{İKO} = \frac{\text{İşgücü } Arzı\ (\text{İ}stihdam + \text{İş}siz)}{Kurumsal\ Olmayan\ Sivil\ N\ddot{u}fus} \text{ x } 100$$

Çalışma hayatına katılımı ölçen bu gösterge, çalışma yaşındaki nüfusun ekonomik olarak aktif olan kesimini gösterir. Ülke mal ve hizmet üretiminde yer alabilecek işgücü arzının

büyüklüğü hakkında bilgi verir. Cinsiyet ve yaş gruplarına ve eğitim durumuna göre işgücüne katılım oranı ekonomik olarak aktif nüfusun yapısı hakkında bir resim çizer.

Eğitim seviyelerine göre işgücü: Bu gösterge toplam işgücünü eğitim durumlarına göre analiz ederken, 25-29 yaş grubundaki yüksek eğitimlilerin işgücü içindeki oranına da özel önem verir.

İstihdam edilenler: Aşağıda yer alan işbaşında olanlar ve işbaşında olmayanlar grubuna dâhil olan kurumsal olmayan çalışma çağındaki tüm nüfus istihdam edilen nüfustur.

İş başında olanlar: Yevmiyeli, ücretli, maaşlı, kendi hesabına, işveren ya da ücretsiz aile işçisi olarak referans dönemi içinde en az bir saat bir iktisadi faaliyette bulunan kişilerdir.

İş başında olmayanlar: İşi ile bağlantısı devam ettiği halde, referans haftası içinde çeşitli nedenlerle işinin başında olmayan kendi hesabına veya işveren olarak çalışanlar istihdamda kabul edilmektedir.

Üretici kooperatifi üyeleri, bir iş ya da meslekte bilgi veya beceri kazanmak amacıyla belirli bir menfaat (ayni ya da nakdi gelir, sosyal güvence, yol parası, cep harçlığı vb.) karşılığında çalışan çıraklar ve stajyer öğrenciler de istihdam halinde olanlar kapsamına dâhil edilmektedirler.

İstihdam Oranı: Çalışanların çalışabilir yaştaki nüfusa oranıdır. Ülke ekonomisinin istihdam yaratma gücünü gösterir. Özelikle yaş, cinsiyet ve iktisadi faaliyetlere göre istihdama katılım oranı istihdam politikalarının oluşturulmasında kilit unsurlardır.

$$\textbf{İstihdam Oranı} = \frac{Toplam\ istihdam}{Kurumsal\ Olmayan\ Sivil\ Nüfus} \times 100$$

Yüksek istihdam oranı ülke ekonomisinin pozitif olarak değerlendirilmesine yol açmasına rağmen, bu gösterge tek başına yeterli değildir. İstihdam oranının değerlendirilmesinde ücretler, çalışma saatleri, kayıt dışı istihdam, eksik istihdam ve çalışma saatleri de önemlidir.

Düşük istihdama katılım oranı ise nüfusun ekonomik faaliyetlere katılmadığını, ekonominin ya yüksek işsizlik oranına ya da çok sayıda ekonomik anlamda aktif olmayan nüfusa sahip olduğunu gösterir.

İşteki durum: Ücretliler, kendi hesabına çalışanlar, işverenler ve ücretsiz aile işçileri olarak dört kategori altında toplanan işteki durum, işgücü piyasasının dinamiklerini ve ülke ekonomisinin gelişimini gösterir. Gelişen bir ülkede genel olarak beklenen tarım sektöründen sanayi ve hizmet sektörlerine geçişle birlikte, ücretli ve maaşlı çalışanların sayısındaki artış; kendi hesabına ve ücretsiz aile işçisi olarak çalışan sayısındaki azalıştır.

İktisadi faaliyetlere göre istihdam: Bu gösterge istihdamın hangi ekonomik faaliyetlerde yer aldığının ifadesidir. İstihdam genelde tarım, sanayi ve hizmetler olarak üç temel iktisadi faaliyete ayrılır. Bu gösterge toplam istihdamın sektörlere göre oransal dağılımını gösterir. Böylelikle sektörlere göre ekonomik gelişmeyi veya daralmayı, trendleri, gelişmiş ve gelişmekte olan ülke ekonomileri arasındaki seviye farkını ortaya koyar. Sektörel istihdam akışları verimlilik analizlerinde çok önemli yer teşkil eder. Toplam verimliliğin artması için, istihdamın daha az verimliliğe sahip sektörlerden daha yüksek verimliliğe sahip sektörlere geçmesi gerekir.

Avrupa Topluluğu Ekonomik Faaliyetlerin İstatistiki Sınıflaması (NACE) Rev2.0 esas olmak üzere aşağıda yer alan sektörler kapsamı oluşturmaktadır.

A	Tarım, ormancılık ve balıkçılık
B	Madencilik ve Taş ocakçılığı
C	İmalat
D	Elektrik, gaz, Buhar ve iklimlendirme üretimi ve dağıtımı
E	Su temini; kanalizasyon, atık yönetimi ve iyileştirme faaliyetleri
F	İnşaat
G	Toptan ve parekende ticaret; motorlu kara taşıtlarının ve motordikletlerin onarımı
H	Ulaştırma ve depolama
I	Konaklama ve yiyecek hizmeti faaliyetleri
J	Bilgi ve iletişim
K	Finans ve sigorta faaliyetleri
L	Gayrimenkul faaliyetleri
M	Mesleki, bilimsel ve teknik faaliyetleri
N	İdari ve destek hizmet faaliyetleri
O	Kamu yönetimi ve savunma
P	Eğitim
Q	İnsan sağlığı ve sosyal hizmet faaliyetleri
R	Kültür, sanat eğlence, dinlence ve spor
S	Diğer hizmet faaliyetleri
T	Hanehalklarının İşverenler Olarak Faaliyetleri: Hanehalkları Tarafından Kendi Kullanımlarına Yönelik Olarak
U	Uluslar arası Örgütler ve Temsilciliklerinin Faaliyetleri

Mesleklere göre istihdam: Meslek sınıflaması olarak kullanılan Türk Meslekler Sözlüğü, Uluslararası Çalışma Örgütünün ISCO-88 Uluslararası Standart Meslek Sınıflandırma Sistemi esaslarına göre hazırlanan ve meslek sınıflandırma sistemi içinde yer alan meslek unvanlarını, özetlenmiş meslek tanımlarını ve meslek kodlarını kapsayan bir sözlüktür.

Meslek sınıflaması dört rakamlı kodlanmış olup 9 ana grup altında toplanmaktadır. Ana grupların altında 2 basamaklı alt gruplar, alt grupların altında 3 basamaklı meslek grupları ve meslek gruplarının da altında 4 basamaklı meslekler yer almaktadır. İŞKUR tarafından kullanılan Türk Meslekler Sözlüğü (TMS) İSCO-08 ile uyumlu daha ayrıntılı bir sözlüktür. İSCO'da söz konusu olan meslek grubu iken TMS'de mesleklerin en ayrıntılı hali bulunmaktadır.

Bu gösterge özellikle farklı işgücü piyasalarında arz ve talep dengesizliklerin analizinde çok önemlidir. Karar vericiler ve politika yapıcıların ekonomik ve sosyal politikaların formüle edilmesinde ve işgücü, öğretim ve mesleki eğitimin planlanarak uygulanmasında, yürütülmesinde istihdamın mesleklere göre dağılımı önem arz etmektedir.

Kayıt dışı istihdam: Referans haftasında yaptığı işten dolayı herhangi bir sosyal güvenlik kuruluşuna kayıtlı olmayanlardır.

Birçok ülkede kayıtdışı istihdam, gelir ve üretim yaratmada önemli bir rol oynar. Kayıtdışı istihdam sosyal güvenlik sisteminin ve yasal yaptırımlarının dışında olmasına rağmen, yüksek nüfus artış hızına veya kentleşmeye sahip ülkelerde bir seçenek olarak karşımıza çıkmaktadır.

Kayıt dışı istihdam oranı: Bu gösterge kayıt dışı istihdamın toplam istihdam içindeki oranı olarak hesaplanmaktadır. Oranın büyüklüğü çalışma hayatının sosyal güvenceden uzaklığı hakkında bilgi verir.

Kayıtdışı istihdam Oranı $= \frac{Kayıtdışı\ istihdam}{Toplam\ istihdam}$ x 100

Eksik istihdam: Uluslararası Çalışma Örgütü tarafından düzenlenen 16. Çalışma İstatistikçileri Konferansında, mevcut eksik istihdam tanımı, yaşanan ölçüm zorlukları nedeniyle yeniden ele alınarak, eksik istihdam sorununu daha net ortaya koyabilecek "zamana bağlı eksik istihdam" ve "yetersiz istihdam" kavramlarına geçilmesine karar verilmiştir.

Zamana bağlı eksik istihdam: Referans haftasında istihdamda olan, esas işinde ve diğer

işinde/işlerinde toplam olarak 40 saatten daha az süre çalışmış olup, daha fazla süre çalışmak istediğini belirten ve mümkün olduğu taktirde daha fazla çalışmaya başlayabilecek olan kişilerdir.

Yetersiz istihdam: Zamana bağlı eksik istihdam kapsamında yer almamak koşuluyla, referans haftasında istihdamda olan, son 4 hafta içinde mevcut işini değiştirmek için veya mevcut işine

ek olarak bir iş aramış olan ve böyle bir iş bulduğu takdirde 2 hafta içinde çalışmaya başlayabilecek olan kişilerdir.

İşsiz: Çalışma yaşında olup, işi olmayan, aktif olarak iş arayan ve çalışmaya hazır kesimi ifade eder. Referans dönemi içinde istihdam halinde olmayan (kâr karşılığı, yevmiyeli, ücretli ya da ücretsiz olarak hiç bir işte çalışmamış ve böyle bir iş ile bağlantısı da olmayan) kişilerden iş aramak için son üç ay içinde iş arama kanallarından en az birini kullanmış ve 2 hafta içinde işbaşı yapabilecek durumda olan tüm kişiler işsiz nüfusa dâhildirler. Ayrıca, üç ay içinde başlayabileceği bir iş bulmuş ya da kendi işini kurmuş ancak işe başlamak ya da işbaşı yapmak için çeşitli eksikliklerini tamamlamak amacıyla bekleyenler de işsiz nüfus kapsamına dahildirler.

İşsizlik oranı: İşgücü piyasasının en çok bilinen ve medya tarafından da üzerine en çok değinilen göstergesi işsizlik oranıdır. Toplam işsiz sayısının işgücü arzına oranıdır. İşsizliğin değerlendirilmesinde toplam işsizlik oranı tek başına yeterli olmaz. Gelecek planlaması için genç işsizlik ve uzun süreli işsizlik oranlarının da ayrıca dikkate alınması gerekir.

İşsizlik Oranı $= \frac{İşsiz}{İşgücü\ arzı\ (istihdam+işiz)}$ x 100

Genç işsizlik: Gelişmişlik seviyesine bakmaksızın bir çok ülkede genç işsizliği en önemli politika konusu olarak değerlendirilir. Bu kavramda genç 15-24 yaş grubunu ifade eder.

Genç işsizlik oranı: Genç işsizliğini ayrıntılı olarak tanımlayabilmek için dört ölçüt önemlidir.

- 15-24 yaş grubundaki işsiz sayısının aynı yaş grubundaki işgücü içindeki oranıdır.
- içinde genç işsizlerin oranını gösteren genç işsizlik oranı
- Yetişkin işsizlik oranı içinde genç işsizlik oranının yüzdesi
- Genç işsizlik indeksi olarak tanımlan toplam işsizlik içinde gençlerin oranı
- Genç nüfus içinde genç işsizlerin oranı

Uzun süreli işsizlik: Kısa süreli işsizlik; işsizlik ödenekleri, daha önce yapılan tasarruflar veya aile üyelerinin desteği ile yönetilebilir. İşsizliği süresi uzadıkça ekonomik yıkıma yol açar. Bir yıldan fazla süreli işsizlik olarak tanımlanan uzun süreli işsizliğin değerlendirilmesinde iki ölçüt önemlidir.

- Toplam işgücü içinde uzun süreli işsizlerin oranı

- Uzun dönemli işsizlik indeksi olarak tanımlanan bir yıldan fazla süredir işsiz olanların toplam işsizlik içindeki oranı

İşgücüne dahil olmayan (İnaktif) nüfus: İşsiz veya istihdamda bulunmayan kurumsal olmayan çalışma çağındaki nüfustur. Bu gösterge, özellikle kişilerin neden işgücü içinde yer almadıklarını açıklamaları bakımından çok önemlidir. Kişiler , çeşitli nedenlerle işgücü piyasası içinde yer almayabilirler. Çalışmak istedikleri halde kendilerine uygun iş bulamayacakları gibi düşüncelerle iş aramayan kesim potansiyel işsiz olmaları nedeniyle işgücü piyasasını yakından ilgilendiren kavramdır.

İşgücüne dahil olmayanlar aşağıdaki gruplara ayrılmıştır.

1. İş aramayıp çalışmaya hazır olanlar: Çeşitli nedenlerle iş aramayıp, ancak 2 hafta içinde işbaşı yapmaya hazır olduğunu belirten kişilerdir.

1.1. İş bulma ümidi olmayanlar: Daha önce ii aradığı halde bulamayan veya kendi vasıflarına uygun bir iş bulabileceğine inanmadığı için iş aramayan ancak işbaşı yapmaya hazır olduğunu belirten kişilerdir.

1.2. Diğer: Mevsimlik çalışma, ev kadını olma, öğrencilik, irad sahibi olma, emeklilik ve çalışamaz halde olma gibi nedenlerle iş aramayıp ancak işbaşı yapmaya hazır olduğunu belirten kişilerdir.

2. Mevsimlik çalışanlar: Mevsimlik çalışması nedeniyle iş aramayan ve işbaşı yapmaya hazır olmayan kişilerdir.

4. ***Eğitim/Öğretime devam ediyor:*** Bir öğrenim kurumuna, kursa vb. devam etmesi nedeniyle iş aramayan ve iş başı yapmaya hazır olmayan kişilerdir.

5. Emekli: Bir sosyal güvenlik kuruluşundan emekli olduğu için iş aramayan ve iş başı yapmaya hazır olmayan kişilerdir.

6.Çalışamaz halde: Bedensel özür, hastalık veya yaşlılık nedeniyle iş aramayan ve iş başı yapmaya hazır olmayan kişilerdir.

7. Diğer: Ailevi ve kişisel nedenler ve bunun dışındaki diğer nedenler ile iş aramayan ve iş başı yapmaya hazır olmayan kişilerdir.

İşgücüne Dahil Olmayan Nüfus Oranı $= \frac{Kurumsal\ Olmayan\ Sivil\ Nüfus - (İstihdam + İşsiz)}{Kurumsal\ Olmayan\ Sivil\ Nüfus}$ x 100

Eğitim durumu: 6 ve yukarı yaştaki tüm fertlerin eğitim durumları hakkındaki bilgilerdir. Uluslararası Standart Eğitim Sınıflaması (ISCED,1997) uygun olarak sınıflandırılmaktadır, ana grupla aşağıdadır

1. Okuma yazma bilmeyen
2. Okuma yazma bilip bir okul bitirmeyen
3. İlkokul
4. İlköğretim
5. Ortaokul veya mesleki ortaokul
6. Genel Lise
7. Mesleki veya teknik lise
8. Yüksek öğretim

Başvuru: İş arayanların, gereksinimlerinin karşılanması için Kurum il Müdürlüklerine doğrudan yaptıkları müracaatlardır (İŞKUR)

Kayıtlı İşsiz: Çalışma yaşında ve gücünde olan, çalışmak isteyen, Kuruma başvurduğunda asgari ücret düzeyinde gelir getirici bir işi olmayan, Kurum tarafından henüz kendisine iş bulunamayan aktif kayıtlardaki kişilerdir. Kayıtlı işgücünden, daha iyi şartlarda iş arayanlar, emeklilerden iş arayanlar ve belli bir iş yerinde çalışmak isteyenler çıkarıldığında geriye kalanlar kayıtlı işsiz sayılmaktadır. (İŞKUR)

Kayıtlı işgücü: İş arayanlardan aktif kayıtlarda yer alanların tümüdür.

Aktif kayıt: Son işlem tarihinden itibaren 2 yıl sure ile işe gönderilmek üzere hazır olan kayıttır.

Açık İş: Kuruma işverenlerden intikal eden işçi istemidir.

Açık İş: İşveren tarafından hemen veya yakın gelecekte doldurulmak istenen ve işverenin işyeri dışından uygun bir adayın bulunması için aktif adımları attığı yeni yaratılan, boş veya boşalacak iştir. (EUROSTAT) . Bu tanıma göre açık iş muhakkak işyeri dışına açılmalıdır. İşgücü Talep araştırması kapsamında derlenen açık işler bu kapsamdadır.

İşe Yerleştirme: İş arayanların kurumca işe yerleştirilmesidir.

Beceri: Eğitim, öğretim ve deneyimin ürünü olan beceri, ilişkin olduğu konudaki bilgiyle bir araya geldiği zaman uzman kişinin niteliğini oluşturur. *Beceri*, genel olarak iş ve görevleri başarabilmek için gerekli olan sistematik zihinsel ve fiziksel eylemleri, yatkınlıkları, etkinlikleri ifade eder.

Beceri Eksiği: İşgücünün sahip olduğu genel uzmanlığın işin gerekleriyle uyuşmazlığıdır.

Beceri İhtiyacı: Belirli bir organizasyon, sektör veya ulusal ekonomide, farklı türdeki faaliyet, iş veya mesleki rol için gereksinim duyulan beceridir.

Beceri Açığı: Beceri açığının yapısı ve düzeyini belirtir. İşgücü piyasasında becerili işgücüne ihtiyacın, mevcut işgücü arzından ne kadar fazla olduğunu gösterir. Dünyanın birçok ülkesinde işgücü piyasaları, artan işsizlik, yetersiz eğitilmiş personel, ekonomik ve teknolojik koşulların hızla değişmesi ve bu değişime ayak uydurma güçlükleri gibi sorunlarla karşı karşıyadır. beceri açığının nedenleri arasında, (1) iş gereksinimleriyle karşılaştırıldığında yetersiz kalan ehliyetler, (2) Ehliyetlerle karşılaştırıldığında yetersiz kalan işler, (3) İşsizlik, gizli işsizlik, (4) sayısal olarak becerili işçi açığı yer alır.

Temininde güçlük çekilen meslekler: İşverenler açık işlerini istedikleri becerilere sahip çalışanlarla doldurmadıkları takdirde, bu durumu temininde güçlük çekilen meslekler veya beceri eksiği açık işler olarak ifade ederler.

Yaş bağımlılık oranı : 0-14 ve 65 ve daha yukarı yaştaki nüfusun, 15-64 yaş grubundaki nüfusa oranın yüzde olarak ifadesidir.

Yaş Bağımlılık Oranı $= \frac{(0-14 \text{ yaş nüfus} + 65 \text{ yaş nüfus})}{15-64 \text{ yaş nüfus}}$ x 100

Bölgesel Gayri Safi Katma Değer (GSKD): Bir bölgede yerleşik ekonomik birimlerin belli bir dönemde bu bölgedeki ekonomik faaliyetleri sonucunda ürettikleri mal ve hizmetlerin (çıktı) değerinden, bu üretimde bulunabilmek için kullandıkları mal ve hizmetler (ara tüketim) değerinin çıkarılması sonucu elde edilen değerdir.

Kişi Başı Bölgesel Gayri Safi Katma Değer: Cari fiyatlarla bölgesel gayri safi katma değerin yıl ortası bölge nüfus tahminine bölünmesi ile TL cinsinden kişi başı bölgesel gayri safi katma

değer elde edilir. Hesaplanan bu değerin ithalat ağırlıklı ortalama dolar kuruna bölünmesi ile, dolar değeriyle kişi başı bölgesel gayri safi katma değere ulaşılmaktadır.

Girişim: Yasal birimlerin oluşturduğu en küçük özellikle mevcut kaynaklarının tahsisi için belirli derecede karar alma özerkliğini kullanarak, mal ve hizmet üreten bir organizasyon birimidir. Girişim, bir veya birden fazla yerde, bir veya birden fazla faaliyet yürütebilir.

Yerel birim: Coğrafi olarak tanımlanan bir yere yerleşmiş girişim veya onun bir parçasıdır. Ekonomik faaliyet, coğrafi olarak tanımlanan bu yerde veya bu yerden tek ve aynı girişim için bir veya daha fazla kişinin çalışması halinde yürütülür.

Açık İş Oranı: Açık işlerin, açık işler ile mevcut çalışanların sayısının toplamına bölünmesi ile elde edilen bir orandır. Temel olarak, işyerleri tarafından fiilen doldurulmak istenen ve bu doğrultuda gerekli girişimlerin yapıldığı pozisyonları göstermektedir. İşyerinde çalışanlar yardımıyla doldurulmayı bekleyen pozisyonlar ise açık iş kavramı kapsamında yer almamaktadır. İşgücü arzına ilişkin İşsizlik oranına kıyasla işgücü talebinin bir göstergesi olarak ekonominin konjonktürel hareketlerine dair daha kullanışlı bir göstergedir. Örneğin ekonominin büyüme dönemlerinde açık iş oranında nispi olarak yükseliş görülürken, açık iş oranının gerilediği dönemler ekonomide yavaşlama işareti olarak değerlendirilmektedir.

Net İstihdam Değişim Oranı: Beklenen istihdam artışından, beklenen istihdam azalışının çıkarılması ile elde edilen sayının mevcut çalışan sayısına bölünmesi ile elde edilen orandır.

ÇBO (Çocuk Bağımlılık Oranı): Çalışma yaşındaki her 100 kişi başına düşen çocuk sayısıdır.

YBO (Yaşlı Bağımlılık Oranı): Çalışma çağındaki her 100 kişi başına düşen yaşlı sayısıdır.

GBO (Genel Bağımlılık Oranı): Çalışma çağındaki her 100 kişi başına düşen çocuk yaşlı sayısıdır.

Brüt Okullaşma Oranı: İlgili öğrenim türündeki tüm öğrencilerin, ait olduğu öğrenim türündeki teorik yaş grubunda bulunan toplam nüfusa bölünmesi ile elde edilir.

Net Okullaşma Oranı: İlgili öğrenim türündeki teorik yaş grubunda tüm öğrencilerin, ait olduğu öğrenim türündeki teorik yaş grubunda bulunan toplam nüfusa bölünmesi ile elde edilir.

EK 3b-Nüfus ve Konut Araştırması Kapsamında İl Düzeyinde Temel İşgücü Göstergeleri*

İl	15 ve daha yukarı yaştaki nüfus	İşgücü	İstihdam	İşsiz	İşgücünde olmayan nüfus	İşgücüne katılım oranı (%)	İstihdam oranı (%)	İşsizlik oranı (%)
Toplam	**55 639**	**26 420**	**24 320**	**2 100**	**29 219**	**47,5**	**43,7**	**7,9**
Adana	1 536	671	595	77	864	43,7	38,7	11,4
Adıyaman	408	211	187	23	197	51,7	46,0	11,1
Afyonkarahisar	530	250	237	13	281	47,1	44,7	5,1
Ağrı	333	163	151	12	170	49,0	45,5	7,2
Amasya	255	124	116	7	131	48,5	45,6	6,0
Ankara	3 794	1 691	1 570	121	2 103	44,6	41,4	7,1
Antalya	1 559	835	790	45	723	53,6	50,7	5,4
Artvin	134	78	73	5	56	58,3	54,7	6,0
Aydın	794	391	359	33	403	49,2	45,1	8,3
Balıkesir	942	459	426	33	483	48,7	45,2	7,2
Bilecik	163	76	72	4	87	46,7	44,2	5,3
Bingöl	182	86	78	8	95	47,5	43,1	9,3
Bitlis	208	103	91	11	106	49,2	43,7	11,1
Bolu	223	105	99	6	118	47,1	44,4	5,7
Burdur	201	103	97	6	98	51,3	48,2	5,9
Bursa	2 045	985	916	69	1 060	48,2	44,8	7,0
Çanakkale	408	204	195	8	204	49,9	47,8	4,2
Çankırı	140	69	65	3	71	49,0	46,6	5,0
Çorum	415	193	183	10	221	46,6	44,1	5,3
Denizli	733	384	360	23	350	52,3	49,1	6,1
Diyarbakır	995	402	347	55	592	40,4	34,9	13,8
Edirne	335	188	177	11	147	56,2	52,9	5,9
Elazığ	418	178	159	19	241	42,5	38,0	10,6
Erzincan	167	79	74	5	88	47,4	44,4	6,4

Erzurum	549	259	242	17	290	47,2	44,1	6,6
Eskişehir	634	265	247	18	369	41,8	39,0	6,6
Gaziantep	1 134	497	460	38	637	43,9	40,5	7,6
Giresun	336	166	153	14	169	49,6	45,4	8,3
Gümüşhane	100	45	41	4	55	45,0	41,2	8,5
Hakkari	174	72	62	9	102	41,2	35,8	13,0
Hatay	1 035	474	423	51	560	45,8	40,9	10,8
Isparta	327	163	152	12	164	50,0	46,4	7,1
Mersin	1 241	570	517	54	671	46,0	41,6	9,4
İstanbul	10 368	4 983	4 565	418	5 384	48,1	44,0	8,4
İzmir	3 173	1 477	1 330	147	1 696	46,6	41,9	9,9
Kars	211	108	102	6	102	51,4	48,3	6,0
Kastamonu	292	161	156	6	131	55,2	53,3	3,5
Kayseri	917	396	368	28	522	43,1	40,1	7,0
Kırklareli	284	153	140	13	131	54,0	49,4	8,4
İl	**15 ve daha yukarı yaştaki nüfus**	**İşgücü**	**İstihdam**	**İşsiz**	**İşgücünde olmayan nüfus**	**İşgücüne katılım oranı (%)**	**İstihdam oranı (%)**	**İşsizlik oranı (%)**
Kırşehir	173	80	75	6	93	46,5	43,1	7,3
Kocaeli	1 208	555	502	53	653	45,9	41,5	9,5
Konya	1 493	683	649	33	811	45,7	43,5	4,9
Kütahya	453	207	195	12	246	45,6	43,0	5,9
Malatya	556	251	230	21	305	45,2	41,4	8,4
Manisa	1 048	546	520	26	502	52,1	49,6	4,8
Kahramanmaraş	726	335	307	28	391	46,1	42,2	8,4
Mardin	471	198	177	20	274	41,9	37,6	10,3
Muğla	669	365	343	22	303	54,6	51,3	6,1
Muş	248	125	115	10	123	50,3	46,3	8,1
Nevşehir	215	115	110	5	100	53,4	51,1	4,3

Niğde	244	129	122	7	115	52,9	49,8	5,8
Ordu	551	299	282	16	252	54,2	51,3	5,4
Rize	253	120	108	13	132	47,6	42,6	10,5
Sakarya	678	309	281	27	370	45,5	41,5	8,8
Samsun	960	472	434	38	488	49,2	45,2	8,0
Siirt	185	79	73	7	106	42,9	39,2	8,6
Sinop	164	81	77	4	83	49,6	47,1	4,9
Sivas	474	209	194	15	265	44,1	40,9	7,4
Tekirdağ	647	341	317	24	306	52,7	49,0	6,9
Tokat	453	218	207	11	235	48,1	45,6	5,2
Trabzon	592	305	281	24	288	51,4	47,4	7,8
Tunceli	72	40	35	5	32	55,1	48,2	12,5
Şanlıurfa	988	447	400	46	542	45,2	40,5	10,4
Uşak	269	144	132	12	125	53,6	49,1	8,4
Van	638	276	249	27	362	43,2	39,0	9,8
Yozgat	347	171	159	12	176	49,4	45,9	7,0
Zonguldak	488	238	220	17	251	48,7	45,1	7,3
Aksaray	273	147	139	8	126	53,8	51,0	5,3
Bayburt	58	33	32	2	25	57,4	54,5	4,9
Karaman	176	88	81	6	88	49,9	46,4	7,1
Kırıkkale	216	84	75	9	132	38,8	34,8	10,3
Batman	314	128	112	16	186	40,8	35,7	12,6
Şırnak	260	109	93	17	150	42,1	35,7	15,3
Bartın	150	74	69	5	77	49,0	45,7	6,9
Ardahan	80	50	47	3	31	61,7	58,2	5,7
Iğdır	125	71	66	5	54	56,8	52,6	7,3
Yalova	163	76	69	8	87	46,8	42,0	10,2
Karabük	178	73	67	6	105	40,9	37,4	8,6
Kilis	85	43	41	2	42	50,7	47,9	5,5

Osmaniye	343	148	132	16	194	43,3	38,6	10,9
Düzce	262	141	130	11	121	53,6	49,4	7,8

Kaynak:TÜİK *(2 Ekim 2011 itibariyle)

Ek 4- Ek Tablolar

İllerin Sosyo-Ekonomik Gelişmişlik Sıralaması (SEGE-2011)

SEGE 2011 Sırası	İLLER	SEGE 2011 Sırası	İLLER	SEGE 2011 Sırası	İLLER	SEGE 2011 Sırası	İLLER
1	İstanbul	**21**	Isparta	**41**	Kırıkkale	**61**	Ordu
2	Ankara	**22**	Balıkesir	**42**	Malatya	**62**	Gümüşhane
3	İzmir	**23**	Manisa	**43**	Afyon	**63**	Kilis
4	Kocaeli	**24**	Mersin	**44**	Artvin	**64**	Bayburt
5	Antalya	**25**	Uşak	**45**	Erzincan	**65**	Yozgat
6	Bursa	**26**	Burdur	**46**	Hatay	**66**	Adıyaman
7	Eskişehir	**27**	Bilecik	**47**	Kastamonu	**67**	Diyarbakır
8	Muğla	**28**	Karabük	**48**	Bartın	**68**	Kars
9	Tekirdağ	**29**	Zonguldak	**49**	Sivas	**69**	Iğdır
10	Denizli	**30**	Gaziantep	**50**	Çorum	**70**	Batman
11	**BOLU**	**31**	Trabzon	**51**	Sinop	**71**	Ardahan
12	Edirne	**32**	Karaman	**52**	Giresun	**72**	Bingöl
13	Yalova	**33**	Samsun	**53**	Osmaniye	**73**	Şanlıurfa
14	Çanakkale	**34**	Rize	**54**	Çankırı	**74**	Mardin
15	Kırklareli	**35**	Düzce	**55**	Aksaray	**75**	Van
16	Adana	**36**	Nevşehir	**56**	Niğde	**76**	Bitlis
17	Kayseri	**37**	Amasya	**57**	Tokat	**77**	Siirt
18	Sakarya	**38**	Kütahya	**58**	Tunceli	**78**	Şırnak
19	Aydın	**39**	Elazığ	**59**	Erzurum	**79**	Ağrı
20	Konya	**40**	Kırşehir	**60**	Kahramanmaraş	**80**	Hakkari
						81	Muş

Kaynak: Kalkınma Bakanlığı

<u>İLETİŞİM BİLGİLERİ:</u>

- **Alper KAYA** - İş ve Meslek Danışmanı
  (alper.kaya@iskur.gov.tr)

- **Kubilay YILMAZ** - İş ve Meslek Danışmanı
  (kubilay.yilmaz@iskur.gov.tr)

Tel **:** (0374) 215 13 13

Fax **:** (0374) 215 00 87